



Talentontwikkeling, onmisbaar in het SBO?!

Talentontwikkeling, onmisbaar in het SBO?!



Begeleider: Monique van Daalen
Hogeschool Rotterdam

Opdrachtgever: Harriët van den Dool

Organisatie: SBO De Veste
Tholen

Student: Jolanda Lindhoud
0849622

Afstudeeronderzoek HBO pedagogiek jaar 4
Tholen, juni 2015

Voorwoord

Beste lezer,

Voor u ligt het onderzoeksverslag ‘talentontwikkeling, onmisbaar in het SBO?!’ Dit afstudeeronderzoek is uitgevoerd door een vierdejaars pedagogiek student aan de Hogeschool van Rotterdam. Na vier jaar kennis opgedaan te hebben door middel van onder andere projecten en modules heb ik een weg bewandeld langs mijn eigen professionele groei. Dit is het moment om mijn vleugels uit te slaan en kan laten zien dat ik een onderzoek uit kan voeren. Door mijn stage in het derde jaar in het speciaal basisonderwijs kwam ik erachter dat ik het belangrijk vind dat aan ieder kind mogelijkheden geboden wordt om te groeien in zijn of haar ontwikkeling. Daarnaast hecht ik persoonlijk waarde aan het benoemen van positieve aspecten in plaats van continu de nadruk te leggen op negatieve zaken. De leerlingen in het speciaal basisonderwijs worden mogelijk vaker geconfronteerd met negatieve aspecten in hun ontwikkeling dan leerlingen die op een reguliere basisschool zitten. Via die weg kwam ik uit bij het onderwerp talentontwikkeling dat mogelijk meer positiviteit met zich mee kan brengen voor leerlingen die naar een speciaal basisonderwijsschool gaan. Ook hoop ik bruikbare informatie te verkrijgen voor de opdrachtgever, zodat mogelijk de ontwikkeling van de leerlingen van SBO De Veste versterkt kan worden.

Graag wil ik een aantal mensen bedanken die mee hebben gewerkt aan het onderzoek. Allereerst mijn afstudeerbegeleidster Monique van Daalen voor haar steun en feedback gedurende het proces. Daarnaast mijn opdrachtgever Harriët van den Dool voor het meedenken en het beschikbaar stellen voor de begeleiding gedurende het onderzoek. Tevens Harma Pekelsma die me de mogelijkheid geboden heeft om het onderzoek op SBO De Veste uit te voeren. Ook wil ik alle medewerkers van SBO De Veste bedanken die zich beschikbaar gesteld hebben voor het invullen van de enquête en het afnemen van een interview. Daarnaast wil ik de leerlingen van SBO De Veste bedanken die meegewerkt hebben aan het onderzoek door middel van gesprekken, het invullen van de meervoudige intelligentie test en het maken van opdrachten rondom de meervoudige intelligentie gebieden. Tot slot wil ik alle andere personen die betrokken zijn bij het onderzoek door middel van een interview bedanken.

Ik hoop dat dit onderzoek bij zal dragen aan het versterken van de ontwikkeling van de leerlingen van SBO De Veste. Ik wens u veel leesplezier.

Tholen, juni 2015.
Jolanda Lindhoud

Samenvatting

Er is onderzoek gedaan naar de bijdrage van talentontwikkeling in het speciaal basisonderwijs. De vraagstelling hierbij is: ‘Hoe kan talentontwikkeling de ontwikkeling stimuleren van de bovenbouw leerlingen van SBO De Veste die uitstromen naar praktijkonderwijs?’ In de literatuur is gezocht naar bestaande methodes rondom talentontwikkeling. Verder is er onderzoek verricht in de praktijk om te kijken hoe er gedacht wordt over talentontwikkeling. Hieruit blijkt dat talentontwikkeling als een belangrijk begrip in het onderwijs en zeker in het speciaal basisonderwijs gezien wordt. Uit de resultaten blijkt dat er geen duidelijke richtlijn rondom methodes bestaat met uitzondering van de online programma’s. Een online methode zou een goede uitkomst kunnen bieden voor De Veste aangezien dit op een vast of willekeurig moment in de week ingezet kan worden en een duidelijke richtlijn biedt voor de leerkrachten. Uit het onderzoek komt naar voren dat met behulp van de talenten van de leerlingen gewerkt kan worden aan de minder sterke kanten van de leerlingen, zodat de ontwikkeling van twee kanten gestimuleerd wordt. Hierbij is het van belang om aan te sluiten bij de belevingswereld en de behoeften van de leerlingen. Dit kan gedaan worden door zoveel mogelijk visueel te maken voor de leerlingen door middel van het aanbieden van filmpjes die aansluiten bij de lessen, dezelfde picto’s in de hele school en tijdens uitleg gebruik te maken van tekeningen of woordwebben om een onderwerp op visuele wijze te ondersteunen. De meervoudige intelligentie test van Gardner kan binnen De Veste uitkomst bieden om de leerlingen bewust te maken van hun talenten en hier als medewerker op in te kunnen spelen. Daarnaast draagt het voeren van één op één gesprekken met de leerlingen over hun talenten en hoe hierop aangesloten kan worden binnen het onderwijs bij aan het rekening houden met de belevingswereld en de behoeften van de leerlingen. Verder zorgt het bieden van ruimte ervoor dat de leerlingen de verschillende meervoudige intelligentie gebieden kunnen exploreren en zo hun talenten te ontdekken. De medewerkers van De Veste moeten vooral rekening houden met de intelligentie, de behoeften en de mogelijkheden van de leerlingen. Op die manier kunnen ook de leerlingen die uitstromen naar praktijkonderwijs betrokken worden bij het proces rondom talentontwikkeling. Het is een voorwaarde dat de medewerkers van De Veste de wil hebben om bij te dragen aan talentontwikkeling binnen het onderwijs. Alle medewerkers die mee gewerkt hebben aan het onderzoek geven aan dat ze hiervoor open staan.

Abstract

There has been a research on the contribution of talent in special education. The question here is: “How can talent stimulate the development of the superstructure students of SBO De Veste which flow into practical training?” Research has been done in the literature to find existing methods around talent development. Further research has been done in practice to see how they thought about talent development. On this basis it appears that talent development an important concept is in education and especially in special education. The results shows that there is not a clear guideline about existing methods with exception of online programs. An online method could provide a good solution for De Veste because it can be used at the same time in the week or at a random moment and offers a clear guideline for teachers. The study shows that there can be worked by using the talents of the students on the weaker points of the students, so the development of two sides can be encouraged. It is important to connect with the experiences and needs of the students. This can be done by visualizing as much as possible for the students by offering films that reflect the lessons, the same pictograms throughout the school and use drawings or word webs during explanation to support a topic visually. The multiple intelligence test of Gardner can offer relief to De Veste with making the students aware of their talents and respond these as employee. Another effect is the conduct of one on one conversations with the students about their talents and how this can be connected within the education to connect with the experiences and needs of the students. Further the offer of space ensure that the students can explore the various areas of multiple intelligence and discover their talents. The employees of De Veste must especially consider the intelligence, the needs and the possibilities of the students. In this way also the students who flow out to the practical training can be involved in the process around talent development. It is a condition that the employees of De Veste want to contribute in the education of talent development. All employees who took part in the survey indicate that they want to do this.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting	3
Abstract	4
Inleiding	6
Hoofdstuk 1: Situatieanalyse	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Context	8
1.3 Opdrachtgever/organisatie	8
Hoofdstuk 2: Probleem analyse	11
Hoofdstuk 3: Literatuuronderzoek	13
3.1. Talent	13
3.2 Participatiewet	16
3.3 Passend onderwijs	17
3.4 Doelgroep SBO	17
Hoofdstuk 4: Onderzoeksdoel en onderzoeksvraag	20
4.1 Onderzoeksdoel	20
4.2 Onderzoeksvraag	20
4.3 Operationalisatie	20
4.4 Deelvragen	20
Hoofdstuk 5: Onderzoeksaanpak	21
5.1 Onderzoeksactiviteiten	21
5.2 Validiteit	23
5.3 Betrouwbaarheid	23
5.4 Bruikbaarheid	23
Hoofdstuk 6: Resultaten	25
6.1 Deelvraag 1	25
6.2 Deelvraag 2	30
6.3 Deelvraag 3	34
6.4 Deelvraag 4	37
Hoofdstuk 7: Conclusie	41
Hoofdstuk 8: Aanbevelingen	43
Hoofdstuk 9: Discussie	46
Hoofdstuk 10: Kritische reflectie	49
Literatuurlijst	51
Bijlagen	55

Inleiding

Dit onderzoek is gericht op de bijdrage die talentontwikkeling kan leveren bij de ontwikkeling van leerlingen die deel uit maken van het Speciaal Basisonderwijs (verder SBO genoemd) en uitstromen naar praktijkonderwijs. Dit onderzoek is uitgevoerd op SBO De Veste in Tholen.

Het is donderdagochtend kwart over negen als op de deur wordt geklopt van de bovenbouwgroep van SBO De Lindenhof. Het is Vera die te laat op school aankomt. Als de meester aan haar vraagt waarom ze zo laat is geeft ze als antwoord: ‘O, door een ongeluk.’ Als de meester vraagt wat het voor een soort ongeluk was, pakt Vera potlood en papier en gaat ze een tekening maken van de botsing tussen twee auto’s. Het wordt een prachtige tekening waarbij er gedetailleerd te zien is dat er twee auto’s op elkaar gebotst zijn. Als de tekening klaar is zegt Vera: ‘Kijk zo zag het ongeluk er precies uit.’

Volgens Nelis en van Sark (2012) wordt de maatschappij steeds complexer. Er wordt meer van een individu verwacht in vergelijking met vroeger. Om die reden is het van belang dat mensen sterker gemaakt worden om mee te kunnen draaien in de maatschappij. Dit zorgt ervoor dat het begrip talentontwikkeling steeds vaker gebruikt wordt (Nelis & van Sark, 2012).

Pameijer en van Beukering (2004) hebben hier een belangrijke bijdrage aan geleverd. Door zo’n tien jaar geleden het werken vanuit de handelingsgerichte diagnostiek vorm te geven. Hierbij gingen de onderwijsbehoeften van een leerling centraal staan. Daarnaast werd er niet gekeken naar wat een leerling niet kan, maar werd er juist gekeken naar wat de leerling wel kan (Pameijer en van Beukering, 2004).

In dit onderzoek staat de volgende onderzoeksvraag centraal “Hoe kan talentontwikkeling de ontwikkeling stimuleren van de bovenbouw leerlingen van SBO De Veste die uitstromen naar praktijkonderwijs?”

Leeswijzer

In dit verslag wordt de context en de aanleiding van het onderzoek beschreven. Gevolgd door een probleemanalyse. Verder is er een literatuuronderzoek en zijn de onderzoeksvraag en de onderzoeksmethoden terug te lezen evenals de resultaten per deelvraag. Uit deze resultaten zijn conclusies getrokken die geleid hebben tot aanbevelingen voor de opdrachtgever. Vervolgens worden de sterke en minder sterke kanten van het onderzoek beschreven in de discussie. Het verslag wordt afgesloten met een kritische reflectie. Een aantal documenten die ondersteuning bieden aan het onderzoek zijn opgenomen als bijlage aan het eind van dit verslag.

Hoofdstuk 1: Situatie analyse

In dit hoofdstuk staat beschreven wat de aanleiding van het onderzoek is. Daarnaast wordt de context waarbinnen het onderzoek wordt uitgevoerd belicht.

1.1 Aanleiding

Tegenwoordig staat het begrip talentontwikkeling volop in de schijnwerpers (Aemuse, 2014). Het viel tijdens de derdejaars stage van de opleiding pedagogiek bij SBO De Veste te Tholen op dat er weinig tot geen aandacht besteedt wordt aan het begrip talentontwikkeling. Terwijl het begrip juist zo in de belangstelling staat de laatste jaren (Aemuse, 2014).

In het onderwijsakkoord wordt volgens IJsseling (2015) de nadruk gelegd op het begrip talentontwikkeling. Door te werken vanuit dit principe kan er onderwijs op maat geboden worden aan de leerlingen en kan tevens de ontwikkeling van de leerlingen versterkt worden (IJsseling, 2015). Daarnaast verlangt de maatschappij volgens Nelis en van Sark (2012) naar mensen die hun talenten weten in te zetten. Op die manier kan er meer worden bijgedragen aan de maatschappij (Matthijsen, 2012).

Al een aantal jaar is talentontwikkeling een internationaal begrip. Zo is door Roberts (2008) een artikel geschreven over talentontwikkeling. De titel van het artikel luidt: “Talent Development: A 'Must' for a Promising Future”. Roberts (2008) suggereert dat talentontwikkeling nodig is voor een veelbelovende toekomst. De maatschappij heeft namelijk getalenteerde mensen nodig om alles draaiende te houden. Denk hierbij onder andere maar aan uitvinders, onderzoekers, artiesten en leiders. Volgens Nelis en van Sark (2012) ben je getalenteerd in iets als je ergens in uitblinkt en regelmatig complimenten hiervoor krijgt. De acht meervoudige intelligentie gebieden van Howard Gardner zijn volgens Sternberg talenten (Kohnstamm, 2009). In de Verenigde Staten worden op scholen gewerkt met een curriculum gebaseerd op deze meervoudige intelligentie theorie. Hierbij wordt iedere leerling dagelijks gestimuleerd via deze acht verschillende intelligentie gebieden (Kohnstamm, 2009).

Er kan gesteld worden dat het begrip talentontwikkeling zich zowel op nationaal als internationaal vlak aan het ontwikkelen is binnen de maatschappij.

Aan de hand van een aantal gesprekken met zowel de intern begeleider als de adjunct directeur kwam naar voren dat er vraag is naar een onderzoek rondom leerlingen die uitstromen naar praktijkonderwijs. Aansluitend hierbij wordt in het onderzoek meegenomen wat talentontwikkeling voor deze doelgroep bij zou kunnen dragen aan hun ontwikkelingskansen. kwam uit deze gesprekken naar voren dat SBO De Veste handvatten en mogelijke tips zou willen ontvangen rondom talentontwikkeling binnen de school. Het achterliggende doel hierbij is om de leerlingen te stimuleren in hun ontwikkeling. Hierbij is het van belang dat deze tips en handvatten aansluiten bij de werkwijze van de school. Een opvallend punt is dat de maatschappij zich vooral lijkt te richten op talentontwikkeling bij hoogbegaafde leerlingen (Nelis en van Sark, 2012).

Daarnaast wekt dit onderwerp persoonlijke interesse op. Als toekomstig pedagoog is het van belang om de focus te kunnen leggen op het positieve van een kind of jongere in plaats van negatieve aspecten. Talentontwikkeling hangt hiermee samen (Leraar 24, 2013).

1.2 Context

SBO De Veste is gevestigd in de gemeente Tholen. Tevens heet de stad Tholen. In 1971 werden alle gemeenten op het eiland Tholen samengevoegd. De gemeente Tholen wil onveilige situaties voorkomen. Om die reden heeft de gemeente belangrijke risico's en risico-objecten binnen haar grenzen geïnventariseerd en gekeken wat er gedaan kan worden om de veiligheid te vergroten. Op 1 januari 2011 telde de gemeente Tholen 25.538 inwoners. Van de bewoners in Tholen is 21% tussen de 0 en 15 jaar. Tholen wordt op kleine schaal steeds meer uitgebreid met nieuwe woonwijken en industrieterreinen (Gemeente Tholen, n.d.).

Een beschermende factor binnen Tholen is de jongerenraad die zich speciaal bezig houdt met de behoeften en de vragen die jongeren hebben. Tevens zijn er verschillende voorzieningen op het eiland Tholen waar jongeren terecht kunnen. Er is onder andere een zwembad, een voetbalvereniging en een tennisvereniging. Ook zijn er verschillende speelplaatsen te vinden (Gemeente Tholen, n.d.). Daartegenover komen er een paar risicofactoren naar voren bij het opgroeien in een gemeente als Tholen. Op zondag zijn de winkels nooit geopend binnen de gemeente Tholen. Dit zorgt ervoor dat bepaalde belangrijke levensmiddelen in risicovolle situaties niet makkelijk te verkrijgen zijn in de buurt. Daarnaast zijn de kinderen die opgroeien in de gemeente Tholen een rustige omgeving gewend. Het is de vraag of dit een risico met zich mee kan brengen als ze later in een stad gaan studeren of wonen. De kans bestaat dat ze dat niet zien zitten en dit hun verdere ontwikkeling in de weg staat. De rustige omgeving kan ook een voordeel zijn, omdat de kinderen wellicht minder geprikkeld worden en ze hierdoor op een wat rustigere manier kunnen opgroeien. Ook zijn er in de buurt hangjongeren te vinden. Dit is een risicovolle factor, want de kans bestaat dat andere jongeren hierbij aan gaan sluiten. Deze jongeren geven af en toe overlast binnen de gemeente Tholen door dingen te vernielen zoals bushokjes of andere eigendommen van de gemeente (Gemeente Tholen, n.d.).

1.3 Opdrachtgever/onderzoeksorganisatie

Binnen dit onderzoek is SBO De Veste de opdrachtgever. Gedurende het onderzoek zal Harriët van den Dool zorgen voor begeleiding binnen de organisatie. Zelf is ze binnen SBO De Veste werkzaam als intern begeleider. Daarnaast staat ze voor de klas. Dit onderzoek zal in overleg en samenwerking met haar verlopen.

De stichting waaronder SBO De Veste uit Tholen valt heet Respont. Binnen de school wordt er gewerkt met kleine groepen leerlingen. Een groep bestaat uit maximaal 16 leerlingen. Deze groepen zijn kleiner dan op een reguliere basisschool. Hierdoor kan er extra aandacht geschonken worden aan de leerlingen op zowel cognitief als sociaal gebied. De school heeft drie groepen, namelijk: de onderbouw, middenbouw en bovenbouw.

De doelstelling van de school is het stimuleren van de leerlingen tot het ontwikkelen van een eigen levensbeschouwelijke en maatschappelijke overtuiging en verdraagzaamheid hierin naar anderen toe. Er wordt geprobeerd door een positieve houding en manier van omgang met elkaar,

iets van die verdraagzaamheid, verantwoordelijkheid en respect voor elkaar aan de leerlingen te laten zien. Alle levensovertuigingen worden gerespecteerd (SBO De Veste, 2013).

Om de brede ontwikkeling van de leerlingen te stimuleren worden er onder andere specifieke activiteiten voor de leerlingen georganiseerd. Dit wordt gedaan door middel van de Kinderboekenweek, nationale schoolontbijt, creatieve middagen en aandacht voor kunst en cultuur. Door middel van een jaarlijks schoolreisje of kamp wordt er extra aandacht besteed aan de zelfredzaamheid. Er kan een link gelegd worden met talentontwikkeling en wat SBO De Veste voor de leerlingen organiseert om zo de ontwikkeling van de leerlingen te bevorderen (SBO De Veste, 2013).

Er bevinden zich onder de medewerkers van de school personen die voldoende kennis beschikken om met leerlingen om te kunnen gaan die leerproblemen, sociaal-emotionele of gedragsproblemen hebben. Op De Veste worden dezelfde vakken gegeven als op een reguliere basisschool. Daarnaast gelden ook dezelfde kerndoelen (SBO De Veste, 2013). Het wil niet zeggen dat deze kerndoelen allemaal behaald worden door de leerlingen. Per leerling worden deze doelen geëvalueerd door de leerkracht(en) van de groep en de interne begeleider van de school. Tevens neemt de schoolpsycholoog deel aan het gesprek. Aan de hand hiervan wordt een rapportage gemaakt en de doelen eventueel bijgesteld.

Het verschil met een reguliere basisschool zit vooral in het gestructureerd en stapsgewijs aanbieden van lesstof. De instructie wordt gegeven in kleine groepjes op het niveau van de leerlingen (SBO De Veste, 2013).

De kenmerken van de doelgroep leerlingen die naar SBO De Veste gaan zijn leer- en gedragsproblemen. Deze problemen gaan veelal gepaard met sociaal-emotionele problemen, cognitieve beperkingen en taak-werkhoudingsproblemen. Hierbij zijn belemmeringen in de informatieverwerking, zelfstandigheid, werkhouding en op het sociale aspect waarneembaar. Leerlingen kunnen vanaf hun vierde tot hun dertiende terecht bij SBO De Veste. Op dit moment zitten er 45 leerlingen op de school (SBO De Veste, 2013). In het literatuuronderzoek wordt verder ingegaan op SBO scholen in het algemeen.

SBO De Veste valt onder het samenwerkingsverband O3. Dit staat voor: Onderwijs, Ondersteuning en Oosterschelderegio. Er zijn drie regio's betrokken bij dit samenwerkingsverband, namelijk: Bevelanden, Tholen en Schouwen-Duiveland.

Het samenwerkingsverband O3 heeft vanaf augustus 2014 de taak gekregen om passend primair onderwijs voor leerlingen te organiseren in de Oosterschelderegio (Ondersteuningsplan, 2014).

De Visie waarmee SBO De Veste werkt is dat er zorg wordt gedragen voor de leerlingen en ze daarnaast speciaal onderwijs aanbieden. Als het nodig is gebeurt dit op individuele wijze en op een zo optimaal mogelijk niveau. Dit wordt afgestemd op de mogelijkheden/beperkingen van de leerlingen. Daarnaast worden de leerlingen voorbereid op het vervolgonderwijs en/of de arbeidsmarkt (SBO De Veste, 2013).

De missie beschrijft het volgende:

1. Er moeten optimale ontwikkelingskansen geboden worden aan de leerlingen in een zo veilig mogelijke (leer)omgeving;
2. De relatie, de competenties en de autonomie van de leerlingen en medewerkers staan centraal;
3. Iedere leerling gaat met respect en begrip om met zijn of haar medemens;
4. Schoolverlaters worden goed voorbereid op het vervolgonderwijs;
5. (Oud)-leerlingen worden optimaal begeleid naar en op de arbeidsmarkt.

Volgens Matthijsen (2012) kan onder optimale ontwikkelingskansen ook talentontwikkeling vallen. Het verruimen van de talenten van de leerlingen is namelijk positief voor de ontwikkeling. Er zou dus gesteld kunnen worden dat talentontwikkeling goed binnen het beleid van de school past. Binnen de organisatie is nooit eerder onderzoek gedaan naar talentontwikkeling.

Hieronder staat puntsgewijs beschreven wat De Veste wil waarborgen in het onderwijs dat aangeboden wordt aan de leerlingen (SBO De Veste, 2013).:

- Een positieve en stimulerende benadering staat centraal. Dit is positief voor de ontwikkeling.
- Er wordt uitgegaan van de behoeften van de individuele leerling. Hierbij wordt planmatig gewerkt aan de in het ontwikkelingsperspectief opgestelde persoonlijke doelen.
- De leerlingen krijgen een gevarieerd lesprogramma aangeboden. Zo wordt er onder andere gewerkt aan de taalontwikkeling, rekenontwikkeling, motoriek en de sociale vaardigheden.
- Een goede werkhouding wordt gestimuleerd. Hierbij is structuur en duidelijkheid van belang. Dit wordt gecreëerd met een dagprogramma en weekkaart.
- Het is mogelijk om opdrachten individueel of in een kleine groep te krijgen.
- Er wordt een uitdagende speel- en leeromgeving aangeboden binnen de school.
- De nadruk wordt gelegd op het begeleiden naar een zelfstandige aanpak.
- De leerlingen die de school verlaten worden voorbereid op het vervolgonderwijs.

De houding die SBO De Veste als school aanneemt is resultaatgericht. Niet alleen op het gebied van schoolse vakken, maar ook op het gebied van de sociaal emotionele ontwikkeling van de leerlingen. Hierbij wordt geprobeerd om de leerlingen zo goed mogelijk te begeleiden, zodat de resultaten zo optimaal mogelijk zijn. Hierbij kan het noodzakelijk zijn dat er voor een leerling een individueel hulpplan opgesteld wordt om zo de leerling zo goed mogelijk te kunnen laten presteren (SBO De Veste, 2013). Zoals eerder aangegeven is gebruikt De Veste het begrip talentontwikkeling niet, maar wordt er wel degelijk geprobeerd om zoveel mogelijk uit de leerlingen te halen. Binnen De Veste wordt hier aandacht aan besteed onder andere door individuele begeleiding die afgestemd is op de behoeften van de leerling (SBO De Veste, 2013).

Hoofdstuk 2: Probleemanalyse

Uit gesprekken met de opdrachtgever is naar voren gekomen dat er interesse is in een onderzoek waarin de bovenbouw leerlingen die uitstromen naar praktijkonderwijs belicht worden. Deze interesse is er, omdat dit een kwetsbare doelgroep is die niet goed weten wat ze kunnen (Doorn, 2005).

SBO De Veste bereidt de leerlingen voor op een samenleving waarin veel van een individu gevraagd wordt. Door veranderingen in de samenleving vinden er ook veranderingen op de arbeidsmarkt plaats. Volgens Nelis en van Sark (2012) wordt de professionele wereld steeds complexer. Organisaties moeten zich goed blijven verkopen om op die manier de concurrentie de baas te blijven. Om die reden moeten mensen die werkzaam zijn binnen een organisatie gebruik kunnen maken van hun talenten. Door als organisatie hierop in te kunnen spelen kan er een mogelijke voorsprong op de arbeidsmarkt gecreëerd worden wat tegenwoordig van belang is om de concurrentie de baas te blijven (Maussen, 2011).

Voor deze doelgroep kan het verwerven van een plaats op de arbeidsmarkt lastiger zijn, omdat ze aan het eind van het gevolgde praktijkonderwijs geen diploma hebben en daarnaast minder zelfvertrouwen hebben in vergelijking met leeftijdsgenoten. Dit bij elkaar maakt het voor leerlingen die uitstromen naar praktijkonderwijs lastig om een baan te bemachtigen (Onderwijsraad, 2010). Dit is dan ook een van de redenen volgens Nelis en van Sark (2012) dat talentontwikkeling tegenwoordig een thema is waar veel aandacht aan besteed wordt. De maatschappij verlangt namelijk naar mensen die hun talenten weten in te zetten. Door bij talentontwikkeling niet alleen de focus te leggen op hoogbegaafde leerlingen bestaat de kans dat de leerlingen die uitstromen naar praktijkonderwijs meer kunnen gaan bijdragen aan de maatschappij (Matthijssen, 2012). Zo zijn er namelijk volgens Van den Heuvel (2007) scholen opgericht die zoveel mogelijk aansluiten bij de capaciteiten van hoogbegaafde leerlingen en zo ook de talenten van de leerlingen stimuleert. Deze zogenaamde Leonardoscholen staan door het hele land verspreid (Van den Heuvel, 2007). Daartegenover wordt er wel remedial teaching aangeboden op veel scholen om leerlingen met achterstand extra begeleiding te bieden. Dit zorgt ervoor dat de leerlingen gesteund worden in hun ontwikkeling (Rijksoverheid, n.d.). Uit voorgaande informatie blijkt dat zowel de hoogbegaafde leerlingen als de minder begaafde leerlingen op een bepaalde manier ondersteuning geboden wordt.

Als er aan de bovenbouw leerlingen (11 tot en met 13 jaar) van SBO De Veste gevraagd wordt naar hun talenten vinden ze het lastig hier antwoord op te geven. Zo wordt er door de leerlingen eerst naar een voorbeeld van een talent gevraagd voordat er zelf iets bedacht wordt. Dit toont aan dat het thema talentontwikkeling niet bekend is bij de leerlingen of dat de vraag boven het intelligentie niveau van de leerlingen ligt. Wel is er het afgelopen jaar een talentenmiddag georganiseerd. Hierbij konden de leerlingen zelf kiezen wat ze wilden laten zien aan de andere leerlingen van de school. Sommige leerlingen kunnen echter wel antwoord geven op de vraag waar ze goed in zijn. Zo wordt bijvoorbeeld tekenen en voetballen genoemd. Dit is al een belangrijk begin in de bewustwording van de talenten (Verbiest en Dijk, 2010).

Voor leerkrachten van SBO De Veste kan talentontwikkeling bijdragen aan het optimaliseren van de prestaties van de leerlingen. Hierdoor bestaat de kans dat de leerlingen zelfstandiger te werk gaan en leergieriger zijn (Verbiest en Dijk, 2010).

Het is niet bekend hoe de ouders/verzorgers van de leerlingen tegenover talentontwikkeling staan. Het is voor de hand liggend dat de ouders/verzorgers baat hebben bij het stimuleren van de talenten van hun kinderen. Dit aangezien volgens Witte (2012) talentontwikkeling mogelijkheden biedt voor keuzes die in de maatschappij gemaakt worden.

SBO De Veste wil weten wat talentontwikkeling bij kan dragen in het ontwikkelingsproces van de bovenbouw leerlingen. Aangezien een deel van de bovenbouw leerlingen uitstromen naar praktijkonderwijs bestaat zoals eerder vermeld de kans dat ze moeite krijgen met het verwerven van een geschikte plaats op de arbeidsmarkt (Onderwijsraad, 2010). Met behulp van dit onderzoek kan voor SBO De Veste inzichtelijk gesteld worden hoe de ontwikkeling van de talenten van de bovenbouw leerlingen die uitstromen naar praktijkonderwijs gestimuleerd kunnen worden. Het voornaamste doel hierbij is dat de ontwikkeling van de bovenbouw leerlingen versterkt wordt en ze een gunstige positie op de arbeidsmarkt verwerven om mee te kunnen participeren in de samenleving.

Hoofdstuk 3: Literatuuronderzoek

In dit literatuuronderzoek wordt eerst ingegaan op het begrip talentontwikkeling. Daarna wordt de participatiewet waar jongeren mee te maken krijgen omschreven en komt er aan bod wat passend onderwijs is. Ook wordt de doelgroep van het SBO omschreven.

3.1 Talentontwikkeling

In het dagelijks taalgebruik wordt regelmatig gezegd dat iemand ergens talent voor heeft of juist niet. Volgens Nelis en van Sark (2012) omschrijft de Van Dale talent als een natuurlijke begaafdheid in de vorm van aanleg. Deze omschrijving laat denken dat een talent iets is wat je van jezelf kunt zonder invloed van de omgeving.

Als er verder gekeken wordt gaat talent feitelijk om leerpotentie (Nelis en van Sark, 2012). Hoe vaker je iets doet, hoe beter het op den duur gaat. Hierbij vinden verschillen plaats tussen het leerproces. Sommige personen zijn volgens Nelis en van Sark (2012) talentvoller aangelegd. Een groot aantal mensen weet niet van zichzelf over welke talenten ze beschikken. Door te ervaren dat je iets leuk vindt en goed kan, kan je hier achter komen. Vervolgens is training een vereiste om het tot een potentieel talent te ontwikkelen. Hierbij is doorzettingsvermogen van belang. Iemand moet namelijk voldoende gemotiveerd blijven om het potentiële talent te trainen (Hermelin, 2004).

Volgens Studulski (2010) is het begrip talentontwikkeling ontstaan, omdat men afstand wilde nemen van begrippen zoals achterstanden en problemen. Het is een bewuste keuze om te spreken over talenten. Tegenwoordig richt talentontwikkeling zich ook op hoogbegaafde leerlingen. Dit komt volgens Nelis en van Sark (2012) doordat hoogbegaafde leerlingen iets extra's nodig hebben en door middel van talentontwikkeling deze verdieping aangeboden krijgen. Het is belangrijk dat alle leerlingen de gelegenheid geboden wordt om te ontdekken waar ze goed in zijn (Pameijer en van Beukering, 2004). Hierbij kan gedacht worden aan de speciaal opgerichte Leonardoscholen die zoveel mogelijk aansluiten bij de capaciteiten en behoeftes van hoogbegaafde leerlingen en zo ook de talenten van de leerlingen stimuleert (Van den Heuvel, 2007). Desondanks worden leerlingen die een achterstand hebben ook extra begeleid. Hierbij kan gedacht worden aan remedial teaching (Rijksoverheid, n.d.).

Het begrip talent kan omschreven worden als de mogelijkheden die leerlingen hebben om zich te kunnen ontwikkelen en zich te kunnen onderscheiden als individu in de samenleving. Hierbij is motiveren van belang (Leraar 24, 2011). Helaas is het niet vanzelfsprekend dat deze talenten tot ontplooiing komen door de juiste ondersteuning van het onderwijs of daarbuiten. Het is belangrijk dat de leerlingen gestimuleerd worden in de talenten die ze bezitten. Op deze manier bestaat de kans dat de leerlingen zich in hun talenten gaan verdiepen. Hierdoor bestaat de mogelijkheid dat het zelfbeeld van de leerling versterkt wordt (Nelis en van Sark (2012). Hieruit blijkt dat het stimuleren van talenten een gunstig effect zal hebben op de ontwikkeling van de bovenbouw leerlingen van SBO De Veste. Het komt voor dat leerlingen talenten hebben die niet worden opgemerkt. Bij bepaalde sporten staat het juist centraal om het talent te vinden van

een persoon en hierop in te spelen. Volgens Matthijsen (2012) zouden scholen kunnen leren van dit principe.

Zoals eerder beschreven staat in de Van Dale dat talent een natuurlijke aanleg is (Nelis en van Sark, 2012). Volgens Verbiest en Dijk (2010) is natuurlijke aanleg niet doorslaggevend voor het ontwikkelen van een talent. Al speelt het echter wel een rol bij talentontwikkeling. Zo kan bijvoorbeeld iemand van 1.60 meter minder kans maken om kampioen hoogspringen te worden in vergelijking met iemand van 1.90 meter (Verbiest en Dijk, 2010).

Het is soms lastig om een talent te kunnen herkennen. Dit wordt mede veroorzaakt door het feit dat er geen eenduidige definitie terug te vinden is met betrekking tot talent. De volgende definitie van talent is geciteerd door Luk Dewulf: *“Talent is het vermogen om activiteiten schijnbaar moeiteloos te doen op zo 'n manier dat je er energie uit haalt”* (Dewulf, 2009, p. 25). Hierbij staan begrippen, zoals: zelfontplooiing, motivatie en eigen interesse centraal. Het begrip talentontwikkeling kan hierbij aansluiten. Daarbij gaat het namelijk over de ontwikkeling van het begrip talent (Nelis en van Sark, 2012). Lage intelligentie is volgens Dewulf (2009) geen belemmering voor het ontwikkelen van talent. Dit kan gekoppeld worden aan het speciaal basisonderwijs of praktijkonderwijs. Hier komen leerlingen terecht wanneer zij een leerachterstand van minimaal een paar jaar hebben (NJI, n.d). Een andere invalshoek die de definitie van talentontwikkeling zou kunnen vertegenwoordigen is: *“Talent represents the strengths of a human that results from connections in the brain formed early in life, well before the teen years. Those connections and the strengths (talent) they create cannot be learned later in life”* (Christiaensen, Dochy, Kinschots, Kyndt, et.al, 2009, p. 11). Deze definitie wil zeggen dat de talenten de sterke kanten van een mens vertegenwoordigen en dat deze tot stand worden gebracht door verbindingen in de hersenen die voor de tiener jaren gevormd zijn. Een belangrijk uitgangspunt bij deze definitie is dat een talent niet later in het leven gevormd kan worden.

Een andere invalshoek waarbij de definitie van talentontwikkeling omschreven wordt is: *“A set of functional relations distributed across person and context, and through which the person-in-situation appears knowledgeably skilful”* (Christiaensen, Dochy, Kinschots, Kyndt, et.al, 2009, p. 11). Deze definitie heeft hele andere uitgangspunten. Er wordt beschreven dat talent gevormd wordt tussen een individu, de fysische omgeving en de context waarin het persoon zich bevindt. Talentontwikkeling kan volgens deze definitie ook op later leeftijd gevormd worden.

Bovenstaande definities gaan over talentontwikkeling, maar benaderen het begrip vanuit verschillende invalshoeken. Aangezien het onderzoek gebaseerd is op leerlingen die de potentie hebben om uit te stromen naar praktijkonderwijs, wordt voor dit onderzoek de volgende definitie gebruikt: *“Talent is het vermogen om activiteiten schijnbaar moeiteloos te doen op zo 'n manier dat je er energie uit haalt”* (Dewulf, 2009, p. 25). Hier is voor gekozen aangezien niet enkel hoogbegaafde leerlingen centraal staan, maar er rekening gehouden wordt met de gave of aanleg die een persoon heeft om te komen tot talentontwikkeling (Dewulf, 2009). Deze denkwijze sluit aan bij de stroming van de positieve psychologie. In deze stroming wordt vooral gekeken naar hoe we de kwaliteiten en talenten van een individu kunnen ontwikkelen, in plaats van de tekortkomingen te verhelpen (IVPP, 2011). Talent wordt in dit onderzoek rondom talentontwikkeling gezien als de potentiële mogelijkheden van een individu.

Er kan gesteld worden dat talent in de eerste plaats niet gaat om excelleren, maar om interesses en motivatie. Hierbij moet een leerling de kans krijgen om dingen uit te kunnen proberen. Talentontwikkeling verloopt via fases. Er wordt eerst kennis gemaakt met het mogelijke talent. Vervolgens vindt er een ontwikkeling plaats en moet het talent bekwaam gemaakt worden. Hierbij is structurele begeleiding door een leerkracht bij van belang (School aan zet, 2012).

Volgens Gardner bestaan er acht verschillende intelligentie gebieden (Kohnstamm, 2009).

1. Talige intelligentie;
2. Muzikale intelligentie;
3. Logisch-mathematische intelligentie;
4. Ruimtelijke intelligentie;
5. Sociale intelligentie;
6. Lichamelijke (bewegings)intelligentie;
7. Zelfkennis;
8. Gevoel voor natuur.

Deze intelligentie soorten zijn volgens Sternberg talenten (Kohnstamm, 2009). Deze ideeën over de intelligentie soorten worden in het onderwijs als aantrekkelijk ervaren. Zo wordt er in de Verenigde Staten op scholen gewerkt met een curriculum gebaseerd op deze meervoudige intelligentie theorie. Hierbij wordt iedere leerling dagelijks gestimuleerd door middel van deze acht intelligentie gebieden. Dit wordt ook wel het nieuwe leren genoemd. Dit komt voort uit de opvatting dat een leerling pas echt iets leert als het hier ook gemotiveerd voor is (Kohnstamm, 2009). Doordat het van belang is dat de leerlingen zo goed mogelijk begeleid worden moet er ook stil gestaan worden bij het feit dat dit vraagt om vaardigheid en kennis van de leerkrachten. Hierbij moet er volgens Matthijssen (2012) gelet worden op de mate van uitdaging van bepaalde opdrachten en het bieden van inzichtvolle perspectieven. Er moet bij talentontwikkeling wel stil gestaan worden dat het volledig aansluit bij de school. De waarden en normen moeten wel overeenkomen wil het een kans van slagen hebben (Kohnstamm, 2009).

Zoals eerder al beschreven werd door Matthijssen (2012) beschikken kinderen over talenten. Om een dergelijk talent daadwerkelijk aan te wakkeren bij de kinderen is het van belang dat er met passende niveaus gewerkt wordt die aansluiten bij de interesses en het ontwikkelingsniveau van de leerlingen. Bij leerlingen met een lagere cognitieve ontwikkeling dan het gemiddelde is het van belang dat er successen geboekt worden op het eigen niveau (NJI, 2011). Hierdoor kunnen de leerprestaties positief beïnvloed worden. Daarbij is het nodig om tevens aandacht te besteden aan het sociale systeem van de leerling. Deze doelgroep met een lagere cognitieve ontwikkeling kan als risicogroep gezien worden. Volgens het NJI (2011) bestaat er namelijk een kans op schooluitval. De focus op talenten en een omgeving die bij talentontwikkeling hoort kan ervoor zorgen dat de leerlingen samen succeservaringen opdoen. Dit kan een bijdrage leveren aan het zelfbeeld van de leerlingen (NJI, 2011). Tevens kan talentontwikkeling volgens Verbiest en Dijk (2010) bijdragen aan het optimaliseren van de schoolprestaties en kunnen de leerlingen zelfstandiger vanuit hun talenten aan het werk.

Naar aanleiding van deze literatuurstudie rondom talentontwikkeling is naar voren gekomen hoe talentontwikkeling een bijdrage kan leveren aan de leerlingen die uitstromen naar

praktijkonderwijs. Volgens het NJI (2011) draagt talentontwikkeling namelijk bij aan een positief zelfbeeld en het opdoen van succeservaringen. Verbiest en Dijk (2010) voegen hier aan toe dat de schoolprestaties van de leerlingen geoptimaliseerd kunnen worden en de leerlingen zelfstandiger werken vanuit het talentontwikkelingsprincipe. Hierbij moet er wel gelet worden op het niveau van een leerling en vanuit dat punt moet er gericht gekeken worden wat aansluit bij een leerling. Aangezien er bij De Veste speciaal basisonderwijs geboden wordt sluit de school al zoveel mogelijk aan op het niveau en interesses van de leerlingen (Matthijssen, 2012).

3.2 Participatiewet

Weer Samen Naar School (WSNS) is in 1992 ingevoerd (Stichting Openbaar Primair Onderwijs Goeree-Overflakkee, 2015). Alle scholen verplichten zich sinds de invoering om leerlingen meer zorg op maat te bieden. Als een leerling te maken krijgt met stagnatie in de ontwikkeling kan er meestal goede hulp geboden worden op de eigen school (Doorn, 2005). Als de school op een gegeven moment in dit proces vastloopt kan er gerekend worden op extra hulp in de vorm van ondersteuning. Deze extra ondersteuning is zo goed geregeld dat leerlingen meestal op hun eigen school kunnen blijven.

Op grond van ervaringen wordt WSNS regelmatig door het ministerie bijgesteld. Sinds 2002 is er nog meer aandacht aan extra zorg besteed. Daarom spreken we van WSNS+ (Stichting Openbaar Primair Onderwijs Goeree-Overflakkee, 2015). Inmiddels is WSNS passend onderwijs. Daaronder valt de zorgplicht (Rijksoverheid, n.d.).

Vanaf 1 augustus 2014 hebben scholen een zorgplicht. Dit betekent dat de school de taak heeft om iedere leerling die behoefte heeft aan extra zorg een passende onderwijsplaats te bieden. De ouders van leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben hoeven dan zelf geen indicatie meer aan te vragen. Daarnaast kunnen ze hun kind aanmelden bij de school waar hun voorkeur naar uit gaat. Deze uitvoering van de zorgplicht vraagt om een goede samenwerking tussen scholen. De samenwerkingsverbanden waarin een schoolbestuur regionaal werkt biedt hier een uitkomst. De school zoekt een passende plaats voor de leerling binnen het samenwerkingsverband van de school of binnen een van de andere samenwerkingsverbanden. School wordt binnen de Wet passend onderwijs gezien als belangrijke plek om problemen binnen het onderwijs vroeg te signaleren. Hierdoor kan er op een snelle en passende wijze zorg verleend worden (NJI, n.d.).

Aan het einde van de onderwijsloopbaan kunnen leerlingen te maken krijgen met de participatiewet. Een van de doelen van deze wet is om meer mensen aan het werk te krijgen, ook mensen met een beperking. Onderwijs, zorg en de arbeidsmarkt moeten goed op elkaar aansluiten (Passend onderwijs, n.d.). Hierbij is samenwerking van belang. Zo krijgen leerlingen de beste ondersteuning om hun talenten zo maximaal mogelijk te ontwikkelen. Via deze weg kunnen ze een zelfstandige positie verkrijgen op de arbeidsmarkt en in de samenleving (Passend onderwijs, n.d.). Werkgevers zullen ondersteuning krijgen, zodat het voor hen eenvoudig is om mensen met een arbeidsbeperking in dienst te nemen. Hierbij krijgen gemeenten de verantwoordelijkheid om te bepalen welke ondersteuning mensen nodig hebben (NJI, n.d.). Passend onderwijs sluit op deze vorm van wetgeving aan (Passend onderwijs, n.d.).

3.3 Passend onderwijs

Passend onderwijs houdt in dat iedere leerlingen onderwijs geboden krijgt dat aansluit bij zijn talenten en beperkingen. Hiervan is geen kant en klare werkwijze te vinden. Door middel van samenwerking zowel binnen als buiten de school kan dit vormgegeven worden.

Speciaal basisonderwijs (SBO) valt onder regulier onderwijs. Leerlingen die deel uit maken van deze vorm van onderwijs werken meer op hun eigen tempo in vergelijking met leerlingen die naar een reguliere basisschool gaan. Wel wordt het doel gesteld dat de leerlingen op dertienjarige leeftijd naar het voortgezet onderwijs gaan (passend onderwijs, n.d.).

Het vergt een grote inzet om alle leerlingen een kans te geven om hun talenten maximaal te ontwikkelen. Achterstanden en problemen van leerlingen hebben lange tijd centraal gedaan. Dit gebeurde vaak onder politieke invloed, zodat degene die het minder hadden een kans geboden werd. Hierdoor werd er in het jeugdbeleid vaak eenzijdig aandacht besteed aan de problemen van leerlingen en de hulp die ingezet moest worden (Bekker, 2012).

Sinds de laatste jaren is er aandacht voor alle leerlingen om een zo optimaal mogelijke ontwikkeling te realiseren. Hier wordt aan gewerkt door te proberen het opleidingsniveau van alle leerlingen te verhogen. Deze vorm van schoolontwikkeling vereist inspanning. Zo worden er door gemeenten projecten opgezet om talenten op het gebied van sport en cultuur te stimuleren (Bekker, 2012). Volgens Matthijsen (2012) zorgt deze inspanning ervoor dat leerlingen meer kans hebben om hun talenten te ontwikkelen. Dat kan voor de bovenbouw leerlingen van SBO De Veste betekenen dat ze een gunstigere plaats op de arbeidsmarkt weten te bemachtigen (Maussen, 2011).

3.4 Doelgroep SBO

Scholen waar speciaal basisonderwijs gegeven wordt zijn bestemd voor leerlingen met leerproblemen, opvoedingsproblemen en alle leerlingen die speciale ondersteuning en aandacht nodig hebben (Rijksoverheid, 2014). Na het speciaal basisonderwijs gaan leerlingen naar het vmbo, praktijkonderwijs of het voortgezet speciaal onderwijs (Rijksoverheid, 2014).

Er kunnen meerdere stoornissen tegelijkertijd spelen bij een leerling, zoals: ADHD, Autismespectrumstoornissen, dyslexie, lage intelligentie of een chronische ziekte meestal in combinatie met aanleg (Balans, 2012). Aangezien een deel van de leerlingen van SBO De Veste te maken heeft met deze stoornissen is het interessant om te onderzoeken wat bekend is over stoornissen in combinatie met talentontwikkeling.

In het dagelijks leven komen kinderen met stoornissen langs in praktijken waar ontwikkelingsondersteuning gegeven wordt. In een dergelijke praktijk is er één of meerdere professionals werkzaam die kinderen begeleiden in hun ontwikkeling. Hierbij is het opgevallen dat kinderen met ADHD/ADD zich meestal niet bewust zijn van hun talenten (Balans, 2012). Dit kan ermee te maken hebben dat er bij deze doelgroep vaak gelet wordt op wat niet goed gaat. Er wordt verondersteld dat het van belang is om stil te staan bij de symptomen die met een stoornis samenhangen. Hieraan wordt wel toegevoegd dat het goed is om te kijken waar kinderen goed in zijn of waar ze passie voor voelen. Op die manier wordt stil gestaan bij de potentiële talenten die kinderen hebben. Door met talentontwikkeling bij deze doelgroep aan

de slag te gaan leren de kinderen trots te zijn op zichzelf en neemt hierdoor hun zelfvertrouwen toe (Balans, 2012).

Er is een onderzoek gedaan naar de talenten van leerlingen binnen de autismespectrumstoornissen (Verbiest en Dijk, 2010). Hierbij is naar voren gekomen dat er verschillende manieren zijn om leerlingen met deze stoornissen te benaderen. Bij een aantal van deze benaderingswijzen komen de talenten van de leerlingen naar voren waarmee aan de slag gegaan kan worden. Door deze talenten in te zetten op gebieden die de leerlingen minder onder de knie hebben kan er vooruitgang geboekt worden. Een voorbeeld hiervan is dat er ontdekt is dat een leerling talent heeft rondom het thema muziek en moeite heeft met rekenen. Hierbij kan het talent van deze leerling ingezet worden als hulpmiddel bij het rekenen. Door bijvoorbeeld de tafelsommen te leren op muziek (Verbiest en Dijk, 2010).

Het is van belang om te weten wat intelligentie betekent om het begrip zwakbegaafdheid te kunnen begrijpen (Gedragproblemen-Kinderen, 2014). Onder intelligentie wordt het vermogen verstaan om op een doeltreffende manier met mentale vraagstukken om te kunnen gaan (Hermelin, 2004). De maat voor intelligentie wordt het intelligentiequotiënt genoemd (IQ). Aan de hand van een intelligentie test wordt dit gemeten. Een score van 100 op een intelligentie test is het gemiddelde (Hermelin, 2004).

Een gedeelte van de leerlingen van het speciaal basisonderwijs zullen uitstromen naar het praktijk onderwijs. Hier leren ze praktische vaardigheden, zoals: koken, klussen, rekeningen betalen, uiterlijke verzorging en werken. Dit wordt vooral in de praktijk geleerd door middel van stages (Rijksoverheid, n.d.). De voorwaarden die noodzakelijk zijn voor het kunnen deelnemen aan praktijkonderwijs zijn:

- Eventueel sociaal-emotionele problematiek van de leerling;
- Leerachterstand;
- IQ tussen de 60 en 80 (Steunpunt dyslexie, 2014).

Opbouw intelligentie (Orthopedagogiek, 2014).

Niveau	IQ
Hoogbegaafd	meer dan 130
Begaafd	121-130
Bovengemiddeld	111-120
Gemiddeld	90-110
Beneden gemiddeld	80- 89
Zwak begaafd- Moeilijk lerend	70- 79
Lichte verstandelijke beperking (licht zwakzinnig)	50-69
Matige verstandelijke beperking (matig zwakzinnig)	35-49
Ernstig verstandelijke beperking (ernstig zwakzinnig)	20-34
Diepzwakzinnig/diepe verstandelijke beperking	<20

Samengevat is talentontwikkeling een actueel onderwerp dat steeds vaker toegepast wordt in de maatschappij (Nelis en van Sark, 2012). Om die reden is het interessant om te onderzoeken hoe de ontwikkeling van leerlingen die van het speciaal basisonderwijs uitstromen naar praktijkonderwijs gestimuleerd kan worden met behulp van talentontwikkeling.

Hierbij is het van belang om vanuit de verschillende invalshoeken te kijken naar dit begrip aangezien er geen eenduidige definitie terug te vinden is in de literatuur. Voor dit onderzoek wordt de volgende definitie aangehouden: *“Talent is het vermogen om activiteiten schijnbaar moeiteloos te doen op zo’n manier dat je er energie uit haalt”* (Dewulf, 2009, p. 25). Hierbij ligt de focus op het rekening houden met de gave of aanleg van een persoon. Een lage intelligentie wordt hierbij niet als belemmering gezien. Om die reden sluit de definitie goed op dit onderzoek aan.

Hoofdstuk 4: Onderzoek

Het uitgevoerde onderzoek is een behoefteonderzoek. Er is namelijk door middel van diepte interviews onderzocht wat de behoeften zijn rondom talentontwikkeling in het onderwijs. Dit is een kwalitatieve vorm van onderzoeken. In tegenstelling tot kwantitatief onderzoek is het onderzoek niet gebaseerd op het verkrijgen van cijfermatige informatie, maar juist op het achterhalen van achterliggende motieven en meningen (Van der Donk & van Lanen, 2013).

4.1 Onderzoeksdoel

Het voornaamste doel van dit onderzoek is de ontwikkeling van de leerlingen die van SBO De Veste uitstromen naar praktijkonderwijs te versterken.

Uit een gesprek is gebleken dat de school aan de hand van het onderzoek graag tips en handvatten op papier zou willen zien staan rondom talentontwikkeling. Hierbij is het belangrijk dat deze tips en handvatten aansluiten bij SBO De Veste.

4.2 Onderzoeksvraag

Hoe kan **talentontwikkeling** de ontwikkeling stimuleren van de bovenbouw leerlingen van SBO De Veste die uitstromen naar **praktijkonderwijs**?

4.3 Operationalisatie kernbegrippen hoofdvraag

Talentontwikkeling: voor dit onderzoek wordt de volgende definitie aangehouden: *“Talent is het vermogen om activiteiten schijnbaar moeiteloos te doen op zo’n manier dat je er energie uit haalt”* (Dewulf, 2009, p. 25). Talentontwikkeling is het ontwikkelen van het vermogen om activiteiten schijnbaar moeiteloos te doen op zo’n manier dat je er energie uit haalt.

Praktijkonderwijs: onderwijsvorm voor leerlingen die niet in staat worden geacht een vervolgopleiding succesvol af te ronden in het voorgezet onderwijs. Deze vorm van onderwijs leidt direct op tot werk (Taalunie, n.d.).

4.4 Deelvragen:

1. Welke methoden bestaan er voor het ontwikkelen van talenten?
2. Hoe ervaren leerlingen van SBO De Veste het werken aan talenten?
3. Hoe gaan andere SBO scholen om met talentontwikkeling?
4. Hoe kijken medewerkers van SBO De Veste aan tegen talentontwikkeling in het onderwijs?

Hoofdstuk 5: Onderzoekaanpak

In dit hoofdstuk wordt beschreven welke onderzoeksactiviteiten uitgevoerd zijn om tot een antwoord op de volgende hoofdvraag te komen “Hoe kan talentontwikkeling de ontwikkeling stimuleren van de bovenbouw leerlingen van SBO De Veste die uitstromen naar praktijkonderwijs?” Er zijn verschillende onderzoeksmethoden ingezet om tot een antwoord op deze onderzoeksvraag te komen. Vooraf is er een literatuuronderzoek gedaan om kennis te verzamelen ter voorbereiding op het onderzoek. Ook zal er ingegaan worden op de validiteit, de betrouwbaarheid en de bruikbaarheid van het onderzoek.

5.1 Onderzoeksactiviteiten

Onderstaande activiteiten zijn gebaseerd op de vier opgestelde deelvragen. Per deelvraag is er beschreven welke onderzoekaanpak er gebruikt is.

Deelvraag 1:

Welke methoden bestaan er voor het ontwikkelen van talenten?

Deze deelvraag is beantwoord door middel van literatuuronderzoek en individuele bronnen. Hierbij is onderzocht welke bestaande methodes er te vinden zijn die een bijdrage kunnen leveren aan het ontwikkelen van talenten. Er is een overzicht gemaakt van een aantal methodes die door middel van literatuuronderzoek naar voren kwamen. Tijdens de interviews met twee andere scholen en een lector is verder aandacht besteed aan methodes die een bijdrage kunnen leveren aan het ontwikkelen van de talenten van leerlingen. De interviews zijn op semigestructureerde wijze afgenomen. Zo zijn de vragen die tijdens de interviews gesteld zijn voorbereid, maar is er gedurende het interview tevens de ruimte om de vragen in een andere volgorde te stellen. Daarnaast zijn er ook vragen toegevoegd die bruikbare informatie voor het onderzoek opleverden. De interviews zijn opgenomen, getranscribeerd en vervolgens gelabeld (Van der Donk & van Lanen, 2013). Daarnaast heeft mailcontact met een andere lector ervoor gezorgd dat haar visie op methodes rondom talentontwikkeling meegenomen kan worden in het onderzoek om een kritischer beeld te kunnen creëren. Deze gegevens samengevoegd vormen het antwoord op de deelvraag: ‘Welke methoden bestaan er voor het ontwikkelen van talenten?’

Deelvraag 2:

Hoe ervaren leerlingen van SBO De Veste het werken aan talenten?

Deze deelvraag is beantwoord door middel van literatuuronderzoek, individuele bronnen en het toetsen van de leerlingen. Allereerst is er door middel van literatuuronderzoek gezocht naar een test die laat zien over welke talenten de leerlingen beschikken. Gedurende het gehele traject hebben dezelfde vijf leerlingen uit de middenbouw en dezelfde zes leerlingen uit de bovenbouw meegewerkt aan het onderzoek. Al deze leerling stromen uit naar praktijkonderwijs of hebben de potentie om uit te stromen naar praktijkonderwijs. Er is zowel met vijf leerlingen uit de middenbouw als met zes leerlingen uit de bovenbouw een gesprek gevoerd over talenten om er samen achter te komen wat ieders talenten zijn. Hierbij is gebruik gemaakt van een filmpje dat de theorie over de meervoudige intelligentie gebieden van Howard Gardner illustreert (Informatiepunt Onderwijs & Talentontwikkeling, 2013). Vervolgens zijn alle leerlingen

afzonderlijk getoetst op de computer met behulp van de meervoudige intelligentie test van Gardner (Houkema, 2009). De toets bestaat uit 64 vragen verdeeld over de acht intelligentie gebieden. De uitslag van de test toont per leerling de scores op de acht intelligentie gebieden. Dit is per leerling in een tabel verwerkt. Om te controleren of de test enigszins betrouwbaar is, is er gekeken naar het ontwikkelingsperspectief (OPP) waar de bevorderende en de belemmerende factoren per leerling beschreven staan. Daarnaast is de methode ZIEN geraadpleegd waarin per leerling terug te vinden is hoe hoog gescoord wordt op sociaalgebied. Zowel de gegevens uit het OPP als uit ZIEN zijn verwerkt in de tabel waar ook de gegevens van de test in staan. Daarnaast staat in deze vermeld wat de leerlingen zelf aangeven als interesses en wat klasgenootjes inschatten voor een leerling (zie bijlage 2.4 en 2.5). Vervolgens hebben zowel de vijf leerlingen uit de middenbouw als de zes leerlingen uit de bovenbouw taalopdrachten gemaakt die te maken hebben met de meervoudige intelligentie gebieden waarop ze gemiddeld genomen het hoogste scoorden op de meervoudige intelligentie test, namelijk: beeldknap, mensknap (samenknap) en zelfknap. Verder is er zowel met de vijf leerlingen uit de middenbouw als met de zes leerlingen uit de bovenbouw een gesprek gevoerd over hun ervaringen rondom het bewust worden en werken aan hun talenten. Deze gegevens zijn samengevoegd en vormen het antwoord op de deelvraag: ‘Hoe ervaren leerlingen van SBO De Veste het werken aan talenten?’

Deelvraag 3:

Hoe gaan andere SBO scholen om met talentontwikkeling?

Deze deelvraag is beantwoord door middel van individuele bronnen. Allereerst zijn er verspreid door heel Nederland negen SBO scholen benaderd via telefonisch contact. Deze scholen waren momenteel niet vanuit het principe van talentontwikkeling aan het werk. Hierna hebben een reguliere basisschool en speciaal onderwijs school toegezegd op een interview die wel werkzaam zijn met talentontwikkeling. De interviews zijn op semigestructureerde wijze afgenomen. Zo zijn de vragen die tijdens de interviews gesteld zijn voorbereid, maar was er gedurende de interviews de ruimte om de vragen in een andere volgorde te stellen. Daarnaast zijn er ook vragen toegevoegd die bruikbare informatie voor het onderzoek opleverden. De interviews zijn opgenomen, getranscribeerd, gelabeld en vervolgens horizontaal vergeleken (van der Donk & van Lanen, 2013). Vervolgens zijn nog vier SBO scholen benaderd waarvan één SBO school via de mail vragen heeft beantwoord. De andere drie SBO scholen bleken eveneens niet werkzaam via het talentontwikkelingsprincipe. Deze gegevens samengevoegd vormen het antwoord op de deelvraag: ‘Hoe gaan andere SBO scholen om met talentontwikkeling?’

Deelvraag 4:

Hoe kijken medewerkers van SBO De Veste aan tegen talentontwikkeling in het onderwijs?

Deze deelvraag is beantwoord door middel van individuele bronnen en de sociale werkelijkheid. Door middel van een enquête kan er in een korte tijd onderzocht worden hoe de medewerkers van SBO De Veste aankijken tegen talentontwikkeling in het onderwijs. Deze enquête is opgesteld met behulp van het boek van Van der Donk & van Lanen (2013). Er is gebruik gemaakt van twee soorten vragen, namelijk schaalvragen en open vragen. De enquête is op papier verspreid binnen het team aan 12 personen. Hiervan hebben 10 respondenten de

enquête ingevuld. Aan de hand van Excel zijn de schaalvragen omgezet in cirkeldiagrammen waarbij de percentages vermeld staan. De antwoorden op de open vragen zijn samengevat. Naar aanleiding van de ingevulde enquêtes zijn interviews gehouden met vijf medewerkers van De Veste om een verdiepingsslag te maken. Hierbij zijn bij drie medewerkers een individueel interview opgenomen, omdat dit niet anders mogelijk was vanwege de tijdsplanning. Het was mogelijk om twee andere medewerkers tegelijkertijd te interviewen. De interviews zijn op semigestructureerde wijze afgenomen. Zo zijn de vragen die tijdens de interviews gesteld zijn voorbereid, maar is er gedurende het interview de ruimte geweest om de vragen in een andere volgorde te stellen. Daarnaast zijn er ook vragen toegevoegd die bruikbare informatie voor het onderzoek opleverden. De interviews zijn opgenomen, getranscribeerd, gelabeld en vervolgens horizontaal vergeleken (Van der Donk & van Lanen, 2013). Deze gegevens samengevoegd vormen het antwoord op de deelvraag: ‘Hoe kijken medewerkers van SBO De Veste aan tegen talentontwikkeling in het onderwijs?’

5.2 Validiteit

Er is een beschrijvend onderzoek gestart aan de hand van de hoofdvraag: “Hoe kan talentontwikkeling een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van leerlingen binnen SBO De Veste met een lagere intelligentie die uitstromen naar praktijkonderwijs?” Door met vooraf opgestelde interviewvragen en enquête te werken kan van te voren kritisch gekeken worden of de vragen aansluiten op de geformuleerde deelvragen. Daarnaast is door het gebruiken van verschillende dataverzamelingstechnieken, zoals: literatuuronderzoek, interviews en een enquête ervoor gezorgd dat er op verschillende manieren informatie verkregen is. Dit zorgt ervoor dat er een zo volledig mogelijk beeld gevormd kan worden rondom het antwoord op de onderzoeksvraag. De uiteindelijke resultaten zijn door middel van de labeltechniek en horizontale vergelijkingen bestudeerd (van der Donk & van Lanen, 2013). Hierdoor is de validiteit zoveel mogelijk gewaarborgd bij het verwerken van de data.

5.3 Betrouwbaarheid

Een betrouwbaar onderzoek uitvoeren wil zeggen dat het onderzoek door iemand anders uitgevoerd kan worden en precies dezelfde onderzoeksresultaten zal opleveren (Van der donk & van Lanen, 2013). Hierbij is het belangrijk dat verscheidene bronnen geraadpleegd worden die aansluiten bij het onderzoek. Door de interviews zoveel mogelijk op dezelfde manier te laten verlopen is er een betrouwbaar beeld gevormd van de resultaten. Echter hangen de antwoorden van de vragen af van de situatie op dat moment en de omgeving. Hierdoor is het mogelijk dat op een ander moment andere resultaten uit het onderzoek voortkomen. Daarnaast is voor de enquête eenzelfde vragenlijst gebruikt onder alle respondenten. Door middel van triangulatie is het onderzoek extra betrouwbaar geworden. Zo is er literatuuronderzoek gedaan, semigestructureerde interviews afgenomen en een enquête uitgezet. Uiteindelijk is dit onderzoek alleen op ervaringen gebaseerd dus kan er niet te veel waarde gehecht worden aan de resultaten.

5.4 Bruikbaarheid

De bruikbaarheid van het onderzoek is gewaarborgd door verschillende invalshoeken en personen te benaderen voor het onderzoek. Aan het begin van het onderzoek is kenbaar gemaakt

door de opdrachtgever dat het belangrijk is dat de uitkomsten van het onderzoek bruikbaar zijn binnen De Veste. Om die reden heeft het betrekken van de opdrachtgever gedurende het gehele onderzoekstraject ervoor gezorgd dat er bepaalde richtlijnen geboden werden die aansluiten bij De Veste. Op deze manier kan er aangesloten worden bij de behoeftes van de medewerkers en leerlingen binnen De Veste. Dit vergroot de bruikbaarheid van het onderzoek. Daarnaast is er door het waarborgen van de betrouwbaarheid en validiteit zoveel mogelijk voor gezorgd dat de uitkomst van het onderzoek bruikbaar is in de praktijk. Door de aanbevelingen aan te laten sluiten bij De Veste wordt de bruikbaarheid zoveel mogelijk vergroot. Door het ontwikkelen van een beroepsproduct naar aanleiding van de aanbevelingen is er een ondersteunende talentenwijzer geproduceerd die gebruikt kan worden binnen De Veste.

Hoofdstuk 6: Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten per deelvraag weergegeven.

6.1 Deelvraag 1

Welke methoden bestaan er voor het ontwikkelen van talenten?

Zicht op talentontwikkeling methodes

Tijdens het interview met lector A. van het kenniscentrum talentontwikkeling van Hogeschool Rotterdam wordt benoemd: *‘Het is belangrijk om leerlingen de gelegenheid te geven om meer zelfstandig te leren.’* Hier kan voor gezorgd worden door de leerlingen meer op terreinen aan het werk te laten gaan waar hun interesses liggen. Volgens Matthijsen (2012) kunnen hierdoor de ontwikkelingskansen van de leerlingen gestimuleerd worden. Daarnaast geeft ze aan: *‘Ik heb geen duidelijk beeld van bestaande methodes op het gebied van talentontwikkeling.’*

Lector B. van Hogeschool Rotterdam geeft aan: *‘In principe draagt elke methode bij aan talentontwikkeling, dit is afhankelijk van hoe je het concept ‘talent’ opvat.’* Aansluitend hierop komt in de twee interviews die afgenomen zijn met een reguliere basisschool en een speciaal onderwijsschool het volgende naar voren: *‘Er zijn geen vaste methodes voor talentontwikkeling en als je vanuit talentontwikkeling te werk wil gaan is er geen kant en klare werkwijze.’* Op die manier kan iedere school zijn eigen wending eraan geven, omdat er geen houvast is. Hieraan wordt door beide scholen toegevoegd: *‘Als school moet je met de materialen die je hebt, ideeën van buitenaf en thema’s het onderwijs vormgeven.’* Hierbij is het van belang dat er aangesloten wordt op de belevingswereld en de behoeften van een leerling. Volgens Pameijer en van Beukering (2004) gingen de onderwijsbehoeften van de leerlingen tien jaar geleden centraal staan.

Ervaringen met methodes

Als er gesproken wordt over bestaande methodes die een bijdrage kunnen leveren aan talentontwikkeling wordt door OBS Rhoon-Portland, Inspecteur de Vriesschool en lector A. aangegeven dat de meervoudige intelligentie methode van Gardner (2008) een methode kan zijn die een bijdrage kan leveren als het gaat om talentontwikkeling in het onderwijs. Deze methode biedt geen duidelijke houvast. Dit komt ook tijdens de interviews met OBS Rhoon-Portland en Inspecteur de Vriesschool naar voren. Beide scholen werken met deze methode maar op een totaal verschillende manier. Zo wordt op de reguliere basisschool de methode op een klassikale manier aangeboden en wisselt het aanbod rondom de intelligenties steeds. Hierover wordt gezegd: *‘Op die manier wordt er een breed scala aangeboden en worden de leerlingen veelzijdig gemaakt.’* De leerkrachten halen uit de lesmethodes zelf de acht intelligentie vormen en passen die in het onderwijs toe door middel van een activerende werkvorm. Dit wordt in het nieuwe leren genoemd en komt voort uit de opvatting dat een leerling pas echt iets leert als het hier ook gemotiveerd voor is (Kohnstamm, 2009).

Op de school waar speciaal onderwijs geboden wordt aan de leerlingen wordt er zoveel mogelijk gekeken naar de sterke kanten van een leerlingen en wordt er geprobeerd om deze te stimuleren, zodat hierdoor ook de minder sterke kanten aangepakt worden. Dit sluit aan bij de visie van Verbiest en Dijk (2010). Zij geven aan dat het van belang is om talenten in te zetten

bij aspecten die als moeilijk ervaren worden. Hoe de talenten van de leerlingen in te zetten zijn bij de minder sterke kanten is terug te lezen in het MI handboek van Kagan en Kagan (2006) dat uit drie delen bestaat en waarover De Veste beschikt. Hierin staat per meervoudig intelligentie gebied aangegeven hoe vanuit de andere intelligentie gebieden dit gebied aangepakt kan worden. Verder wordt er op de school waar speciaal onderwijs geboden wordt veel in groepjes gewerkt waarbij rekening gehouden wordt met het talent van de leerlingen.

Lector A. draagt de volgende methodes aan waarmee volgens haar winst te behalen is voor de ontwikkeling van leerlingen. Zo is de talentwijzer van platform deltatechniek breed opgezet en wordt op een eenvoudige wijze de capaciteiten van de leerlingen beschreven. Hierover zegt ze: *‘Dit geeft zowel voor het speciaal onderwijs als het praktijkonderwijs aanknopingspunten om de ontwikkeling van de leerlingen te versterken.’* Daarnaast is het betrekken van ouders in de leerontwikkeling van leerlingen een positieve bemoedigende werkwijze voor de ontwikkeling van de leerlingen. Verder wordt de organisatie JINC aangekaart. Deze organisatie gaat over loopbaankeuzes in het onderwijs. Hierbij wordt gekeken naar wat bij een leerling hoort en wat ze leuk vinden om te doen. Door aan te sluiten bij de interesses van de leerlingen worden de talenten van de leerlingen gestimuleerd (Matthijsen, 2012). Volgens Lector A. draagt het zoeken van richting bij aan talentontwikkeling. Verder wordt benoemd dat activiteiten zoals van onderwijsondersteuning Katrol misschien niet speciaal werken aan talentontwikkeling van de leerlingen, maar wel het leren en de interesses bevordert. Lector B. sluit hierop aan door het volgende aan te geven: *‘In onderwijskundige termen heb je het dan over zaken die in de zone van de naaste ontwikkeling liggen. Het is aan de docent om die zone per leerling te bepalen. Hier bestaat geen handboek voor.’* Door te werk te gaan vanuit de interesses van de leerlingen wordt volgens Verbiest en Dijk (2010) bijgedragen aan het optimaliseren van talentontwikkeling.

Uit mail contact met SBO Het Springtij blijkt dat zij de methode Team Talento toepassen in het onderwijs en dit binnen de school echt als methode beschouwen. Dit heeft ermee te maken dat het een standaard online programma is met 250 video's verdeeld over 25 workshops voor op het digibord met aanvullend lesmateriaal (Team Talento, 2015). Dit zorgt voor een werkwijze die over aanzienlijk wat houvast beschikt. Lector A. zegt: *‘Ik zou er niet achter staan om een methode te introduceren in het onderwijs. Ze zegt daarover: ‘Volgens mij werkt het om op een andere manier te kijken en je als school open te stellen.’* Hierbij is het volgens haar van belang om een open klimaat te creëren en gericht te zijn op de potentie van de leerlingen. Door kleine stapjes te maken in de ontwikkelingspunten van leerlingen kunnen er succeservaringen opgedaan worden. Dit kan een bijdrage leveren aan het zelfbeeld van de leerlingen (NJI, 2011). Continu geeft lector A. aan: *‘Talentontwikkeling moet verbonden zijn op drie terreinen, namelijk: school, thuis en buiten school.’*

Bestudeerde methodes

Er zijn zes verschillende methodes bestudeerd die een bijdrage kunnen leveren aan talentontwikkeling van leerlingen binnen het onderwijs. Hier is voor gekozen, omdat er na het bestuderen van deze zes methodes geen nieuwe informatie meer naar voren kwam. Daarnaast zijn dit de eerste zes methodes die gevonden werden.

Mijn Talent?!

Deze methode is gericht op leerlingen van groep 5 t/m 8 om samen talent te ontwikkelen door middel van vernieuwende werkvormen. Er wordt een digitale leeromgeving geboden die leerlingen kunnen volgen om de 21st century vaardigheden te ontwikkelen (Thiimmemeulenhoff, n.d.).

VierKeerWijzer

Het doel van deze methode is om een uitdagende leeromgeving aan de leerlingen te bieden binnen de hele school waarbinnen de acht intelligenties binnen thema's centraal staan. Daarnaast wordt gewerkt aan doelen die de leerlingen moeten halen. Binnen VierKeerWijzer wordt gewerkt met een portfolio en een talentenprofiel. Op die manier kan de leerkracht zijn of haar leerlingen leren kennen. Dit helpt om leerlingen te bieden wat bij hun intelligentie past. Daarnaast biedt het kansen om de intelligentie te benutten die minder sterk ontwikkeld is. VierKeerWijzer is een model, maar geen concept. Iedere school kan het model vullen op de manier die past (VierKeerWijzer, n.d.).

MI methode

Mensen leren op verschillende manieren. Er zal met de verschillen tussen leerlingen rekening gehouden moeten worden. Het is belangrijk om de verschillende manieren van leren te kennen, te weten welke leerling op welke manier leert en het is van belang om over vele manieren te beschikken om de leerstof op een passende manier aan de leerlingen te kunnen bieden. Volgens Marco Bastmeijer (2011) heeft de Amerikaanse hoogleraar Howard Gardner acht verschillende intelligentie gebieden aangewezen. Ieder mens bezit ze alle acht. Echter zijn er vaak slechts enkele sterk ontwikkeld (VierKeerWijzer, n.d.).

Team Talento

Voor de leerkrachten is het niet makkelijk om in te spelen op de talenten van iedere leerling. Meestal zijn leerkrachten druk bezig met het aanleren van de kernvaardigheden bij de leerlingen. Team Talento biedt leerkrachten en leerlingen online inspiratie binnen verschillende thema's. Team Talento bestaat uit meer dan 250 video's verdeeld over ruim 25 workshops voor op het digibord. Daarnaast is er aanvullend lesmateriaal om te downloaden en printen. Binnen alle groepen kan via deze manier gewerkt worden. Tevens wordt deze methode reeds toegepast op minimaal één SBO school (Team Talento, 2015).

Winford en De Noordwijkse Methode

Het doel van deze methode is leerlingen te helpen om zich optimaal te kunnen ontwikkelen vanuit een breed perspectief. Hierdoor kan een leerling uitblinken met zijn eigen talenten. Daarnaast wordt er gekeken hoe eigen talenten en persoonlijkheid ingezet kunnen worden om een positieve bijdrage te leveren aan de wereld om ons heen. In de vaste basisgroep volgen de leerlingen het reguliere ochtendprogramma met onder andere taal en rekenen. 's Middags werken de leerlingen in vakateliers met vakdocenten aan projecten. Hieronder vallen onder andere natuur, techniek, drama, kunst en vreemde talen (Winford, 2010).

Talentkids

Talentkids is een organisatie die graag wil dat alle leerlingen zich op een natuurlijke manier talentvol ontwikkelen. Deze methode wordt ingezet om onder andere ouders en school inzicht te geven in de voordelen van het stimuleren van de talenten van leerlingen. Bij de begeleiding wordt er op het leerling afgestemd, zodat deze zijn vaardigheden en gedachten eigen kan maken. Tijdens de trainingen wordt er gericht gewerkt aan het ontwikkelen van talenten en vaardigheden. Deze methode sluit onder andere aan bij Vygotsky en Dewulf. (Talentkids, 2014).

Uit de onderzochte methodes komt naar voren dat er een deel van het aanbod gericht werkt door middel van online programma's die via het digibord of via computers werken. Online methodes zoals Team Talento en Mijn Talent geven daarnaast aan dat het niet makkelijk is om op alle talenten van iedere leerling in te kunnen spelen (Team Talento, 2015). Een mogelijk voordeel van werken op deze manier is dat er een duidelijke houvast aan verbonden is en op vaste of willekeurige momenten in de week ingezet kan worden. De methode Team Talento wordt ingezet op een andere SBO school dit wil zeggen dat de methode geschikt is voor de leerlingen binnen een SBO school. Om die reden kan deze methode geschikt zijn binnen De Veste. Verder komt het werken via een talentenprofiel en vakateliërs naar voren. Het talentenprofiel uit de Vierkeerwijzer methode biedt een overzicht van de talenten waarover iemand beschikt (VierkeerWijzer, n.d.). Door een overzicht te hebben is het duidelijk over welke talenten de leerlingen beschikken. In één van de methodes wordt het werken via een vakateliër beschreven. Hierbij past de school 's ochtends het reguliere programma toe binnen de klassen en is er 's middags de ruimte om via het vakateliër aan de slag te gaan. Hieronder vallen onder andere natuur, techniek, drama, kunst en vreemde talen. Deze methode biedt geen duidelijke houvast. Er wordt aangegeven dat door middel van deze Winford en De Noordwijkse Methode leerlingen optimaal kunnen ontwikkelen vanuit een breed perspectief (Winford, 2010). Dit sluit ook aan bij de MI methode waarin de leerlingen een uitdagende leeromgeving geboden wordt waarbinnen de acht intelligenties van Gardner centraal staan binnen thema's (VierkeerWijzer, n.d.). Deze methode zou eventueel door de medewerkers van De Veste passend gemaakt kunnen worden. Dit zal echter wel tijd kosten. Het optimaal ontwikkelen van leerlingen komt bij alle methodes terug in de beschrijving. Daarnaast komt bij een paar methodes naar voren dat de methode benut kan worden om te kijken hoe een leerling leert en hierop aan te sluiten en daarnaast juist het talent benutten voor de minder sterke kanten. Hierdoor kan de ontwikkeling van twee kanten gestimuleerd worden. Verder is talentkids een organisatie die bijdraagt aan het inzicht bieden in de voordelen van het stimuleren van talenten van leerlingen (Talentkids, 2014). Ook dit draagt bij aan het ontwikkelen van de talenten van leerlingen in het onderwijs. Voor De Veste draagt dit onderzoek hier al aan bij. Een dergelijke organisatie bij De Veste langs laten komen zou niet veel extra's opleveren.

Samenvattend kan er gezegd worden dat er geen duidelijke richtlijnen bestaan rondom methodes over het algemeen. Continu komt het erop neer dat er geen handboek voor bestaat en dat er geen kant en klare methodes zijn voor talentontwikkeling. Dit zorgt voor veel keuzevrijheid binnen de methoden voor de scholen. Daarentegen bestaan er wel online methodes die een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van leerlingen. Dit soort methodes

hebben een duidelijke houvast die op bepaalde momenten in de week ingezet kunnen worden. Een soortgelijke online methode is Team Talento. Deze methode zou binnen De Veste ingezet kunnen worden aangezien deze methode aansluit bij het niveau van de leerlingen in het speciaal basisonderwijs. Termen zoals ‘aansluiten bij de belevingswereld’ en werken in de ‘zone van naaste ontwikkeling’ van de leerling worden genoemd als het gaat om het werken vanuit willekeurige methodes. De MI methode van Gardner zou hier uitkomst bij kunnen bieden. Hierbij wordt ingespeeld op de intelligentie gebieden van de leerlingen. Het blijkt dat deze methode zowel klassikaal als in groepsverband of individueel aan de leerlingen voorgelegd kan worden. Vanuit de talenten van de leerlingen kan gewerkt worden aan de minder sterke kanten van de leerlingen, zodat de ontwikkeling van twee kanten gestimuleerd wordt. Daarnaast is de methode van VierKeerWijzer een methode die hierop aansluit. Het nadeel van de methode is alleen dat deze helemaal zelf door de school ontwikkeld moet worden en hier veel tijd in gaat zitten. Om die reden past de MI methode of het online programma Team Talento het beste bij de doelgroep van De Veste. Verder werd er aangegeven dat het belangrijk is om binnen het onderwijs open te staan voor een andere manier van kijken en een open klimaat te creëren dat gericht is op de potenties van de leerlingen. Door kleine stapjes te maken in de ontwikkelingspunten van leerlingen kunnen er succeservaringen opgedaan worden die in het onderwijs bijdragen aan het ontwikkelen van talenten vanuit een breed perspectief. Tot slot is het belangrijk om er rekening mee te houden dat talentontwikkeling verbonden is op drie terreinen, namelijk: school, thuis en buiten school.

6.2 Deelvraag 2

Hoe ervaren leerlingen van SBO De Veste het werken aan talenten?

Meervoudige intelligentie test Howard Gardner

Om achter de talenten van de leerlingen te komen is er gebruik gemaakt van een meervoudige intelligentie test die voortkomt uit de theorie van Howard Gardner (Houkema, 2009). De test bestaat uit 64 vragen die verdeeld zijn over de acht verschillende intelligentie gebieden. Als alle vragen ingevuld zijn variërend van helemaal oneens tot helemaal eens wordt er een uitslag weergegeven en komt het scoringspercentages per gebied naar voren door middel van cirkeldiagrammen en staafgrafieken. Alle elf de leerlingen hebben de test achter de computer gemaakt. Drie van de vijf leerlingen van de middenbouw hebben af en toe uitleg nodig bij een vraag. De andere twee leerlingen hebben de test zelfstandig ingevuld. Bij de bovenbouwgroep hebben vier van de zes leerlingen af en toe uitleg gekregen bij een vraag. De andere twee leerlingen hebben de test zelfstandig ingevuld. Alle leerlingen hebben gemiddeld 15 tot 20 minuten de tijd ervoor nodig. Na de test is met iedere leerling individueel de uitslag besproken. Hierbij is er gekeken of de uitkomst van de test overeenkomt met de eigen interesses en inzichten. Bij de middenbouwgroep komt de uitslag bij alle leerlingen wel redelijk overeen met hun eigen interesses en beeld van zichzelf. Bij de bovenbouwgroep komt de test bij vier leerlingen in ieder geval overeen met de eigen interesses en inzichten. Bij twee leerlingen zijn er volgens henzelf een paar dingen tegenstrijdig met de werkelijkheid. Er is gekeken op welke drie gebieden de leerlingen het hoogst scoorden volgens de test. Hiervoor is gekozen, omdat volgens de theorie van Gardner de meeste mensen over drie bepaalde intelligenties het meest beschikken. Bij sommige leerlingen komt de score op een paar gebieden op hetzelfde percentage uit om die reden zijn bij sommige leerlingen meer of minder dan drie gebieden aangegeven (zie bijlage 3 en 4 van deelvraag 2). Als er gekeken wordt naar de uitslag van de test van Gardner (2008) valt op dat van de elf leerlingen er negen zijn die hoog scoren op beeldknap, dat wil zeggen op visueel gebied. Daarnaast scoren acht leerlingen hoog op mensknap, dat houdt samenwerken of samenspelen met anderen in. Verder wordt er hoog gescoord op zelfknap, beweegknap en natuurknap. Gelet op de gebieden waar de leerlingen het laagst op scoren zijn dat de gebieden: taalknap, rekenknap en muzieknep. Als er gekeken wordt naar de percentages die de leerlingen scoren op de verschillende acht intelligentie gebieden valt het op dat sommige leerlingen op alle gebieden een redelijk lage scoren hebben terwijl sommigen juist uitschieters hebben zowel naar omhoog als omlaag. Er is niet terug te vinden in hoeverre de test betrouwbaar is. Om die reden is de uitslag van de test vergeleken met de eigen interesses van de leerlingen, wat klasgenootjes inschatten voor de leerling, er is gekeken naar de belemmerende en de stimulerende factoren uit het OPP en daarnaast is er gekeken naar hoe hoog de leerlingen scoren op sociaal vlak in ZIEN.



Gesprek over talenten

Als aan de leerlingen gevraagd wordt wat de betekenis van het woord talent is, wordt het volgende benoemd: *‘Waar je goed in bent en wat je leuk vindt om te doen.’* Bewust is ervoor gekozen om een laagdrempelig filmpje over de meervoudige intelligenties van Howard Gardner

te laten zien (Informatiepunt Onderwijs & Talentontwikkeling, 2013). Op deze manier wordt het begrip talentontwikkeling visueel gemaakt voor de leerlingen. Dit is prettig geven ze zelf aan. Een paar leerlingen van zowel de middenbouw- als bovenbouwgroep vinden het lastig om te bedenken wat hun talenten zijn. Door de leerlingen die wel hun talenten weten deze op te laten noemen worden de anderen geïnspireerd. Daarnaast zijn er nog andere voorbeelden genoemd. Ook is het een laten zien van een lijst met de meervoudige intelligentie gebieden van Gardner voor sommige leerlingen een hulpmiddel. Wat opvalt bij het invullen van de talenten van anderen is dat de middenbouwgroep hier zichtbaar meer moeite mee heeft dan de bovenbouwgroep. Volgens Kohnstamm (2009) wordt dit verschil veroorzaakt doordat de jongere leerlingen een minder ontwikkeld zelfinzicht hebben. Aan het eind van het gesprek geven beide groepen leerlingen aan: *‘Het is interessant en leuk om na te denken over mijn talenten en die van anderen.’*

Opdrachten met betrekking tot de intelligenties



Zoals hierboven vermeld wordt blijkt aan de hand van de test van Gardner dat de leerlingen het hoogst scoren op de volgende gebieden: beeldknap, mensknap, zelfknap, beweegknap en natuurknap. Aan de hand van deze uitslag hebben de vijf leerlingen van de middenbouw en de zes leerlingen van de bovenbouw in beide groepen taalopdrachtjes gemaakt aan de hand van een aantal van de hoogst scorende intelligentie gebieden. Zo hebben de leerlingen een aantal opdrachten zelfstandig gemaakt, een aantal opdrachten samen gemaakt en een aantal opdrachten met behulp van visuele middelen gemaakt. Hierdoor kan gekeken worden wat het resultaat is van het werken op deze verschillende manieren. Een aantal leerlingen die van te voren aangegeven hebben graag met anderen samen te werken vinden het naar eigen zeggen fijn om de opdracht te doen waarbij samengewerkt kan worden. Ook zijn er een aantal leerlingen die graag zelfstandig werken als ze de opdracht begrijpen. Dit komt ook naar voren bij sommigen toen ze een opdracht zelfstandig moesten gaan maken. Bij het tonen van filmmateriaal zijn beide groepen leerlingen enthousiast hierover. Wel spelen persoonlijke interesses hierbij een rol. Eén leerling uit de bovenbouwgroep heeft al meerdere malen aangegeven dat hij graag vist in zijn vrije tijd. Op het moment dat er een filmpje over vissen getoond wordt, vertelt hij na het filmpje allemaal eigen verhalen. De andere leerlingen vinden het ook wel een interessant filmpje, maar zijn niet zo enthousiast als de leerling die in zijn vrije tijd gaat vissen. Bij de opdracht waarbij de leerlingen gesplitste woorden samen moeten voegen vinden ze het erg leuk om dit in werkelijkheid met papier te doen. Normaal gesproken staan de woorden op papier en moeten ze alleen het woord opschrijven. Door nu in werkelijkheid met stukjes papier de juiste woorddelen bij elkaar te leggen wordt het meer visueel gemaakt voor ze en vinden ze dit leuker om te doen dan de woorden alleen op te schrijven zonder de juiste bij elkaar te leggen.



Afsluitend gesprek middenbouwgroep

Uit het eindgesprek met de middenbouwgroep bevestigden alle leerlingen het volgende: *‘Het is leuk om meer te weten te komen over talenten en er ook daadwerkelijk mee aan het werk te gaan.’* Tijdens dit laatste gesprek zijn er een aantal vragen gesteld om erachter te komen hoe de leerlingen het ervaren hebben. Daarnaast hebben de leerlingen net als tijdens het eerste gesprek over talentontwikkeling op een papier opnieuw aangegeven wat hun eigen talenten zijn. Op deze manier kwam naar voren dat het makkelijker geworden is om op te schrijven wat ze leuk vinden of waar ze goed in zijn. Daarnaast zijn sommige leerlingen achter nieuwe dingen gekomen in de tussentijd. Ook een leerling van de middenbouwgroep die het erg lastig vindt in het begin om eigen talenten te bedenken geeft zelf aan: *‘Het is makkelijker geworden om aan te geven wat mijn talenten zijn.’* Tijdens het gesprek hebben de leerlingen van de middenbouwgroep aangegeven wat ze het leukst vinden van het hele traject. Hierbij is een aantal keer aangegeven: *‘De test van Howard Gardner (2009), omdat het leuk is om de uitslag te zien en hierover te praten.’* Anderen geven aan: *‘De test is wel een beetje moeilijk en het is fijn om uitleg te krijgen bij sommige vragen.’* Daarnaast wordt een aantal keer de opdracht met het bij elkaar zoeken van de juiste woorden met behulp van kaartjes positief benoemd. Ook wordt het samenwerken voor sommigen als prettig ervaren. Verder is het filmpje over de verschillende intelligentie gebieden volgens de leerlingen ook leuk en informatief. De leerlingen geven aan: *‘De lessen op school kunnen prettiger gemaakt worden als er vaker filmpjes getoond worden.’* Het is jammer volgens de leerlingen dat het werken en praten in het groepje over talenten voorbij is.

Afsluitend gesprek bovenbouwgroep

Tijdens het eindgesprek met de bovenbouwgroep bevestigen alle leerlingen: *‘Het is leuk en leerzaam om meer te weten te komen over talent en er ook daadwerkelijk mee aan het werk te gaan.’* Tijdens dit laatste gesprek zijn er een aantal vragen gesteld om erachter te komen hoe de leerlingen het ervaren hebben. Daarnaast hebben de leerlingen net als tijdens het eerste gesprek over talentontwikkeling op een papier opnieuw aangegeven wat volgens hun hun talenten zijn. Evenals bij de middenbouwgroep verloopt dit bij de bovenbouwgroep nu vlotter, omdat ze duidelijker voor ogen hebben wat ze leuk vinden en wat hun talenten zijn. Ook komt naar voren: *‘De test van Howard Gardner (2009) is leuk om te maken.’* De leerlingen geven aan: *‘Het is niet zo moeilijk om de test te maken, maar het soms wel fijn om wat verduidelijking bij een vraag te krijgen.’* Het samenwerken wordt door sommigen als prettig ervaren. Verder is de opdracht rondom het filmpje ook leuk om te doen volgens de leerlingen. Ook geven de leerlingen uit het bovenbouwgroepje aan: *‘De lessen op school kunnen prettiger gemaakt worden als er vaker filmpjes getoond worden.’* Bij het horen dat dit de laatste les is geven ook de leerlingen van de bovenbouwgroep aan dit jammer te vinden. De leerlingen willen het liefst in het groepje verder blijven werken over hun talenten. Eén van de leerlingen stelde voor: *‘Zullen we per week iemand over zijn of haar talent iets laten vertellen of laten zien?’*

Samenvattend hebben de leerlingen van De Veste het werken aan hun talenten allemaal op een positieve manier ervaren. Het praten over talentontwikkeling vanuit de acht intelligentie gebieden was voor de leerlingen een nieuwe ervaring. Alle leerlingen gaven aan nog verder te willen werken binnen beide groepjes met betrekking tot de talenten.

Ze vonden het leuk om de test te maken en de uitslag te zien en hierover te praten. Als er gekeken wordt naar de test valt op dat de talenten van de leerlingen op de volgende gebieden het hoogst scoren: beeldknap, mensknap, zelfknap, beweegknap en natuurknap.

Toen de leerlingen echt aan de slag konden aan de hand van opdrachten rondom een aantal verschillende intelligentie gebieden vonden ze dat leuk gaven ze aan. Hierbij kwam duidelijk naar voren dat de opdrachten op visueel vlak en de samenwerkingsopdrachten het beste aansloegen bij de leerlingen. Dit komt overeen met de uitslag van de test. Er zou visuele ondersteuning geboden kunnen worden met behulp van filmpjes of het beeldend maken van onderwerpen door middel van tekeningen. Ook kan het maken van woordwebben rondom een bepaald thema aansluiting bieden bij deze doelgroep, omdat een woordweb visuele ondersteuning biedt. De leerlingen geven aan dat ze nog meer opdrachten willen doen met betrekking tot hun talenten. Dit toont aan dat de leerlingen de lessen rondom talentontwikkeling op een positieve manier ervaren hebben. Tijdens het eindgesprek is gebleken dat een aantal leerlingen achter nieuwe talenten gekomen zijn van zichzelf. Aandacht besteden aan de talenten heeft een bijdrage voor ze geleverd aan hun eigen inzichten. Aangegeven wordt door de leerlingen dat de lessen op school prettiger gemaakt zouden kunnen worden als er vaker filmpjes getoond worden. Aan het einde van het traject rondom talentontwikkeling geven de leerlingen aan dat ze het liefst verder zouden willen blijven werken binnen het zelfde groepje. Hierbij wordt door één van de leerlingen voorgesteld om per week iemand iets over zijn of haar talent te laten vertellen of te laten zien. Door de aandacht die besteed is aan talentontwikkeling hebben de leerlingen meer inzicht gekregen in de talenten waarover ze zelf beschikken.

6.3 Deelvraag 3

Hoe gaan andere SBO scholen om met talentontwikkeling?

Beschrijving scholen

Door middel van een interview met de locatieleider van de reguliere basisschool OBS Rhoon-Portland is naar voren gekomen hoe de school te werk gaat met talentontwikkeling. De basisschool staat in een Vinex wijk in de wijk Rhoon-Portland. Er zitten op dit moment 359 leerlingen op deze school en samen met locatie de Overkant die staat bij het Kasteel van Rhoon één school. Ze zegt: *‘Vanwege de gedachtegang van de toenmalige directeur van OBS Rhoon zo’n 13 jaar geleden is de school begonnen aan talentontwikkeling en dat door de jaren heen verder gaan ontwikkelen.’*

Aan de hand van een interview met de IB’er van Inspecteur de Vriesschool in Den Haag is naar voren gekomen hoe de school te werk gaat met talentontwikkeling. Door zo’n 17 jaar werkervaring binnen de school heeft ze een hoop ervaringen met de leerlingen opgedaan en is er een hoop veranderd binnen de school. De doelgroep is zeer moeilijk lerende kinderen. Leerlingen met een IQ van rond de 60 is het maximale op de school. Vanuit de gedachte om de sterke kanten van de leerlingen te benadrukken en een koppeling te maken naar iets wat ze moeilijk vinden is talentontwikkeling een begrip geworden binnen de school.

Met SBO Het Springtij in Middelburg heeft zowel telefonisch als mail contact plaats gevonden. Het werken met talentontwikkeling is op de school ontstaan door de leerkrachten en inspectie. Uit de twee interviews met de reguliere basisschool OBS Rhoon-Portland, de SO Inspecteur de Vriesschool en zowel telefonisch als mailcontact met SBO Het Springtij uit Middelburg over talentontwikkeling komen een aantal dezelfde begrippen naar voren. Alle scholen geven aan: *‘Talentontwikkeling in het onderwijs is belangrijk.’* Daarnaast wordt aangegeven dat ze het allemaal belangrijk vinden dat: *‘De focus ligt op de goede en sterke kanten van een leerling en deze gaat triggeren, zodat de talenten verder ontwikkeld worden een de minder sterke kanten van de leerlingen mogelijk verbeteren.’* Bij alle drie de scholen wordt er binnen alle groepen aan talentontwikkeling gewerkt. Een overeenkomstig effect is dat de leerlingen gemotiveerd worden om taken op hun eigen manier te doen. Dit zorgt ervoor dat er meer aan de behoeftes van de leerlingen voldaan wordt en de leerlingen over het algemeen meer genieten.

Werkwijze talentontwikkeling

De MI methode zorgt er voor dat de leerlingen gedurende het schooljaar vanuit de verschillende invalshoeken van de talenten benaderd worden. Dit zorgt er volgens de locatieleider van OBS Rhoon-Portland voor dat: *‘Er een breed scala aangeboden wordt.’* Zo geeft ze aan: *‘Als de leerlingen iets lastig vinden kunnen ze vanuit hun talent daarmee aan het werk gaan, zodat ze het lastige toch eigen kunnen maken.’* Vanaf groep 1 wordt ermee aan het werk gegaan door middel van materialen die de leerlingen kunnen kiezen. Bij de hogere groepen wordt de lesmethode benaderd vanuit de verschillende intelligentie gebieden van de MI methode. Daarnaast wordt er binnen de school gebruik gemaakt van zelfgemaakte doelenkaarten en maken de leerlingen een MI werkstuk. Het is van belang dat leerkrachten de wil hebben om via deze manier te werken, zodat het goed over gebracht wordt aan de leerlingen.

De IB’er van SO Inspecteur de Vriesschool geeft het volgende aan: *‘De MI methode zorgt ervoor dat de leerlingen gestimuleerd worden in hun ontwikkeling.’* Hierbij wordt er gekeken

naar de behoeften van de leerlingen. Door de leerlingen bepaalde taken binnen de school te laten doen die ze zelf prettig vinden worden de sterke kanten van de leerlingen gestimuleerd. Als voorbeeld wordt genoemd: *‘De leerlingen mogen onder andere kopjes ophalen, naar de winkel gaan onder begeleiding en koken.’* Daarnaast wordt aangegeven: *‘Het is belangrijk om deze doelgroep op visueel vlak te ondersteunen, omdat ze daar over het algemeen sterker in zijn.’* Sinds kort worden er om die reden tablets binnen de school gebruikt. Daarnaast zorgen picto’s ook voor een belangrijke ondersteuning. Door deze manier van werken is er een andere manier van lesgeven voor de leerkrachten ontstaan wat naar eigen zeggen prettig werkt, omdat het duidelijker is waar de leerlingen goed in zijn en hoe dit ingezet kan worden bij dingen die als lastig ervaren worden door de leerlingen.

Op SBO Het Springtij wordt er gewerkt met de methode Team Talento. Dit is een school breed online programma dat ingezet wordt binnen de school. Het programma bestaat uit 250 video’s verdeeld over 25 workshops voor op het digibord. Daarnaast maakt de school ook gebruik van aanvullend lesmateriaal en vindt er een kunstweek en doe middagen plaats. Naar eigen zeggen is deze manier van werken prettig voor de leerkrachten.

Het testen van de talenten van de leerlingen binnen OBS Rhoon-Portland en SO Inspecteur de Vriesschool gebeurt op verschillende wijzen. In tegenstelling tot deze twee scholen vindt SBO Het Springtij uit Middelburg het niet noodzakelijk om het talent van de leerlingen te testen. Bij OBS Rhoon-Portland worden de talenten van de leerlingen gemeten door middel van de gratis test van RPCZ. Zonder veel testwerk kan ervoor gezorgd worden dat er binnen het onderwijs ingespeeld kan worden op de uitslag van de test. Hiervoor zijn geen complexe veranderingen nodig binnen de school (Bazalt, n.d.).

Daarnaast zorgt een gratis test van België die via het internet gemaakt kan worden ervoor dat overzichtelijk in beeld komt op welke intelligentie gebieden de leerlingen het hoogst of juist het laagst scoren. Aan de hand van deze uitslag kan eveneens ingespeeld worden op de talenten van de leerlingen (Meervoudige intelligentie, n.d.). Verder zegt de locatieleider hierover: *‘Er wordt gekeken hoe hoog de leerlingen scoren op de verschillende intelligentie gebieden van Gardner. Per rapport worden de intelligenties van de leerlingen geregistreerd.’* De IB’er van SO Inspecteur de Vriesschool zegt het volgende over het testen van de intelligenties van de leerlingen: *‘De leerlingen moeten een vragenlijst behorend bij de MI methode invullen om te kijken hoe de leerlingen scoren op de verschillende vlakken van de intelligenties.’* Bij de overdracht van de leerlingen naar een andere groep wordt op een papier meegegeven wat de scores van de leerling zijn.

Aspecten waar rekening mee gehouden moet worden

De locatieleider van OBS Rhoon-Portland geeft aan dat het zowel een voor- als een nadeel kan zijn dat er veel keuzevrijheid is als het gaat over talentontwikkeling. Zo zegt ze: *‘Mensen weten er daarom soms weinig vanaf, omdat er zoveel verschillende invalshoeken zijn.’* Het is vooral belangrijk dat leerkrachten ermee aan het werk willen gaan. Hier moet volgens haar rekening mee gehouden worden.

Het enige nadeel dat de IB’er van SO Inspecteur de Vriesschool aangeeft is het in kaart brengen van de intelligenties van de leerlingen. Hierover zegt ze: *‘Het is belangrijk dat dit bijgehouden wordt.’* Daarnaast moet er rekening gehouden worden met het intelligentieniveau van de leerlingen. Niet alle leerlingen kunnen aangeven wat hun talenten zijn of kunnen er

daadwerkelijk iets mee, doordat ze op cognitief of motorisch gebied achter lopen. In dat geval is volgens de IB'er het volgende belangrijk: *'Er moet rekening gehouden worden met de behoeftes van de leerlingen zelf en hier moet zoveel mogelijk op aangesloten worden.'*

Volgens SBO Het Springtij zijn er geen nadelen verbonden aan het werken via de methode Team Talento. Wel wordt aangegeven: *'Het enige waar rekening mee gehouden moet worden is dat leerkrachten ermee kunnen en willen.'*

Samenvattend geven de scholen die betrokken zijn bij het onderzoek allemaal aan dat talentontwikkeling als een belangrijke factor binnen het onderwijs fungeert. Het is belangrijk om in te spelen op de sterke kanten van de leerlingen om zo de minder sterke kanten mogelijk te laten verbeteren. Het inspelen op de behoeftes van de leerlingen wordt als een belangrijke bijkomstigheid gezien door de scholen. Dit kan gedaan worden door de leerlingen bepaalde taken binnen de school te laten doen die ze zelf prettig vinden, hierdoor worden de sterke kanten van de leerlingen gestimuleerd. Hierbij kan gedacht worden aan taken, zoals het ophalen van kopjes, het doen van boodschappen en het bellen naar de bakker. Daarnaast wordt benoemd dat picto's ook een belangrijke ondersteuning bieden. Door het werken volgens het talentontwikkelingsprincipe binnen de hele school ontstaat er een effect dat ervoor zorgt dat de leerlingen gemotiveerd worden om hun taken op hun eigen manier te doen. Ook het benaderen van de leerlingen vanuit de verschillende intelligentie gebieden draagt bij aan het creëren van een breed scala met betrekking tot de talenten. Aangezien de scholen zelf aangeven dat er geen standaard methodes rondom talentontwikkeling beschikbaar zijn behalve de online programma's moet er per school een eigen draai gegeven worden aan een dergelijke methode. Hierdoor ontstaan er verschillende werkwijzen binnen de scholen vanuit dezelfde principes. Een test om de talenten van de leerlingen voor ogen te krijgen kan een bijdrage leveren aan het inspelen op de talenten van de leerlingen. Tot slot wordt er aangegeven dat het een voorwaarde is dat leerkrachten een bijdrage willen leveren aan talentontwikkeling in het onderwijs.



Inspecteur S. de Vriesschool



Het Springtij

6.4 Deelvraag 4

Hoe kijken medewerkers van SBO De Veste aan tegen talentontwikkeling in het onderwijs?

Uitkomsten enquête

Er is een enquête binnen het team verspreid onder twaalf medewerkers om te meten hoe ze aankijken tegen talentontwikkeling in het onderwijs. Hiervan hebben tien respondenten de enquête ingevuld. Van de tien respondenten heeft één respondent aangegeven dat het niet belangrijk is om te weten te komen waar de leerlingen goed in zijn. Een ruime meerderheid geeft aan dat dit wel belangrijk is.



Afb. 1

Vervolgens is er gevraagd of er voldoende gelegenheid geboden wordt op De Veste om talenten te ontdekken en te ontwikkelen. De helft van de respondenten is het hier mee eens. Daartegenover zijn er drie van de tien respondenten het hier niet mee eens en hebben twee van de tien respondenten hier een neutrale mening over. Dat wil zeggen dat niet volgens iedereen voldoende gelegenheid geboden wordt om talenten te ontdekken en te ontwikkelen op De Veste.

Wel geven negen van de tien respondenten aan dat ze een rol willen spelen bij het ontwikkelen van talenten van de leerlingen. Eén respondent heeft hier een neutrale mening over. Dit betekent dat zo goed als alle medewerkers van De Veste ervoor openstaan om bij te dragen aan de ontwikkeling van de talenten van de leerlingen. Naar aanleiding van de interviews met de andere scholen die aan talentontwikkeling werken kwam naar voren dat deze bereidheid bij de leerkrachten een vereiste is om een bijdrage te kunnen leveren aan talentontwikkeling in het onderwijs. De medewerkers van De Veste voldoen aan deze eis.

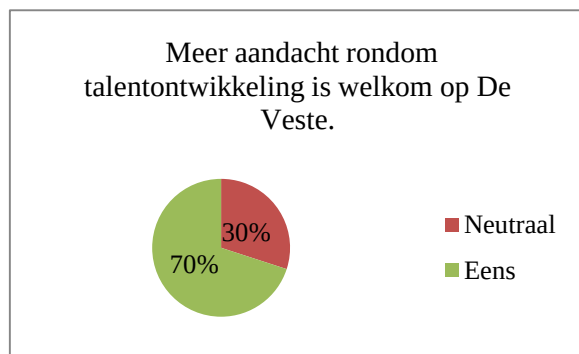


Afb. 2



Afb. 3

Om aan te sluiten bij de vraag of er voldoende gelegenheid op De Veste geboden wordt om talenten te ontwikkelen is er gekeken hoe er gedacht wordt over meer aandacht rondom talentontwikkeling. Hierbij hebben zeven respondenten aangegeven dat ze meer aandacht rondom talentontwikkeling welkom vinden. De overige drie respondenten hebben een neutrale mening hierover. Dat wil zeggen dat niemand er bezwaar tegen heeft dat er meer aandacht rondom talentontwikkeling komt op De Veste. Aansluitend hierbij hebben acht respondenten aangegeven dat ze meer met de talenten van de leerlingen zouden willen werken. De andere twee respondenten denken hier neutraal over. Dit laat zien dat niemand bezwaar ertegen heeft om meer met de talenten van de leerlingen aan de slag te gaan.



Afb. 4



Afb. 5

Uit de open vragen van de enquête zijn een aantal zaken naar voren gekomen. Zo wordt er een aantal keer benoemd: *'Het is van belang om de sterke kanten te ontwikkelen en zo de zwakke kant van een leerling te verbeteren.'* Dit sluit aan bij de visie van Verbiest en Dijk (2010). Zij geven aan dat het van belang is om talenten in te zetten bij aspecten die als moeilijk ervaren worden. Op de vraag hoe talentontwikkeling het beste geïntroduceerd zou kunnen worden binnen De Veste, wordt er door een aantal respondenten aangegeven: *'Er moeten in het reeds bestaande aanbod geen grote wijzigingen plaats vinden, maar er moet gericht gekeken moet worden welke mogelijkheden een bijdrage kunnen leveren aan talentontwikkeling.'* Hierbij wordt een paar keer informatie bieden over de mogelijkheden benoemd. Daarnaast komt naar voren: *'kind gesprekken en de sterke/minder sterke punten van de leerlingen visueel maken.'* De respondenten geven aan dat er rekening gehouden moet worden met: *'Het aanbod moet school breed zijn en er moeten duidelijke afspraken gemaakt worden.'* Hierbij is het volgens Kohnstamm (2009) van belang dat de waarden en normen van de school overeenkomen met hetgeen wat ingezet wordt rondom het stimuleren van de talenten van de leerlingen binnen De Veste. Daarnaast moet er rekening gehouden worden met de behoeften en mogelijkheden van de leerlingen. Er wordt gezegd: *'Hierbij moet ook gelet worden op juist de aandachtsgebieden van de leerlingen.'* Eén van de respondenten zegt: *'Binnen het onderwijs wordt nog te veel uitgegaan van de dingen die ze niet kunnen en wordt er te weinig gebruik gemaakt van wat ze wel kunnen.'* Andere medewerkers geven aan: *'Het is belangrijk vinden zoveel mogelijk te doen met talentontwikkeling, zodat de kinderen gestimuleerd worden om met hun talenten aan de slag te gaan.'* Er wordt aangegeven dat dit zowel goed is voor hun welbevinden als voor hun algehele ontwikkeling. Verbiest en Dijk (2010) sluiten zich hierbij aan door aan te geven dat het stimuleren van talenten zorgt voor het optimaliseren van de schoolprestaties van de leerlingen.

Samengevat komt uit de enquêtes naar voren dat de tien respondenten bij willen dragen aan talentontwikkeling binnen De Veste. Verder kan er gesteld worden dat het van belang is om de sterke kanten te ontwikkelen en zo de minder sterke kanten te kunnen verbeteren. In het MI handboek van Kagan en Kagan (2006) staan de richtlijnen hiervoor beschreven. Aansluiten op de behoeftes en de beleavingswereld van de leerling is een vereiste. Dit kan gedaan worden door een één op één gesprek te voeren met iedere leerling.

Algemeen beeld van talentontwikkeling

Uit de interviews met vijf medewerkers van De Veste komen een aantal overeenkomstige omschrijvingen naar voren als er gevraagd wordt om het begrip talentontwikkeling te omschrijven, namelijk: *‘Met de goede kanten, sterke kant, krachten aansluiten bij het niveau en de interesses van de leerlingen.’* Hierbij moet ervoor gezorgd worden dat de aandachtsgebieden en minder sterke kanten van de leerlingen versterkt en gestimuleerd worden. Dit komt overeen met de visie van Verbiest en Dijk (2010). Zij geven aan dat het van belang is om talenten in te zetten bij aspecten die als moeilijk ervaren worden. Dit kan gedaan worden volgens de medewerkers door: *‘Aan te sluiten bij de behoeftes van de leerling, visuele ondersteuning te bieden en de leerling te triggeren door ruimte en mogelijkheden te bieden.’*

Talentontwikkeling op De Veste

Uit de interviews onder de vijf medewerkers blijkt opnieuw dat talentontwikkeling als iets belangrijks wordt gezien binnen het onderwijs. Zeker bij de doelgroep van De Veste, omdat alle leerlingen een bepaalde negatieve ervaring opgedaan hebben in het onderwijs en veel de focus gelegd wordt op wat niet goed gaat. Dewulf (2009) geeft aan dat een lagere intelligentie geen belemmering is om aan het werk te gaan via het talentontwikkelingsprincipe.

Op de vraag hoe de ontwikkeling gestimuleerd kan worden van de leerlingen op De Veste wordt aangegeven: *‘Er moet een school breed aanbod zijn met eenzelfde basis.’* Hierbij wordt aangegeven: *‘Het is van belang dat de goede kanten van de leerling benoemd en gestimuleerd worden en dat er voldoende ruimte geboden wordt.’* Het bieden van ruimte zorgt ervoor dat de leerlingen de kans krijgen om de verschillende intelligentie gebieden af te tasten en uit te proberen (School aan zet, 2012). Daarnaast wordt aangegeven: *‘Het is van belang om de leerlingen hun eigen vooruitgang te laten zien en er veel visuele ondersteuning moet zijn.’* De medewerkers geven aan dat talentontwikkeling zoveel mogelijk binnen de bestaande lessen geïmplementeerd moet worden. Er wordt gezegd dat hier volgens de medewerkers gedacht kan worden aan: *‘Het invoeren van maandsluitingen, complimentenrondjes, dezelfde picto’s in de hele school, meer overeenstemming binnen het team en meer gesprekken met de leerlingen één op één.’*

Door vier van de vijf ondervraagden tijdens de interviews wordt positief gereageerd als er gevraagd wordt hoe efficiënt het invoeren van een test op De Veste is om te kijken waar de leerlingen goed in zijn. Ze geven aan: *‘Het is zinvol en kan bijdragen aan de bewustwording van talentontwikkeling van de leerlingen.’* Aansluitend hierbij worden verschillende ideeën aangedragen door de medewerkers, zoals: *‘De uitslag van de test bespreken met de leerlingen.’* Hierbij kan besproken worden wat de leerlingen van school voor ondersteuning nodig hebben bij de wat moeilijkere dingen. Dit draagt bij aan het optimaliseren van de leerprestaties (Verbiest en Dijk, 2010). Ook wordt aangedragen dat de uitslag van de test gekoppeld kan worden met

het ontwikkelingsperspectief (hierna OPP). Daarnaast wordt er aangegeven dat er op een gerichtere wijze doelen gesteld kunnen worden naar aanleiding van de test en in overleg met de leerling zelf. Hierdoor wordt er meer kindgericht gewerkt. Tevens wordt er aangekaart dat het misschien handig zou zijn om de test in het begin van het jaar bij de leerlingen af te nemen en in het eerste overleg van het schooljaar met het gehele team de uitslag te bekijken en te bespreken. Daarnaast wordt aangegeven dat de test mogelijk een bijdrage kan leveren als zowel de leerkrachten/medewerkers en de leerlingen niet duidelijk voor ogen hebben wat de talenten van de leerling zijn. Ondanks de positieve reacties van de meeste medewerkers is één medewerker van De Veste niet zo te spreken over het invoeren van een test. De reden die ze hiervoor geeft is: *‘De leerlingen worden al op zoveel verschillende manier getoetst, het zou onnodig zijn om ze ook nog eens te toetsen op waar ze goed in zijn.’* Daarnaast geeft ze aan: *‘Een dergelijke test is maar een momentopname en de talenten van de leerling zelf kunnen ook veranderen naar verloop van tijd.’*

Volgens de medewerkers moet er rekening gehouden worden met de intelligentie, aandachtspunten en het zelfinzicht van de leerlingen als er gewerkt wordt aan talentontwikkeling. Door met passende niveaus te werken kunnen alle leerlingen van De Veste betrokken worden bij het talentontwikkelingsprincipe en worden ze niet overvraagd (Matthijsen, 2012). Ook wordt aangegeven dat het belangrijk is om niet continu op eenzelfde meervoudig intelligentie gebied de focus te leggen.

Samenvattend reageren alle medewerkers van De Veste positief op talentontwikkeling in het onderwijs. Er is al veel aandacht voor de behoeften van de leerlingen en het aansluiten hierop binnen De Veste. Het begrip talentontwikkeling wordt hierbij niet gebruikt en zou nog duidelijker benoemd kunnen worden binnen de school. Uit de enquête blijkt dat er niet volgens iedereen voldoende gelegenheid geboden wordt om de talenten van de leerlingen te ontdekken en te ontwikkelen. Wel wordt er aan talentontwikkeling gewerkt binnen de school door alledaagse dingen, maar wordt dit niet zo genoemd binnen de school. Wat voorop staat bij talentontwikkeling is het ontwikkelen van de sterke kanten en zo de minder sterke kant van een leerling verbeteren. Verschillende keren wordt visuele ondersteuning binnen de lessen benoemd. Dit kan gedaan worden door middel van filmpjes die aansluiten bij de lessen of het maken van onder andere woordwebben en tekeningen die ondersteuning bieden voor de leerlingen die visueel ingesteld zijn. Daarnaast wordt voorgesteld om gesprekken met leerlingen één op één te voeren en de vooruitgang aan de leerlingen inzichtelijk te stellen. Hier zou een meervoudige intelligentie test volgens de medewerkers uitkomst bij kunnen bieden. Als het gaat om talentontwikkeling binnen De Veste moet er vooral gelet worden op de het intelligentie niveau van de leerlingen, de behoeftes en de mogelijkheden. Hierbij sluit het rekening houden met de eigen inbreng van de leerlingen aan. Op die manier krijgen de leerlingen de ruimte om te werken aan hun talenten. Verder is het van belang dat leerkrachten de wil hebben om te werken aan talentontwikkeling binnen het onderwijs. Bijna iedereen geeft aan een rol te willen spelen bij het ontwikkelen van talenten van de leerlingen. Mogelijkheden die door de medewerkers aangedragen worden zijn: het invoeren van maandsluitingen, complimentenrondjes, dezelfde picto's in de hele school, meer overeenstemming binnen het team, meer gesprekken met de leerlingen één op één.

Hoofdstuk 7: Conclusie

Naar aanleiding van de verzamelde resultaten voor het onderzoek door middel van literatuurstudie, interviews en een enquête worden hieronder conclusies getrokken. De onderzoeksvraag luidt als volgt: ‘Hoe kan talentontwikkeling de ontwikkeling stimuleren van de bovenbouw leerlingen van SBO De Veste die uitstromen naar praktijkonderwijs?’

Uit het onderzoek blijkt dat talentontwikkeling vanuit verschillende invalshoeken fungeert als belangrijke factor binnen het onderwijs. Volgens Witte (2012) biedt talentontwikkeling mogelijkheden voor keuzes die in de maatschappij gemaakt worden. Er bestaan geen duidelijke richtlijnen rondom methodes over het algemeen met uitzondering van de online programma's. Om die reden moeten scholen zelf hierop inspelen en hun eigen draai eraan geven. Uit het onderzoek rondom talentontwikkeling in het SBO blijkt dat de medewerkers van De Veste niet op een methode zitten te wachten die voor veel verandering zorgt binnen het bestaande lespakket. Om die reden kan een online methode een goede uitkomst kunnen bieden voor De Veste aangezien dit op een vast of willekeurig moment in de week ingezet kan worden en een duidelijke richtlijn biedt voor de leerkrachten (Team Talento, 2015).

Vanuit de talenten van de leerlingen kan gewerkt worden aan de minder sterke kanten van de leerlingen, zodat de ontwikkeling van twee kanten gestimuleerd wordt. Dit sluit aan bij de visie van Verbiest en Dijk (2010). Zij geven aan dat het van belang is om talenten in te zetten bij aspecten die als moeilijk ervaren worden. Hierbij is het van belang dat de medewerkers van De Veste proberen om aan te sluiten bij de belevingswereld en behoeften van de leerlingen evenals het laten opdoen van succeservaringen door te benoemen waar een leerling goed in is. Op die manier kan talentontwikkeling bijdragen aan het stimuleren van de ontwikkeling van de leerlingen. Matthijsen (2012) sluit hierbij aan door aan te geven dat de leerlingen gestimuleerd worden in het ontwikkelen van hun talenten als er aangesloten wordt bij de behoeften van de leerlingen. Dit draagt tevens bij aan het optimaliseren van de schoolprestaties en het zelfstandiger functioneren van de leerling (Matthijsen, 2012). Daarnaast is het van belang om de leerling ruimte te bieden en op die manier te stimuleren in het ontdekken van de eigen talenten.

Door de leerlingen vanuit de verschillende meervoudige intelligentie gebieden te benaderen wordt er bijgedragen aan het creëren van een breed scala met betrekking tot de talenten. Kohnstamm (2009) zegt hierover dat deze meervoudige intelligentie gebieden aantrekkelijk zijn binnen het onderwijs. Binnen De Veste zal visuele ondersteuning een belangrijke bijdrage leveren aan het ontwikkelen van de talenten van de leerlingen. Hierbij kan gedacht worden aan visuele ondersteuning met behulp van filmpjes of het beeldend maken van onderwerpen door middel van tekeningen of het maken van woordwebben (Gardner, 2008). Hier kunnen de medewerkers op inspelen, zodat de ontwikkeling van de leerlingen gestimuleerd kan worden vanuit hun voorkeurs intelligentie gebied.

Daarnaast vinden de leerlingen het leuk om de meervoudige intelligentie test van Gardner op de computer te maken. Aan de hand van de uitslag van de test krijgen de leerlingen wellicht

een beter beeld over de talenten waarover ze beschikken (Houkema, 2009). Door met de leerling te praten over de uitslag van de meervoudige intelligentie test kan er samen gekeken worden welke behoeftes een leerling heeft zodat de wat minder sterke kanten aangepakt kunnen worden. Tijdens dit gesprek kan ook met de leerling besproken worden welke manier van werken binnen de klas als fijn ervaren wordt. Op die manier kan er ingezoomd worden op wat de leerlingen nodig hebben binnen het onderwijs. Dit zorgt ervoor dat de medewerkers aanknopingspunten hebben om de leerlingen te benaderen. Het werken via talentontwikkeling motiveert de leerlingen voornamelijk om de eigen ontwikkeling te versterken. Hierbij is een laag intelligentie niveau volgens Dewulf (2009) geen belemmering.

De medewerkers van De Veste moeten bij de leerlingen wel rekening houden met de intelligentie, de behoeftes en de mogelijkheden van de leerlingen. Door hierop in te spelen kunnen ook de leerlingen die uitstromen naar praktijkonderwijs betrokken worden bij het proces rondom talentontwikkeling. De visie van Matthijsen (2012) komt hiermee overeen. Hij geeft aan dat het bij het stimuleren van de talenten van de leerlingen van belang is om aan te sluiten bij het niveau en de interesses van de leerlingen. Daarnaast is het volgens Kohnstamm (2009) van belang dat de waarden en normen van de school overeenkomen met hetgeen wat ingezet wordt rondom het stimuleren van de talenten van de leerlingen binnen De Veste. Hierbij is het een vereiste dat de medewerkers van De Veste de wil hebben om bij te dragen aan talentontwikkeling binnen het onderwijs. Alle medewerkers van De Veste die meegewerkt hebben aan het onderzoek rondom talentontwikkeling in het SBO geven aan dat ze hiervoor open staan. Ook geven de medewerkers aan dat talentontwikkeling binnen het onderwijs van belang is. Aan de hand hiervan kan gesteld worden dat de medewerkers van De Veste open staan om een bijdrage te leveren aan talentontwikkeling, zodat de ontwikkeling van de leerlingen van De Veste gestimuleerd kan worden. Hierdoor kan er volgens Matthijsen (2012) voor gezorgd worden dat de leerlingen meer bij kunnen dragen aan de maatschappij.

Hoofdstuk 8: Aanbevelingen

Aan de hand van de getrokken conclusies volgen in de hoofdstuk de aanbevelingen om ervoor te zorgen dat talentontwikkeling een bijdrage levert aan het versterken van de ontwikkeling van de leerlingen binnen De Veste.

School breed invoeren

Aangezien uit het onderzoek naar voren komt dat er geen vaste methodes bestaan en De Veste niet op zoek is naar een methode die het hele lesaanbod verandert is het beter om binnen het bestaande aanbod te werken aan talentontwikkeling en het school breed in te voeren. De online methode Team Talento kan hier een uitkomst bij bieden. Dit onlineprogramma is geschikt voor de doelgroep van De Veste. Daarnaast kunnen de workshops die binnen deze methode op het digibord getoond kunnen worden zorgen voor ondersteuning binnen de lessen. Volgens Nelis en van Sark (2012) is het van belang dat de leerlingen gestimuleerd worden in de talenten die ze bezitten. Op die manier bestaat de kans dat de leerlingen aan hun talenten gaan werken. Door binnen de bestaande lessen aandacht te besteden aan talentontwikkeling door af en toe gericht vanuit de verschillende intelligentie gebieden te werken kan hieraan gewerkt worden. Dit kan gedaan worden door te kijken in het uit welke facetten de verschillende intelligentie gebieden bestaan en hier vervolgens op in te spelen. Deze informatie is terug te lezen in de Talentenwijzer en het MI handboek van Kagan en Kagan (2006) dat uit drie delen bestaat en waarover de school beschikt. Daarnaast dragen wekelijkse complimentenrondjes en een maandsluiting bij aan het versterken van de talenten van de leerlingen. Overeenstemming binnen het team is hierbij een vereiste. Om die reden is het van belang om tijdens een teamvergadering de mogelijkheden af te wegen.

Meervoudige intelligentie test inzetten

Volgens Pameijer en van Beukering (2004) is het belangrijk dat alle leerlingen de gelegenheid geboden krijgen om te ontdekken waar ze goed in zijn. Hierbij kan het bijdragen om aan het begin van het schooljaar bij iedere leerling een meervoudige intelligentie test af te nemen. De uitslag van de test kan gekoppeld worden aan het OPP van de leerling. Om alle gegevens van de leerlingen overzichtelijk bij elkaar te hebben. Vervolgens worden de uitslagen binnen een teamoverleg besproken. Aan de hand van deze uitslag kunnen tijdens een één op één gesprek met de leerling doelen opgesteld worden waaraan gewerkt kan worden. Dit draagt bij aan de bewustwording van de talenten van de leerlingen. Daarnaast kunnen leerkrachten inspelen op de talenten waarover de leerlingen beschikken. Dit kan gedaan worden door met de sterke kant van de leerlingen aan de slag te gaan om de minder sterke kanten te verbeteren. Allerlei mogelijkheden hiervoor zijn te vinden in het MI handboek van Kagan en Kagan (2006) dat uit drie delen bestaat en waarover de school beschikt.

Versterken van visuele ondersteuning

De visuele ondersteuning binnen deze doelgroep is van groot belang. Er is gebleken dat hier nog winst te behalen is. De leerlingen geven aan dat het fijn zou zijn om vaker (korte) filmpjes aangeboden te krijgen die samenhangen met de lesstof. Dit kan onder andere toegepast worden bij wereldoriëntatie, taal en Engels. Daarnaast kunnen dezelfde picto's binnen de hele school

voor meer overeenstemming en duidelijkheid zorgen voor zowel de leerlingen als de leerkrachten. Net zoals bij de speciaal opgerichte Leonardoscholen die zoveel mogelijk aansluiten bij de capaciteiten en de behoeftes van in dit geval de hoogbegaafde leerlingen worden via die weg de talenten van de leerlingen gestimuleerd (Van den Heuvel, 2007). Door middel van nog meer visuele ondersteuning binnen de lessen kan er mogelijk meer duidelijkheid voor een bepaalde groep leerlingen die sterk zijn op visueel vlak gecreëerd worden.

Werken vanuit de behoeftes van de leerlingen

Door te peilen wat de behoeftes van de leerlingen zijn worden de leerlingen meer gestimuleerd om te doen wat ze leuk vinden of waar ze goed in zijn. Dit draagt bij aan de ontwikkeling van de leerlingen. Volgens van den Heuvel (2007) zorgt het zoveel mogelijk aansluiten bij de capaciteiten en de behoeftes van leerlingen ervoor dat de talenten gestimuleerd worden. Het peilen van de behoeftes van de leerlingen kan gedaan worden door zowel individuele als groeps gesprekken met de leerlingen te voeren. Hierbij kan ook gekeken worden naar alledaagse klusjes die binnen de school verricht moeten worden. Bij het maken van een indeling is het belangrijk om op dat moment te kijken naar de behoeftes van de leerlingen. Daarnaast kan gekeken worden wat de leerlingen moeilijk vinden en hoe ze hierbij ondersteuning zouden willen krijgen.

De ouders betrekken

Tijdens de oudergesprekken wordt er gekeken waar een leerling wat moeite mee heeft op school en mogelijk nog aan moet werken. Hierbij is het belangrijk om ook te kijken naar de talenten en de sterke kanten van een leerling. Door de ouders te stimuleren de leerlingen thuis te benaderen vanuit hun sterke kanten ontstaat er een brede ondersteuning voor de leerlingen rondom hun talenten. Zo is het ook voor de hand liggend dat ouders baat hebben bij het stimuleren van de talenten van hun leerlingen. Dit aangezien volgens Witte (2012) talentontwikkeling mogelijkheden biedt voor keuzes die in de maatschappij gemaakt worden.

Talentenwijzer

Aan de hand van bovenstaande aanbevelingen rondom het inzetten van talentontwikkeling binnen De Veste is er een talentenwijzer gemaakt die de school kan gebruiken om bewuster een bijdrage te leveren aan talentontwikkeling. Hierna wordt genoemd uit welke onderdelen de talentenwijzer bestaat.

Allereerst komen bovenstaande aanbevelingen overzichtelijk aanbod. Hierdoor hebben de medewerkers van De Veste een overzicht voor handen wat bijdraagt aan het inzetten van talentontwikkeling binnen de school. Het is van belang dat de medewerkers van De Veste tijdens een teamvergadering in overleg gaan en gezamenlijk besluiten welke aanbeveling(en) het beste aansluiten binnen de school.

Daarna wordt in de talentenwijzer overzichtelijk weergegeven hoe de meervoudige intelligentie test van Gardner in te zetten is binnen De Veste. Hier is voor gekozen aangezien het invoeren van de test voor meer inzicht zal zorgen rondom de talenten waarover de leerlingen beschikken. Dit stukje bewustwording is volgens Verbiest en Dijk (2010) een belangrijk begin van het werken via het talentontwikkelingsprincipe. Door de uitslag van de meervoudige intelligentie

test mee te nemen in het OPP wordt per leerling overzichtelijk weergegeven over welke talenten ze beschikken. In de talentenwijzer zal in de bijlage een aangepast OPP opgenomen worden waarin ruimte gemaakt is om gegevens te noteren aan de hand van de meervoudige intelligentie test.

Aan de hand van de uitslag van de test kunnen er één op één gesprekken met de leerlingen gevoerd worden die ervoor zorgen dat de behoeftes van de leerlingen duidelijk naar voren komen. In de bijlage van de talentwijzer is een voorbeeld format voor een één op één gesprek opgenomen.

Ook komen de acht meervoudige intelligentie gebieden aanbod. Hierbij wordt overzichtelijk weergegeven welke kenmerken, onderwijs strategieën, materialen en beroepen behoren bij een intelligentie gebied. Hierdoor hebben de leerkrachten een richtlijn per meervoudige intelligentie voor ogen. Mogelijk zorgt dit ervoor dat de ontwikkeling van de leerlingen versterkt kan worden als de leerkrachten deze meervoudige intelligentie gebieden aanbod laten komen tijdens de lessen.

Tot slot zijn er in de bijlagen ondersteunende documenten opgenomen voor zowel de leerkrachten als de leerlingen van De Veste die overzichtelijk de meervoudige intelligentie gebieden weergeven.

In een vervolgonderzoek zou onderzocht kunnen worden in hoeverre het bijdraagt aan de ontwikkeling om één op één gesprekken met de leerlingen te voeren naar aanleiding van de testresultaten, het OPP en de aan de hand van de hiervan opgestelde doelen. Ook zou er onderzocht kunnen worden op welke wijze de ouders/verzorgers van de leerlingen betrokken zouden kunnen worden bij talentontwikkeling.

Hoofdstuk 9: Discussie

Ieder onderzoek omvat allerlei facetten die anders kunnen gaan dan dat vooraf gepland is. Zo zijn er een aantal dingen anders gegaan dan in het onderzoeksplan op voorhand beschreven is. Om die reden is het van belang om door middel van een evaluatie overzichtelijk te krijgen welke wijzingen en leermomenten voorbij zijn gekomen. Hieronder zal het verloop van het onderzoek over talentontwikkeling geëvalueerd worden door middel van het omschrijven van de sterke en minder sterke kanten van het onderzoek.

Onderzoeksplan

Gedurende het onderzoek is er weinig aandacht besteed aan het gedeelte leerlingen dat uitstroomt naar praktijkonderwijs. Wel is er met leerlingen die (mogelijk) uitstromen naar praktijkonderwijs gewerkt om de volgende deelvraag te beantwoorden: ‘Hoe ervaren leerlingen van SBO De Veste het werken aan talenten?’ In het algemeen had in het onderzoek hier meer bij stil gestaan moeten worden. Daarnaast kwamen de opdrachten die de leerlingen voorgeschoteld kregen rondom de verschillende intelligentie gebieden niet helemaal overeen tussen de groepen. Dit had onder andere met het leeftijdsverschil te maken. Een andere reden dat hier niet één lijn getrokken is, is te danken aan het feit dat er nieuwe ideeën bedacht werden, nadat de eerste groep de opdrachten gedaan had. Verder was vooraf gepland om de deelvragen te verdelen in een bepaald tijdsbestek om op die manier overzichtelijk per deelvraag een bepaalde periode aan de slag te kunnen gaan. Eenmaal gestart met het onderzoek bleek dat dit niet praktisch werkt. Het is efficiënter om tegelijkertijd de deelvragen te onderzoeken. Anders ontstaat er mogelijk een tijdsgebrek. Daarnaast zijn de deelvragen niet geheel afgebakend op die manier en zorgen antwoorden van andere vragen voor nieuwe inzichten. Een betrouwbaar onderzoek uitvoeren wil zeggen dat het onderzoek door iemand anders uitgevoerd kan worden en precies dezelfde onderzoeksresultaten zal opleveren (Van der Donk & van Lanen, 2013). Hierbij is het belangrijk dat verscheidene bronnen geraadpleegd worden die aansluiten bij het onderzoek. Als dit onderzoek door iemand anders uitgevoerd zou worden bestaat de kans dat er andere uitkomsten naar voren komen aangezien het afhankelijk is van de tijd en de personen die benaderd worden. Mogelijk worden andere scholen benaderd en zorgt dit voor een andere kijk op het onderzoek. Door op verschillende manieren de resultaten te verzamelen is er geprobeerd om op die manier een zo betrouwbaar mogelijk onderzoek te creëren. Daarnaast heeft het zoeken van data op deze verschillende wijzen ervoor gezorgd dat het onderzoek uit verschillende invalshoeken benaderd is en er op die manier zo breed mogelijk inzicht geeft. Verder heeft de triangulatie binnen het onderzoek een kleine bijdrage geleverd aan de betrouwbaarheid van het onderzoek. Door literatuuronderzoek, semigestructureerde interviews en enquêtes is dit onderzoek alleen op ervaringen gebaseerd. Om die reden kan er niet al te veel waarde gehecht worden aan de resultaten.

Enquête

Achteraf had de enquête aan meer dan één persoon voorgelegd moeten worden om te kijken of de vragen duidelijk geformuleerd zijn. Daarnaast had de enquête voor het uitzetten eerst voorgelegd moeten worden aan de begeleider van school om nog feedback te krijgen. Doordat dit niet gebeurd was is de kans misgelopen op een betere vragenlijst. Het leek vooraf goed om

na te vragen aan de begeleider van De Veste wat fijner zou zijn een online enquête of een hardcopy versie. Toen er gekozen werd door de begeleider voor een hardcopy versie ben ik hierin meegegaan. Zelf heb ik hier geen hinder aan ervaren. Achteraf werd teruggekoppeld door de begeleider vanuit school dat het effectiever zou zijn geweest als de enquête online verspreid was. Hierdoor zouden de resultaten gelijk overzichtelijk weergegeven kunnen worden. Dit is iets om in het vervolg rekening mee te houden. Er was samen met de begeleider van De Veste bedacht om de enquêtes door de begeleider zelf te laten printen en uit te laten delen binnen het team. Hierover waren duidelijke afspraken gemaakt. Om die reden was voor deze manier gekozen, omdat dit vooraf effectiever leek te zijn qua tijd. Achteraf was dit geen goede beslissing aangezien niet het gehele team op hetzelfde moment de enquête ontvangen had. Dit is haast ook niet mogelijk aangezien de medewerkers op verschillende dagen werkzaam zijn. Op de datum dat alle enquêtes door de respondenten ingeleverd moesten worden hadden er een aantal nog geen enquête ontvangen. Dit zorgde voor onverwachte uitloop. Door zelf de enquête te verspreiden in het vervolg kan dit voorkomen worden. Vooraf was er bewust gekozen om geen neutrale antwoordmogelijkheid bij de schaalvragen toe te voegen. Op die manier werden de respondenten gedwongen om na te denken over een antwoord in plaats van de makkelijke weg te kiezen. Desondanks hadden de respondenten door zowel het bolletje oneens als het bolletje eens aan te kruisen een neutrale antwoordmogelijkheid gecreëerd. Dit toont aan dat de antwoordmogelijkheden bij de schaalvragen toch niet helemaal juist waren. Een sterk punt was dat onderaan de enquête gevraagd werd of de respondent openstaat voor een interview ter versterking van het onderzoek. Dit heeft eraan bijgedragen dat niet iedereen afzonderlijk deze vraag gesteld moest worden, maar al sneller een beeld geschept werd wie hieraan mee zou willen werken.

Interviews

Het was de bedoeling om minimaal twee medewerkers van andere SBO scholen te interviewen. In eerste instantie was het niet mogelijk om een SBO school die vanuit het principe van talentontwikkeling werkt en mee wilde werken aan het onderzoek te vinden na zowel behoorlijk wat telefonisch als mailcontact. Om die reden is ervoor gekozen om niet alleen SBO scholen meer te benaderen. Dit resulteerde in een interview met een reguliere school en een speciaal onderwijsschool. Op deze manier is er toch bruikbare informatie verkregen voor het onderzoek. Flexibel te werk gaan is een sterk punt dat positief bijdraagt aan het onderzoek. Uiteindelijk is het gelukt om een SBO school te benaderen die werkt aan talentontwikkeling. Met deze school was het niet mogelijk om een interview te houden om die reden is er door middel van zowel telefonisch als mailcontact inzichtelijk gesteld hoe de school te werk gaat rondom het talentontwikkelingsprincipe. De interviews met beide groepjes leerlingen zijn in groepsverband afgenomen in de vorm van een eindgesprek. Dit zorgt ervoor dat de leerlingen elkaar mogelijkwijs op ideeën kunnen brengen en qua tijd werkt het efficiënter. Het nadeel hiervan is dat sommige leerlingen op de voorgrond treden en andere leerlingen minder uit zichzelf vertellen. De interviews die onder de medewerkers van De Veste gehouden zijn hadden in eerste instantie in een groepsinterview gegoten kunnen worden. Vanwege de beschikbaarheid en de tijd van de medewerkers is ervoor gekozen om drie individuele interviews af te nemen en één interview met twee medewerkers af te nemen. Tijdens het interview dat met twee medewerkers afgenomen werd nam ook één medewerker vooral het woord en was het soms lastig de ander

erin te betrekken. Doordat veel antwoorden binnen de interviews onder de medewerkers overeen kwamen was er een duidelijk beeld gecreëerd hoe er gedacht werd over talentontwikkeling binnen het onderwijs. Tijdens het uitwerken van de interviews viel het op dat er veel gebruik gemaakt wordt van ja en uhuh geluiden. Dit is iets om in het vervolg rekening mee te houden aangezien dit ervoor zorgt dat degene die geïnterviewd wordt hierin mee gaat en ook vaak ja zegt. Daarnaast is het belangrijk om door een ja of uhuh geluid iemand niet te onderbreken in een zin en soms juist stiltes te laten vallen. Dit zorgt ervoor dat er meer verteld wordt namelijk. Daarnaast is het een leerpunt dat er minder meegedacht moet worden tijdens een interview. De interviewer moet alles aandragen en actief nadenken over dingen.

Begeleiding

De begeleiding vanuit Hogeschool Rotterdam was fijn, omdat deze begeleiding zorgde voor een andere kijk op het onderzoek. Snel wordt er gewerkt vanuit een tunnelvisie. De begeleidingsmomenten zorgden ervoor dat dit op een bepaalde manier doorbroken werd en er met een objectievere blik gekeken kon worden. Hierbij kwam wel naar voren dat het van belang is om soms minder zelfstandig aan het werk te gaan ook vanwege het tunnelvisieprincipe. Dit is een leerpunt voor een eventueel volgend onderzoek. Hierbij hadden meer individuele momenten met de begeleider een bijdrage kunnen leveren om dit te voorkomen. De begeleiding vanuit De Veste was fijn. Door wekelijks verslag te kunnen doen over de stand van zaken zorgde dit ervoor dat er steeds zoveel mogelijk vooruitgang binnen het onderzoek gemaakt was, zodat hierover gesproken kon worden.

Hoofdstuk 10: Kritische Reflectie

Hieronder volgt een kritische reflectie op de toegevoegde waarde van talentontwikkeling binnen het speciaal basisonderwijs. Hierbij wordt gekeken naar mogelijke vereisten vanuit de systeem- en leefwereld. Ook wordt er beschreven welke spanningen hieruit voort kunnen komen en welke aanbevelingen eventueel hierbij aansluiten. Deze aanbevelingen zijn tevens gebaseerd op het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind en de beroepscode.

Binnen De Veste wordt per vak een andere lesmethode gebruikt om de leerlingen zo goed mogelijk onderwijs te kunnen bieden. Hierdoor kunnen de leerlingen zoveel mogelijk voorbereid worden op een samenleving waarin veel van een individu gevraagd wordt (Nelis en van Sark, 2012). Dit wordt ook wel de systeemwereld genoemd. Het invoeren van een methode rondom talentontwikkeling zou een bijdrage kunnen leveren aan het versterken van de ontwikkeling van de leerlingen (Matthijsen, 2012). Volgens Nelis en van Sark (2012) draagt talentontwikkeling tevens bij aan het vergroten van de eigen kracht van de leerlingen. Via deze weg leren de leerlingen om op een zelfredzame wijze te kunnen participeren in de samenleving. Het is een van de voornaamste doelen om de ontwikkeling van de bovenbouw leerlingen te versterken door middel van talentontwikkeling. Op die manier kunnen de leerlingen een gunstige positie op de arbeidsmarkt verwerven (Matthijsen, 2012).

Vanuit de leefwereld van zowel de leerlingen als de medewerkers van De Veste komen belangen naar voren. Er bestaat een kans dat de leerlingen met een lagere intelligentie thuis of op school overvraagd worden als ze aan moeten geven wat hun talenten zijn (Steunpunt dyslexie, 2014). Het is mogelijk dat de omgeving veel verwacht, maar waar deze leerlingen niet aan kunnen voldoen. Om die reden is het van belang dat de leerlingen op het juiste niveau gestimuleerd worden (Doorn, 2005). Doordat het begrip talentontwikkeling geen duidelijke richtlijn biedt en er geen duidelijke methodes zijn behalve online programma's die houvast kunnen bieden worden tevens de leerkrachten mogelijk onder druk gezet om hun eigen draai aan talentontwikkeling te geven binnen De Veste (IJsseling, 2015).

Vanwege de tegenstrijdige opvattingen vanuit de systeem- en leefwereld kunnen er mogelijk spanningen ontstaan. Bij de medewerkers van De Veste ontstaan er mogelijkwel spanningen als er een methode ingevoerd moet worden met betrekking tot talentontwikkeling en niet alle medewerkers hier achter staan. Tevens kan het implementeren van een werkwijze rondom talentontwikkeling voor druk zorgen op de schouders van de medewerkers.

Daarnaast vereist de systeemwereld dat de talenten van de leerlingen nagegaan worden door de medewerkers van De Veste. Het is mogelijk dat een aantal leerlingen duidelijk maken dat ze hier niet op zitten te wachten. De leerlingen komen namelijk onder druk te staan, omdat ze zich bewust moeten zijn van hun talenten. Daarnaast moeten ze deze talenten verder ontwikkelen terwijl sommige leerlingen geen idee hebben waar ze goed in zijn. Dit kan ervoor zorgen dat er frustraties en problemen ontstaan binnen de ontwikkeling van de leerlingen. Ondanks deze tegenstrijdige principes kan De Veste zich wel verplicht voelen om te werken via het talentontwikkelingsprincipe aangezien in het onderwijsakkoord hier de nadruk op wordt gelegd (IJsseling, 2015).

Deze mogelijke spanningen rondom het inzetten van talentontwikkeling binnen De Veste zorgen niet voor een positief klimaat binnen de school. Om die reden is het van belang om de vereisten van de systeem- en leefwereld zorgvuldig af te wegen. Gekeken naar artikel 3 van het IVRK wordt het belang van het kind beschreven. In het artikel wordt aangegeven dat het van belang is dat het kind voorop staat bij alle maatregelen rondom kinderen (Kinderrechtencollectief, 2015). Tijdens een lezing van Prof. mr. Liefwaard Hoogleraar Kinderrechten aan de Universiteit van Leiden werd kenbaar gemaakt dat het kinderrechtenverdrag vier kernbeginselen kent. Hierin is onder andere opgenomen dat het belang van het kind een eerste overweging moet zijn. Dit sluit uit artikel 3 van het IVRK dat hiervoor benoemd is. Daarnaast hebben kinderen volgens Prof. mr. Liefwaard ook recht op ontwikkeling en het recht om gehoord te worden. Artikel 58 respect voor eigenheid en diversiteit uit de beroepscode sluit hierop aan. In dit artikel staat vermeld dat er rekening gehouden moet worden met de individuele eigenschappen en omstandigheden van een cliënt en in dit geval leerling (NIP, n.d.).

Het is van belang om een brug te slaan van de systeemwereld naar de leefwereld om de mogelijke spanningen op te kunnen heffen. Vanuit mijn positie als toekomstig pedagoog hecht ik waarde aan overeenstemming binnen een team. Het voeren van overleg kan hieraan bijdragen. Daarnaast is het belangrijk dat de leerkrachten de wil hebben om te werken met het talentontwikkelingsprincipe binnen De Veste.

Daarnaast ligt zoals eerder aangegeven de taak bij de professionals van de school om in gesprek te gaan met de leerlingen om inzichtelijk te krijgen wat de belangen en de behoeften van de leerlingen zijn. Dit komt ook uit voorgaande informatie uit het IVRK, de beroepscode en de lezing van Prof. mr. Liefwaard naar voren. Als de leerlingen zich gehoord voelen worden de frustraties opgeheven en kunnen tevens de spanningen opgeheven worden, omdat er aangesloten wordt bij de leefwereld van de leerlingen. Op die manier wordt er tevens voor gezorgd dat de leerlingen zo min mogelijk overvraagd worden.

Kortom het is belangrijk om binnen het team te overleggen en een duidelijke gezamenlijke aanpak na te leven rondom talentontwikkeling. Daarnaast is het belangrijk om de belangen en behoeften van de leerlingen te peilen en aan te sluiten bij het niveau van de leerlingen. Op die manier kan de school wel met talentontwikkeling aan de slag, maar moet hier rekening mee gehouden worden. Dit alles kan ervoor zorgen dat De Veste nauwlettend te werk gaat aan een aantal aspecten die de school zo goed mogelijk wil waarborgen in het onderwijs (SBO De Veste, 2013). Door deze aanbevelingen op te volgen en aan het werk te gaan met het talentontwikkelingsprincipe wordt er namelijk voor gezorgd dat er een positieve en stimulerende benadering centraal staat (Matthijsen, 2012). Daarnaast kan er uitgegaan worden van de behoeften van de leerlingen door in gesprek te gaan. Tevens krijgen de leerlingen dankzij het talentontwikkelingsprincipe een gevarieerd lesprogramma aangeboden aangezien er ingespeeld kan worden op de acht verschillende intelligentie gebieden (Kohnstamm, 2009).

Literatuurlijst

Aemuse. (2014). *De nieuwe talenten*. Geraadpleegd op 20 januari 2015, van <http://aemuse.nl/nl/de-nieuwe-talenten/>

Balans. (2012). Uit de Praktijk. *Informatie: Talentontwikkeling bij jongeren*. Geraadpleegd op 14 november 2014, van <http://www.coachpraktijkbalans.nl/informatie-talentontwikkeling-bij-jongeren>

Bazalt. (n.d.). *Praktijk MI*. Geraadpleegd op 17 mei 2015, van <http://www.meervoudige-intelligentie.nl/>

Bekker, J. (2012). *Ieder kind telt mee, het werkveld Jeugdbeleid*. Geraadpleegd op 2 december 2014, van <http://natschool.hro.nl/>

Christiaensen, R., Dochy, F., Kinschots, C., Kyndt, E., Marcelis, V., Philips, K., van Cauwenberghe, H., van den Bogaert, V. & Vervaeke, A. (2009). *Talent en Talentontwikkeling: een literatuurstudie*. Geraadpleegd op 28 november 2014, van <http://positieverevolutie.files.wordpress.com/2011/02/italento-literatuurstudie-talent-en-talent-ontwikkeling-2009.pdf>

Dewulf, L. (2009). *Ik kies voor mijn talent*. Leuven: LannooCampus.

Donk, C. & Van der Lanen, B. van (2014). *Praktijkonderzoek in zorg en welzijn*. Bussem: uitgeverij Coutinho

Doorn, E. (2005). *Handboek Jeugdzorg*. Bohn Stafleu van Loghum: Houten.

Gardner, H. (2008). Soorten Intelligentie. *Meervoudige intelligenties voor de 21^{ste} eeuw*. Amsterdam: Nieuwezijds.

Gemeente Tholen. (n.d.). *Over Tholen*. Geraadpleegd op 23 januari 2015, van <http://www.plaats.nl/gemeente-tholen/alles-over/informatie/>

Hermelin, B. (2004). *Heldere splinters van verstand*. Ad. Donker: Rotterdam.

Heuvel, D. van den (2007). *Informatie over hoogbegaafdheid*. Riel.

Houkema, D. (2009). *Hoogbegaafdheid In-Zicht*. Geraadpleegd op 10 maart 2015, van <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:34NqhY1K69UJ:talentstimuleren.nl/%3Ffile%3D1178%26m%3D1390400877%26action%3Dfile.download+%&cd=7&hl=nl&ct=clnk&gl=nl>

IJsseling, H. (2015). *Filosofen over onderwijsvernieuwing en ict*. Geraadpleegd op 13 mei 2015, van

<http://www.kennisnet.nl/themas/mediawijsheid/filosofen-over-onderwijsvernieuwing-en-ict-hester-ijsseling/>

Informatiepunt Onderwijs & Talentontwikkeling. (2013). *Leervoorkeuren- Meervoudige Intelligentie (Gardner)*. Geraadpleegd op 11 maart 2015, van <https://www.youtube.com/watch?v=SSYpxBBTr5k>

Innovatieplatform. (2006). *Leren Excelleren – talenten maken het verschil*. Den Haag.

IVPP. (2011). *Ontdek je talenten*. Geraadpleegd op 2 december 2014, van <http://www.ivpp.nl/loopbaanadvies/ontdek-je-talenten/>

Kagan, S., & Kagan, M. (2006). Meervoudige intelligentie. Het complete MI boek. *Deel 1: De intelligenties en hun toepassing in het onderwijs*. RPCZ Educatieve Uitgaven.

Kagan, S., & Kagan, M. (2006). Meervoudige intelligentie. Het complete MI boek. *Deel 2: In de klas: structureren en activiteiten*. RPCZ Educatieve Uitgaven.

Kagan, S., & Kagan, M. (2006). Meervoudige intelligentie. Het complete MI boek. *Deel 3: Schoolontwikkeling, MI meting, evaluatie van MI theorie*. RPCZ Educatieve Uitgaven.

Kinderrechtencollectief. (2015). *Artikel 3*. Geraadpleegd op 21 mei 2015, van <http://www.kinderrechten.nl/p/13/241/artikel-3>

Kohnstamm, R. (2009). *Kleine ontwikkelingspsychologie de schoolleeftijd*. Houten. Bohn Stafleu van Loghum.

Leraar 24. (2011). *Dossier: Talentontwikkeling*. Geraadpleegd op 31 oktober 2014, van <https://www.leraar24.nl/dossier/2723/talentontwikkeling>

Matthijsen, M. (2012). *Vizier op talentontwikkeling, de beloften voorbij*. Geraadpleegd op 30 mei 2014, van <http://o4nt.nl/wp-content/uploads/2012/06/Vizier-op-talentontwikkeling-de-beloften-voorbij-Kernconcepten-handreiking-mei-2012.pdf>

Maussen, J. (2011). *Aanpak talentontwikkeling in veranderende arbeidsmarkt*. Geraadpleegd op 28 november 2014, van <http://www.driessen.nl/goedbekend/aanpak-talentontwikkeling-in-veranderende-arbeidsmarkt/>

Meervoudige intelligentie. (n.d.). *MI test kind*. Geraadpleegd op 17 mei 2015, van <http://www.migent.be/node/30>

Nelis, H. & van Sark, Y. (2012). *Over de top*. Kosmos Uitgevers B.V., Utrecht.

NIP. (n.d.). *Respect: algemeen..* Geraadpleegd op 22 mei 2015, van http://www.psynip.nl/beroepsethiek/de-beroepscodes/deskundigheid_vakbekwaamheid.html

NJI. (2011). *(Hoe) werkt talentontwikkeling bij “risicjongeren”? Bouwstenen voor nader onderzoek*. Geraadpleegd op 19 september 2014, van

www.nji.nl/nl/Hoe_werkt_talentontwikkeling_bij_risicjongeren.pdf

NJI. (n.d.). *Participatiewet*. Geraadpleegd op 28 november 2014, van <http://www.nji.nl/nl/Onderwijs-en-zorg-Beleid/Participatiewet>

NJI. (n.d.). *Passend Onderwijs*. Geraadpleegd op 2 december 2014, van <http://nji.nl/Passend-onderwijs>.

Ondersteuningsplan. (2014). *Samenwerkingsverband O3*. Geraadpleegd op 18 november 2014, van <http://www.samenwerkingsverbando3.nl/assets/ondersteuningsplan-SWV-O3-def-compleet.pdf>

Onderwijsraad. (2010). *Een diploma van waarde*. Geraadpleegd op 16 december 2014, van <http://www.onderwijsraad.nl/upload/documents/publicaties/volledig/een-diploma-van-waarde.pdf>

Orthopedagogiek. (2014). *Intelligentie testen*. Geraadpleegd 20 januari 2015, van <http://www.orthopedagogiek.com/intelligentie.htm>

Paalman, G. & Kool, A. (2010.) *Hart voor leren! Passend onderwijs in de klas*. CPS Onderwijsontwikkeling en advies. Amersfoort.

Pameijer, N., & van Beukering, J. (2004). *Handelingsgerichte diagnostiek: een praktijkmodel voor diagnostiek en advisering bij onderwijsleerproblemen*. Leuven: Acco.

Passend onderwijs. (z.d.). *Passend onderwijs in het kort*. Geraadpleegd op 29 november 2014, van <http://www.passendonderwijs.nl/over-passend-onderwijs/in-het-kort/>

Rijksoverheid. (2014). *Verantwoordelijkheid van de scholen*. Geraadpleegd op 31 oktober 2014, van <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/passend-onderwijs/verantwoordelijkheid-scholen>

Rijksoverheid. (n.d.). *Wanneer krijgt mijn kind praktijkonderwijs?* Geraadpleegd op 2 december 2014, van <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/passend-onderwijs/vraag-en-antwoord/wanneer-krijgt-mijn-kind-praktijkonderwijs.html>

Roberts, J.L. (2008). Talent Development: A 'Must' for a Promising Future. *The Phi Delta Kappan*, 7, 501-506. Geraadpleegd op 30 mei 2014, van <http://www.jstor.org.ezproxy.hro.nl/stable/20442546>

SBO De Veste. (2013). *Schoolgids*. Geraadpleegd op 4 juni 2014, van <http://sbodeveste.nl/schoolgids.htm>.

SBO De Veste. (2011). *Schoolplan*. Geraadpleegd op 4 juni 2014, van <http://sbodeveste.nl/over-onze-school/schoolplan.htm>.

School aan zet. (2012). *Alles is talent: aanpak voor talentontwikkeling*. Geraadpleegd op 17 november 2014, van http://www.schoolaanzet.nl/thematische-inhoud/detail/?tx_sazcontent_article%5Barticle%5D=59&tx_sazcontent_article%5Baction%5D=s&tx_sazcontent_article%5Bcontroller%5D=Article&cHash=882a8a5d41

Steunpunt dyslexie. (2014). *Praktijkonderwijs (pro)*. Geraadpleegd op 13 januari 2015, van <http://www.steunpuntdyslexie.nl/dyslexie-op-school/voortgezet-onderwijs/praktijkonderwijs/>

Stichting Openbaar Onderwijs Goeree-Overflakkee. (2015). *WSNS & passend onderwijs*. Geraadpleegd op 9 januari 2015, van <http://www.sopogo.nl/de-organisatie/wsns-passend-onderwijs/>

Studulski, F. (2010). *Talenten*. Geraadpleegd op 30 mei 2014, van http://www.sardes.nl/uploads/Sardes/publicaties_bestanden/Sardes_Speciale_Editie_Talenten.pdf#page=13

Taalunie. (n.d.). *Praktijkonderwijs*. Geraadpleegd op 19 januari 2015, van <http://taalunieversum.org/onderwijs/termen/term/509/praktijkonderwijs/>

Talentkids. (2014). *De methode Talentkids*. Geraadpleegd op 16 maart 2015, van <http://www.talentkids.nl/methode-talentkids>

Team Talento. (2015). *Wat is jouw talent?* Geraadpleegd op 16 april 2015, van <http://www.teamtalento.nl/>

ThiemmeMeulenhoff. (n.d). *Over mijn talent?!* Geraadpleegd op 3 maart 2015, van <https://www.thiemmeulenhoff.nl/primair-onderwijs/mijn-talent/mijn-talent/mijn-talent>

VierKeerWijzer (n.d). *Meervoudige intelligenties*. Geraadpleegd op 20 maart 2015, van <http://www.vierkeerwijzer.nl/mi.html>

VierKeerWijzer. (n.d). *VierKeerWijzer*. Geraadpleegd op 20 maart 2015, van <http://www.webje-wijzer.nl/tips.html>

Verbiest, C. & Dijk, M. (2010). *Oog voor talent*. Amerongen: Amersfoort.

Winford. (2010). *Winford en De Noordwijkse Methode*. Geraadpleegd op 20 maart 2015, van <http://www.teamtalento.nl/over-team-talento/wij-zijn-team-talento>

Witte, T. (2012). *Talentontwikkeling, een maatschappelijke zorg*. Geraadpleegd op 30 mei 2014, van <http://www.journalsi.org/index.php/si/article/view/298/261>

Bijlagen

Deelvraag 1	56
• 1.1 <i>Label lector</i>	56
• 1.2 <i>Horizontale vergelijking methoden andere scholen</i>	58
Deelvraag 2	59
• 2.1 <i>Test Gardner</i>	59
• 2.2 <i>Testuitslag per leerling middenbouw</i>	61
• 2.3 <i>Testuitslag per leerling bovenbouw</i>	66
• 2.4 <i>Overzicht middenbouwgroep</i>	72
• 2.5 <i>Overzicht bovenbouwgroep</i>	73
Deelvraag 3	74
• 3.1 <i>Horizontale vergelijking andere scholen</i>	74
Deelvraag 4	79
• 4.1 <i>Enquête</i>	79
• 4.2 <i>Uitwerking enquête</i>	82
• 4.3 <i>Horizontale vergelijking medewerkers</i>	87
Voorbeeld transcript adjunct directeur De Veste	92

Deelvraag 1

1.1 Label Lector

	M. Lusse	Bevindingen
definitie Dewulf:	Er is een artikel van <u>Wouter Pols</u> . Talent is ook iets wat je enorm moet <u>trainen</u> om zich werkelijk tot een talent te kunnen ontwikkelen...	Wouter Pols Trainen
Eigen talent Lusse	Mijn talent is ik kan vrij goed <u>schrijven</u> inmiddels. Daar heb ik ontzettend veel in moeten <u>oefenen</u> . Waar je dat gevoel wel bij hebt van dat past mij, dat ligt mij om al die <u>moeite in te steken</u> om dat te kunnen ontwikkelen	Schrijven Oefenen Moeite in steken
Bijdrage van talentontwikkeling in het speciaal basisonderwijs?	Jij gebruikt talentontwikkeling op een bepaalde manier.. het wordt zo'n algemene invalshoek. Wil je dat de talenten die kinderen hebben gesignaleerd worden, versterkt worden? Het is eigenlijk hoe kan je bijdragen aan het ontwikkelen van talenten? Wat daaraan bijdraagt is <u>trots</u> . Als kinderen het gevoel hebben of ervaren dat ze wel iets kunnen. Dat ze wel ergens talent voor hebben, dat ze wel ergens goed in zijn.	Trots
Bijdrage voor de leerkrachten/ medewerkers?	Het vraagt van leerkrachten een hele <u>positieve/ontwikkelingsgerichte kijk op kinderen</u> . Wat het voor hen oplevert is denk ik heel veel meer <u>werkplezier</u> . Als je kinderen ziet die met plezier gaan leren en in een goede sfeer.. Ik denk dat dat heel prettig is om aan bij te dragen en dat het ook bijdraagt aan de <u>trost van leerkrachten</u> als je ziet hoe kinderen zich ontwikkelen.	Positieve/ Ontwikkelingsgerichte kijk op kinderen Werkplezier Trots van leerkrachten
Methodes die een bijdrage leveren aan het ontwikkelen van talenten bij de leerlingen?	Wat ik zie is dat als kinderen de gelegenheid krijgen om meer zelfstandig te leren op terreinen waar hun interesse ligt en minder in de mal moeten passen en oefeningetjes doen die niet lukken en daarin hun stevigheid kunnen krijgen. - Ik zou naar die <u>talentwijzer</u> kijken (platform deltatechniek). Het gaat over technieken in het basisonderwijs, maar hij is zo breed opgezet. - Dat geeft ook in het speciaal onderwijs en in het praktijkonderwijs aanknopingspunten om te versterken. - En waar je natuurlijk ook naar kan kijken is <u>Gardner</u>. - Wat denk ik wel methodes zijn en daar helpen is <u>ouders betrekken</u> in het leren van kinderen en ouders en kinderen ook weer op een positieve bemoedigende manier het leren thuis door helpen zetten. - Ik denk activiteiten als van de <u>Katroll</u>, Onderwijsondersteuning die leert kinderen en hun ouders ook spelletjes en dat soort dingen doen. Dat helpt niet speciaal aan talentontwikkeling, maar wel aan leren en interesses. - En ik denk <u>organisaties als JInc</u>. JInc is een organisatie dat gaat over, dat gaat over loopbaankeuzes in het basisonderwijs. Dat kinderen eh meeneemt op excursies en dat soort dingen om te kijken van wat, welk werk hoort nou bij mij en wat vind ik leuk om te doen? Gaat over loopbaankeuzes, maar ook dat is talentontwikkeling natuurlijk. Richting zoeken, perspectief zoeken van waar wil ik heen, waar wil ik me toe opleiden.	Talentwijzer Gardner Ouders betrekken Katroll Jinc

Waar moet een school vooraf bewust van zijn?	Ik geloof <u>niet zo in het introduceren van een methode</u> . Ik denk niet dat je een praktijk kunt veranderen door een methode in te voeren. Ik denk wel dat je een praktijk kunt veranderen door je school <u>open te stellen</u> voor een organisatie als Jinc, voor <u>nieuwe werkwijzer</u> , door op een <u>andere manier te kijken</u> naar kinderen, ouders veel meer erin te betrekken en een veel <u>opener klimaat te creëren</u> . Veel meer ook <u>gericht op potentie</u> van kinderen.	Geen methode introduceren Openstellen Nieuwe werkwijzer Andere manier van kijken. Open klimaat creëren Gericht op potentie
Hoe denk je over een test van Gardner?	Wat ik zou doen dan is kijken naar <u>wat kan je er</u> nou vanuit school <u>mee</u> ? Hoe kan je dat nou <u>verbinden</u> met thuis en wat kan je er buiten schoolse. Hoe kan je nou de talenten en de interesses van kinderen vergroten door het <u>op die 3 terreinen te verbreden</u> . En energie in te steken en het kind zich daar nog <u>competenter</u> en <u>sterker</u> in laten worden.	Bedenk wat kan je ermee? Verbinden op de 3 terreinen en zo verbreden Competenter/sterker
Sterke kanten versterken of met sterkere kant het wat zwakkere van een leerling versterken?	<u>Ontwikkelpunten</u> benoemen en daar gaan we de komende tijd aan werken en dat doen we op school zo en thuis zo en buitenschools zo. In ontwikkelpunten kun je <u>kleine stapjes maken</u> , zodat het voor de leerlingen een <u>succeservaring</u> oplevert. Ik zou in ieder geval aan de sterke kant iets doen.	Ontwikkelpunten Kleine stapjes maken succeservaring

1.2 Horizontale vergelijking methoden andere scholen

	OBS Rhoon	SO De Vriesschool Den Haag	SBO Het Springtij Middelburg	Bevindingen
Heeft u enig idee welke bestaande methodes er zijn om talentontwikkeling bij kinderen in het onderwijs te stimuleren?	Er zijn <u>geen vaste methodes</u> voor talentontwikkeling. Meervoudige intelligentie is absoluut geen methode. Ik denk dat meervoudige intelligentie bij alles past, bij allerlei soorten scholen. Iedere school kan daar zelf zijn <u>eigen wending</u> en draai aan geven. Dus daar is <u>niet echt een houvast aan</u> .	Dat het gewoon <u>niet</u> allemaal <u>kant en klaar</u> al is en dat je juist vanuit talentontwikkeling moet gaan werken. Wil je bij deze leerlingen goed binnen komen. Dus je moet daar wel mee aan de slag gaan. Met de materialen die je hebt, ideeën van buitenaf, thema's moeten wij het onderwijs vormgeven. Dus dan ben je ook sneller geneigd om te zeggen oké wat is de <u>belevingswereld</u> van het kind. Waar kunnen we op <u>aansluiten</u> .	Team talento	Geen vaste methodes Eigen wending geven Niet echt een houvast aan Niet kant en klaar Aansluiten bij belevingswereld kind Team Talento
Kunt u meer vertellen over de methode die jullie hanteren?	<u>MI methode</u> . We willen jou veelzijdig maken we willen jou een <u>breed scala aanbieden</u> . Dat er meerdere wegen zijn die naar hetzelfde doel lijden. Dat je ook <u>vanuit de andere intelligenties benaderd wordt</u> . Vind je iets <u>lastig gebruik dan datgene wat dan al er is</u> . Als we bijvoorbeeld een nieuwe <u>lesmethode</u> aanschaffen dat kijken we wel dat we de verschillende <u>invalshoeken</u> intelligenties inzitten. Vaak staat het al in methodes, maar vaak zijn het de <u>extra dingen</u> . In de methode staat omschreven wat het doel is dan staan de extra mogelijkheden erbij. En vaak slaan de leerkrachten die over, omdat er geen tijd voor is of daar is iets mee er moet veel voorbereiding.	<u>MI methode</u> . Dat is nu al een aantal jaar dat we dat gebruiken. En dat is ook een manier om vanuit je <u>sterke kanten te stimuleren</u> , maar ook je <u>zwakke kanten aan te pakken</u> . Voorheen helemaal in kaart gebracht wie zit in welk talent? On een beetje een beeld te krijgen binnen je groep, zodat je ze ook meer kan prikkelen op dat moment. Wij hebben meerdere boeken erbij het is een heel pakket namelijk. De school heeft ook helemaal een <u>boekje</u> daarbij gemaakt en is door collega's zelf in elkaar gezet. Wij werken ook met <u>thema's</u> . Je wordt er nu bewust van gemaakt dat je denkt even iets anders dan normaal.	Een <u>online programma</u> dat klassikaal kan worden aangeboden. Team Talento bestaat uit meer dan <u>250 video's</u> verdeeld over ruim <u>25 workshops voor op het digibord</u> . Daarnaast is er <u>aanvullend lesmateriaal</u> om te downloaden en printen. Je zet het materiaal dat je wilt laten zien van te voren klaar en speelt de video's eenvoudig af in de klas. Er zijn video's voor korte momentjes tussendoor, maar je kunt ze ook gebruiken voor een hele les.	-Breed scala aanbieden Vanuit de andere intelligenties benaderd worden. Iets lastig dan gebruiken wat er al is. Nieuwe methode kijk naar invalshoeken intelligenties. Doe de extra dingen. -MI methode Sterke kanten stimuleren Zwakke kanten aanpakken Eigen boekje gemaakt Thema's -Online programma 250 video's verdeeld over 25 workshops voor op digibord En aanvullend lesmateriaal

Deelvraag 2

2.1 Test

Test je meervoudige intelligentie					Antwoordmogelijkheden:	
Naam: _____					Nee << : heel duidelijk niet van toepassing Nee < : niet van toepassing Ja > : wel van toepassing Ja >> : heel duidelijk van toepassing	
In hoeverre zijn de volgende stellingen op jou van toepassing?						
 1 - Taalknap					Nee Ja << < > >>	
1. Boeken zijn belangrijk voor me						
2. Ik hoor woorden in mijn hoofd voordat ik ze zelf uitspreek, lees of opschrijf						
3. Ik verzin regelmatig eigen woorden en betekenissen						
4. Ik onthoud vaak uitspraken van andere personen						
5. Ik schrijf graag eigen verhalen/gedichten						
6. Als ik een nieuw spel wil leren, lees ik eerst de handleiding						
7. Ik houd van woordspelletjes spelen zoals scrabble, lingo en kruiswoordpuzzels						
8. Ik kan goed onder woorden brengen wat ik bedoel						
 2 - Rekenknap					Nee Ja << < > >>	
1. Ik vind rekenen erg leuk						
2. Ik vind het leuk om dingen te onderzoeken (bijv. wat als ik ... doe)						
3. Ik los graag vraagstukken en problemen op						
4. Ik vind technische ontwikkelingen interessant						
5. Puzzels vind ik leuk om te doen						
6. Ik speel graag sudoku						
7. Ik vind het fijn om volgens een plan te werken						
8. Ik vind het leuk om strategische spelletjes te spelen (bijv. schaken)						
 3 - Beweegknap					Nee Ja << < > >>	
1. Als ik een nieuwe vaardigheid moet leren, leer ik dat het liefst door het zelf te						
2. Ik sport vaak						
3. Ik vind het moeilijk om lang stil te zitten						
4. Mijn beste ideeën verzin ik als ik in beweging ben (bijv. sporten/wandelen)						
5. Ik praat veel met mijn handen (non-verbale ondersteuning)						
6. Ik gebruik graag mijn handen om iets te leren						
7. Ik vind het leuk om te dansen						
8. Ik werk graag met mijn handen aan creatieve activiteiten (bijv. knutselen)						
 4 - Mensknap					Nee Ja << < > >>	
1. Ik leef met andere kinderen mee						
2. Ik vind het leuk om anderen te helpen						
3. Als ik ga sporten, geef ik de voorkeur aan groepssporten						
4. Als ik een probleem heb, zoek ik het liefst iemand op om mij te helpen						
5. Ik heb meer dan drie goede vrienden						
6. Als iemand zich niet lekker of fijn voelt, heb ik dat snel door						
7. Als ik ergens ben, let ik op hoe de sfeer is						
8. Ik wil graag samen opdrachten uitvoeren						

Test je meervoudige intelligentie

Antwoordmogelijkheden:

Nee << : heel duidelijk niet van toepassing

Nee < : niet van toepassing

Ja > : wel van toepassing

Ja >> : heel duidelijk van toepassing

Naam:

In hoeverre zijn de volgende stellingen op jou van toepassing?

5 - Zelfknap		Nee		Ja	
		<<	<	>	>>
	1. Ik denk veel na over het leven en belangrijke levensvragen				
	2. Ik doe veel vanuit mijn gevoel				
	3. Ik stel belangrijke doelen voor mezelf				
	4. Ik weet van mezelf wat ik goed kan en wat ik nog niet zo goed kan				
	5. Ik vind het fijn om alleen te zijn				
	6. Ik heb een dagboek dat ik bijhoud				
	7. Ik werk graag in een rustige omgeving				
	8. Als ik iets gedaan heb denk ik na over hoe het ging				
6 - Muzieknep		Nee		Ja	
		<<	<	>	>>
	1. Als ik een liedje heb gehoord kan ik het snel meezingen				
	2. Ik hoor het wanneer een muzikant vals wordt gespeeld				
	3. Ik kan een muziekinstrument bespelen				
	4. Ik luister graag naar muziek				
	5. Ik vind het leuk om zelf een melodie, teksten en ritmes te bedenken				
	6. Ik heb vaak een liedje/melodie in mijn hoofd zitten				
	7. Ik kan goed ritme houden met een instrument				
	8. Ik vind het fijn om achtergrondmuziek te hebben				
7 - Natuurknap		Nee		Ja	
		<<	<	>	>>
	1. Ik houd van allerlei soorten dieren				
	2. Ik vind het fijn om in de natuur te zijn				
	3. Ik vind het leuk om te tuinieren, te vissen en te koken				
	4. Ik vind het leuk om te experimenteren met proefjes				
	5. Ik ben in mijn vrije tijd graag buiten				
	6. Ik houd de weersvoorspellingen bij				
	7. Als ik ergens kom let ik op de natuur en de omgeving				
	8. Ik verzamel graag stenen, schelpen				
8 - Beeldknap		Nee		Ja	
		<<	<	>	>>
	1. Als ik denk en mijn ogen sluit zie ik vaak duidelijke beelden voor me				
	2. Ik maak graag foto's en een film van de omgeving				
	3. Ik heb levendige dromen 's nachts				
	4. Ik kan snel de juiste weg vinden				
	5. Ik houd van tekenen				
	6. Ik vind het fijn als er plaatjes bij een verhaal staan				
	7. Ik kan goed kleuren met elkaar combineren				
	8. Ik vind het leuk om iets te ontwerpen				



Inleiding

Vragenlijst

Resultaten

Uitleg

Mindmap

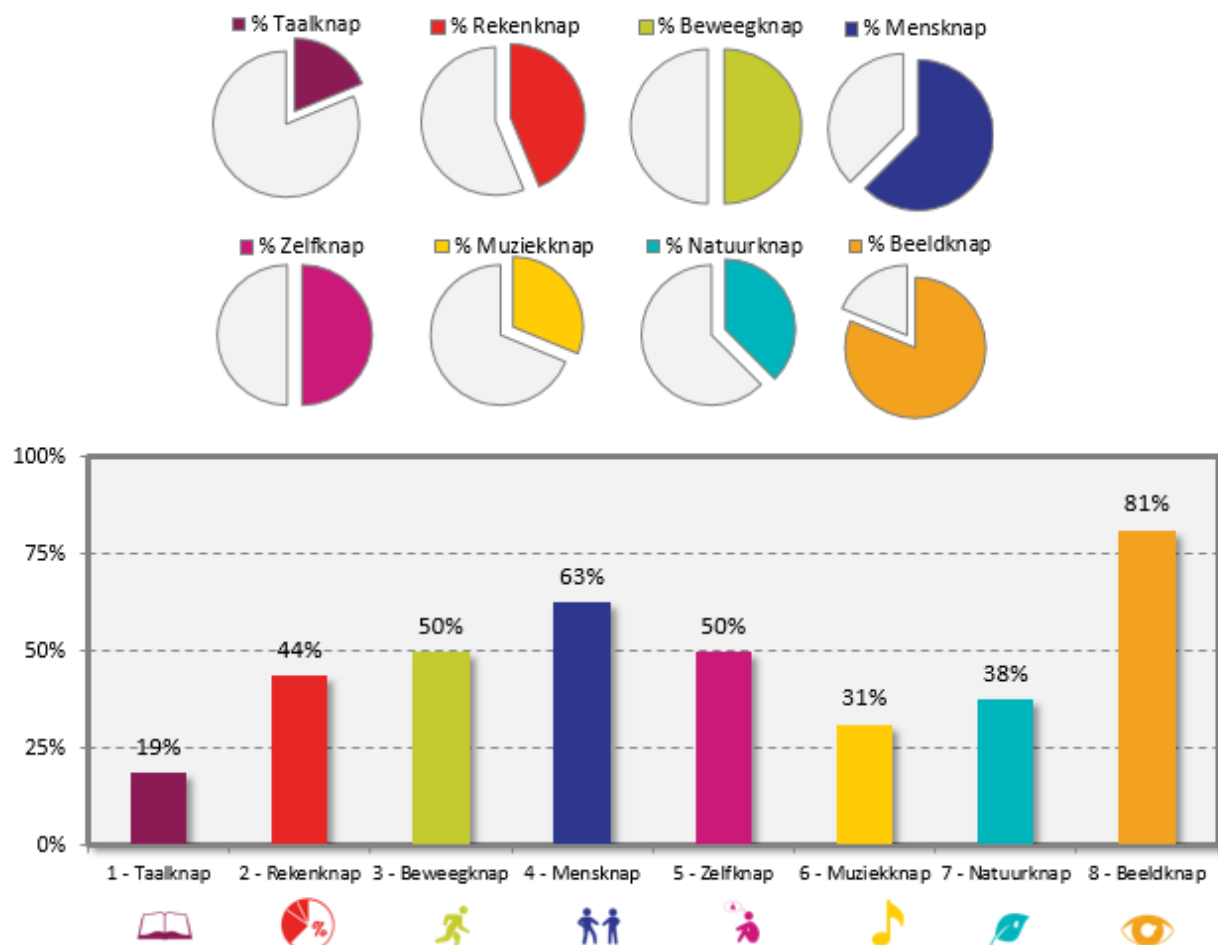
Info



2.2 Testuitslag per leerling middenbouw

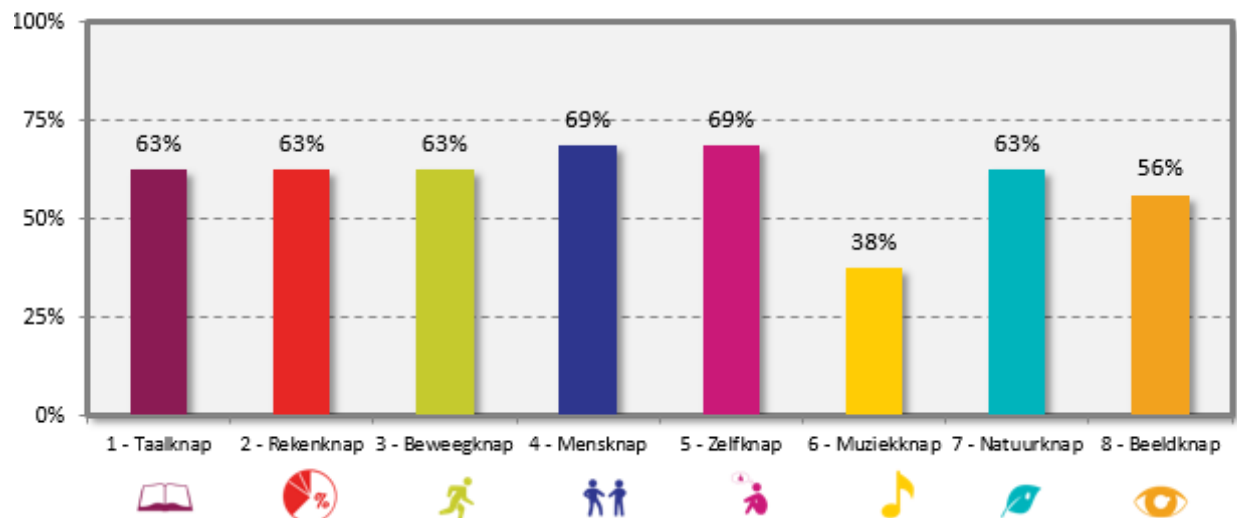
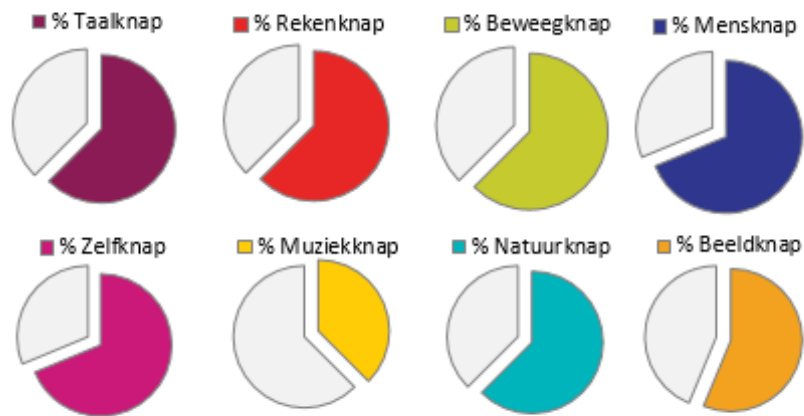
Resultaten van: Kel

Score per Meervoudige Intelligentiegebied



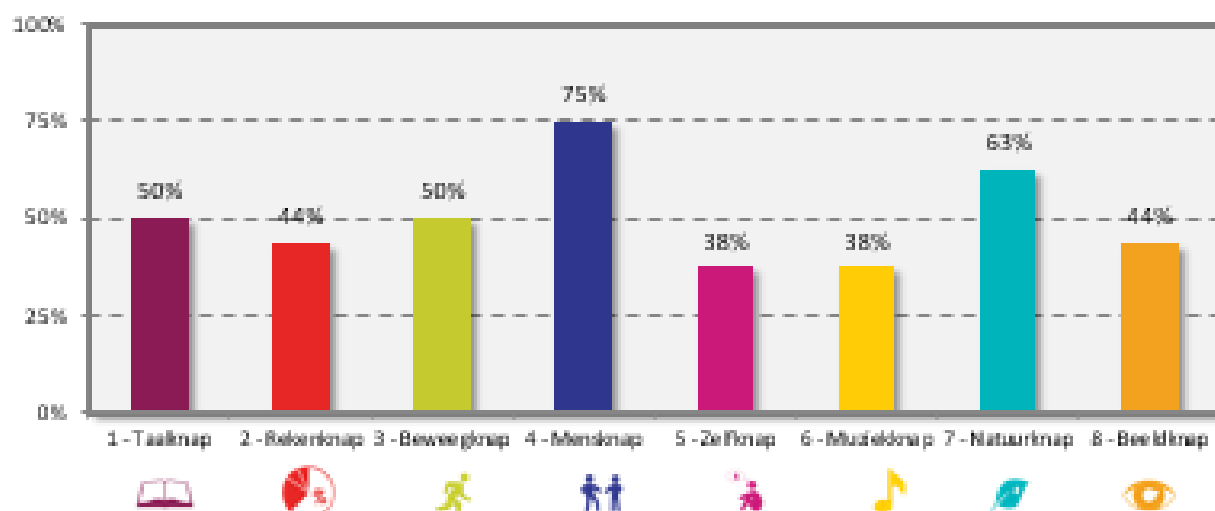
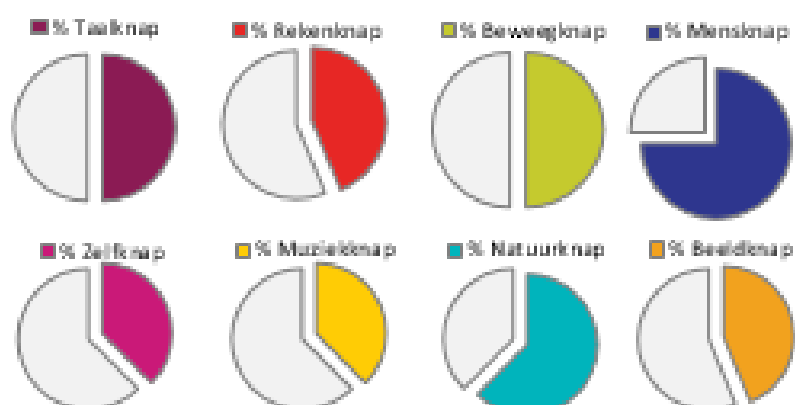
Resultaten van: Mat

Score per Meervoudige Intelligentiegebied



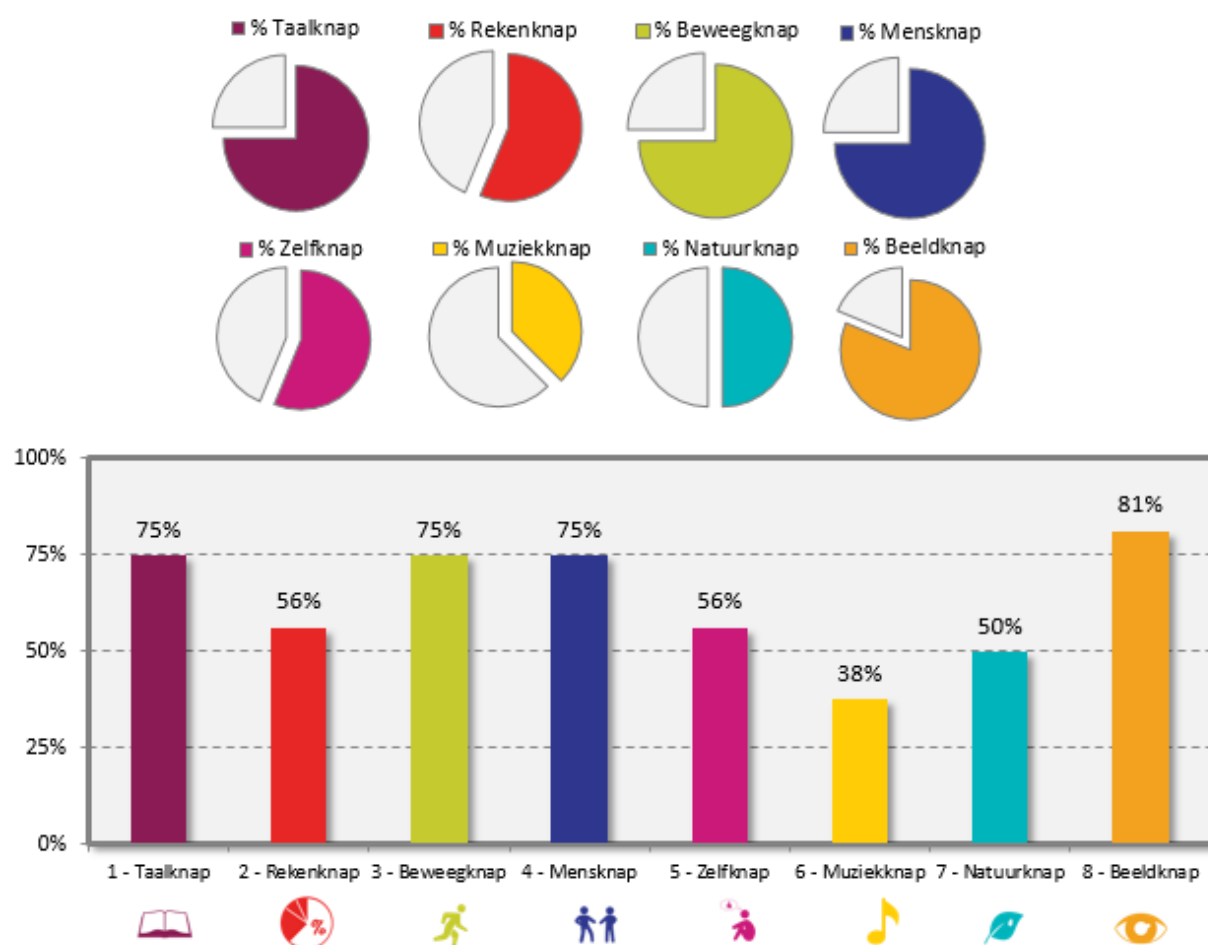
Resultaten van: Ky

Score per Meervoudige Intelligentiegebied



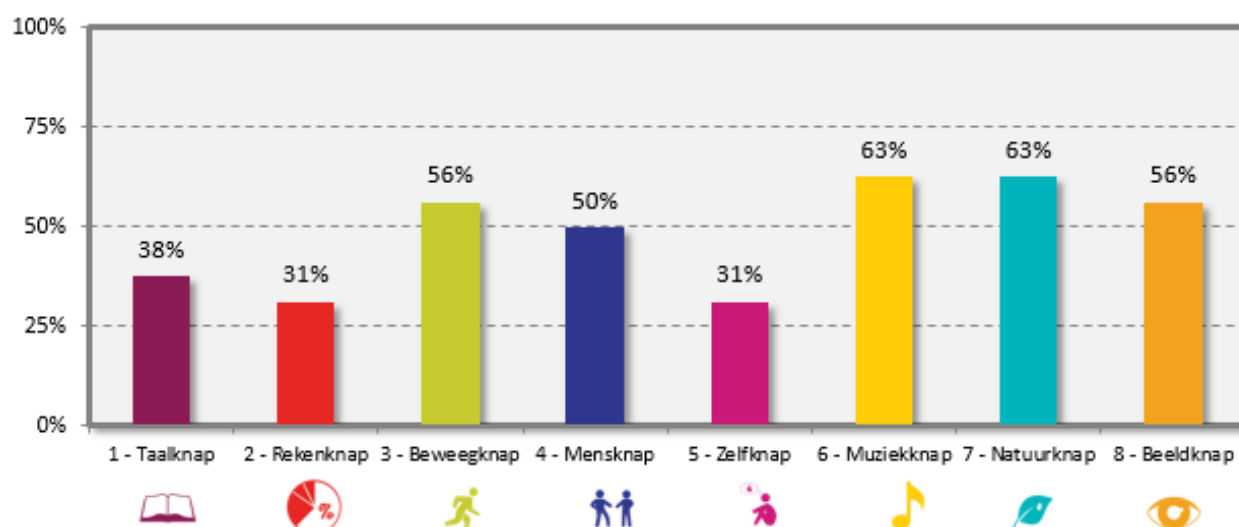
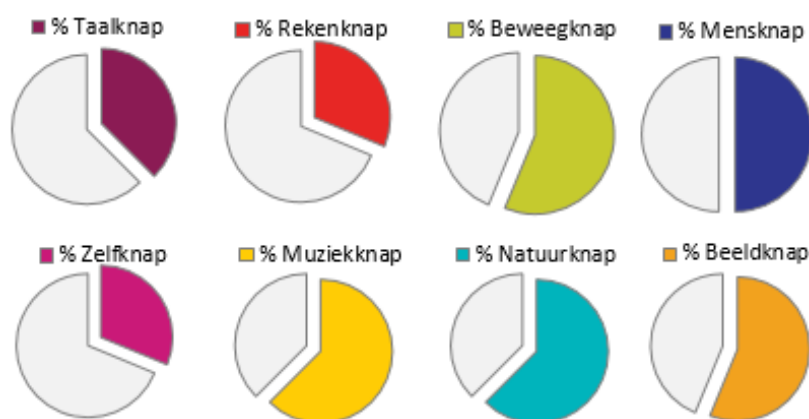
Resultaten van: Mal

Score per Meervoudige Intelligentiegebied



Resultaten van: R

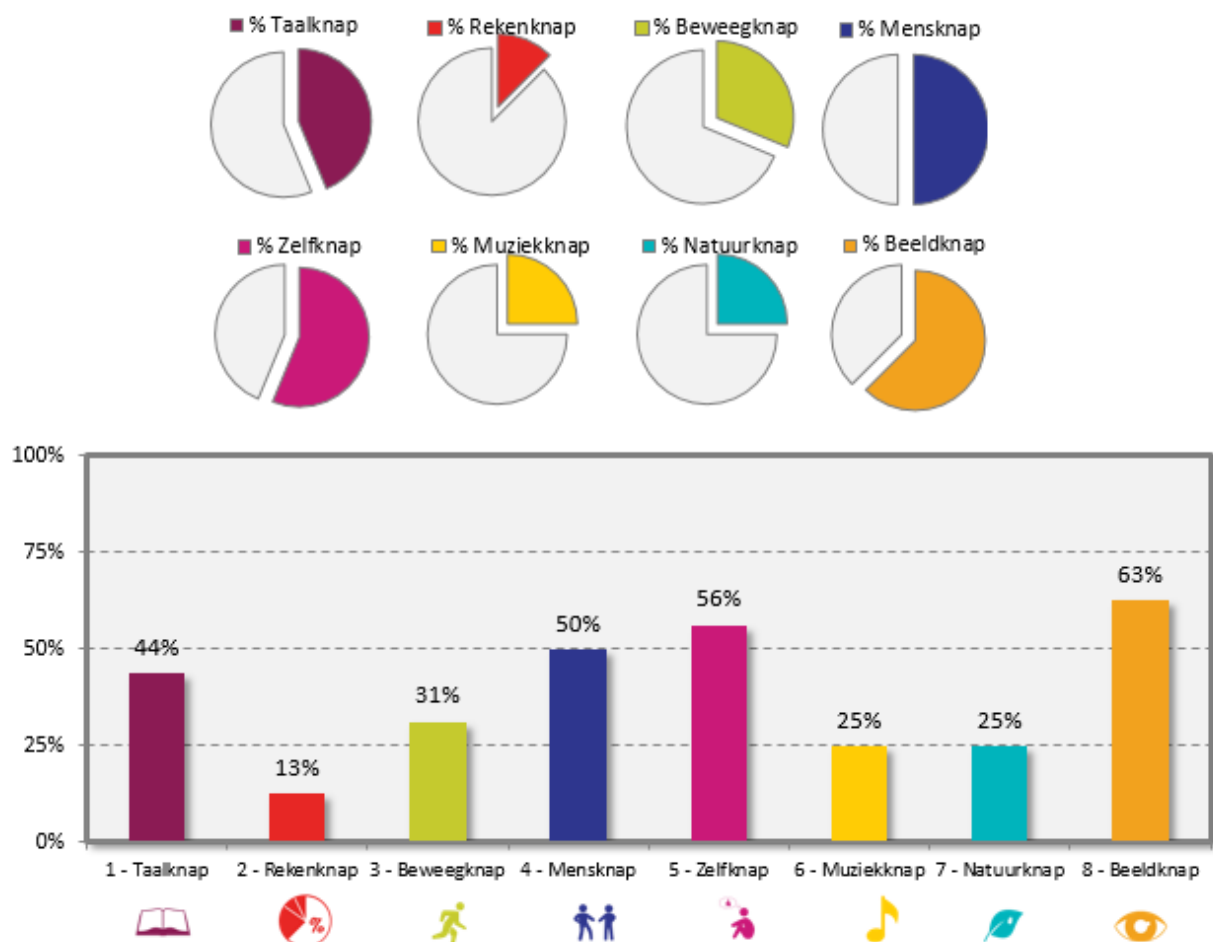
Score per Meervoudige Intelligentiegebied



2.3 Testuitslag per leerling bovenbouw

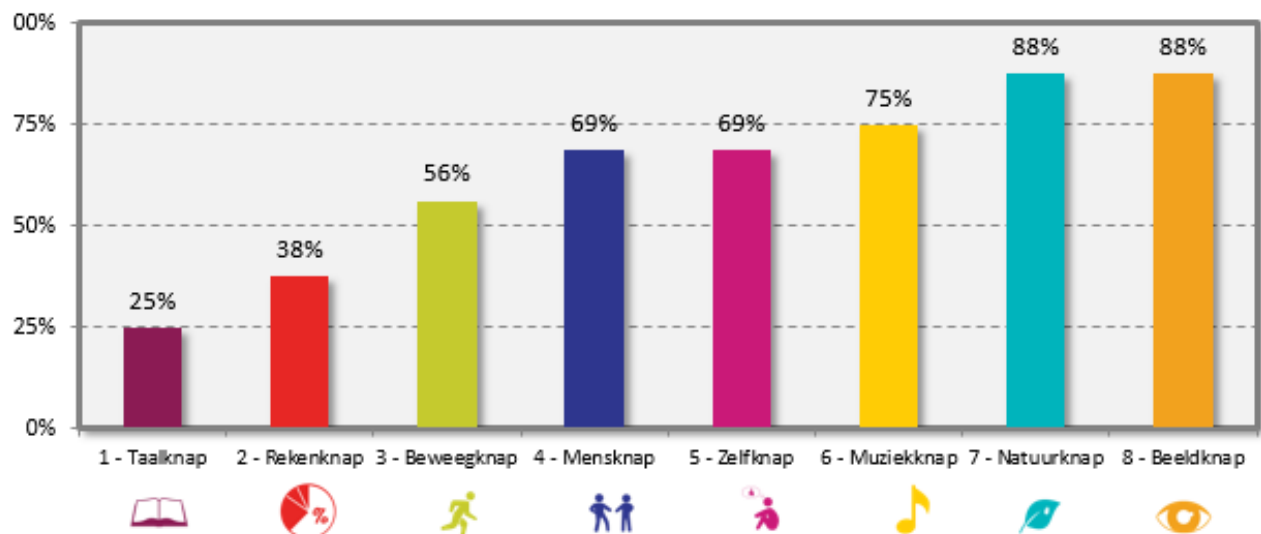
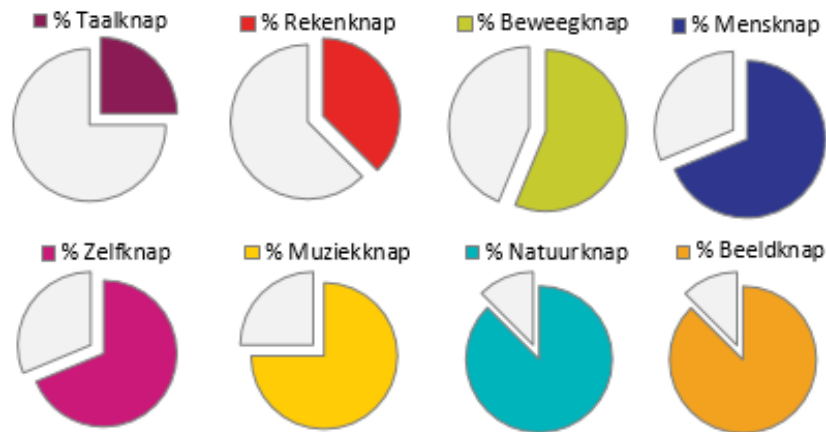
Resultaten van: E

Score per Meervoudige Intelligentiegebied



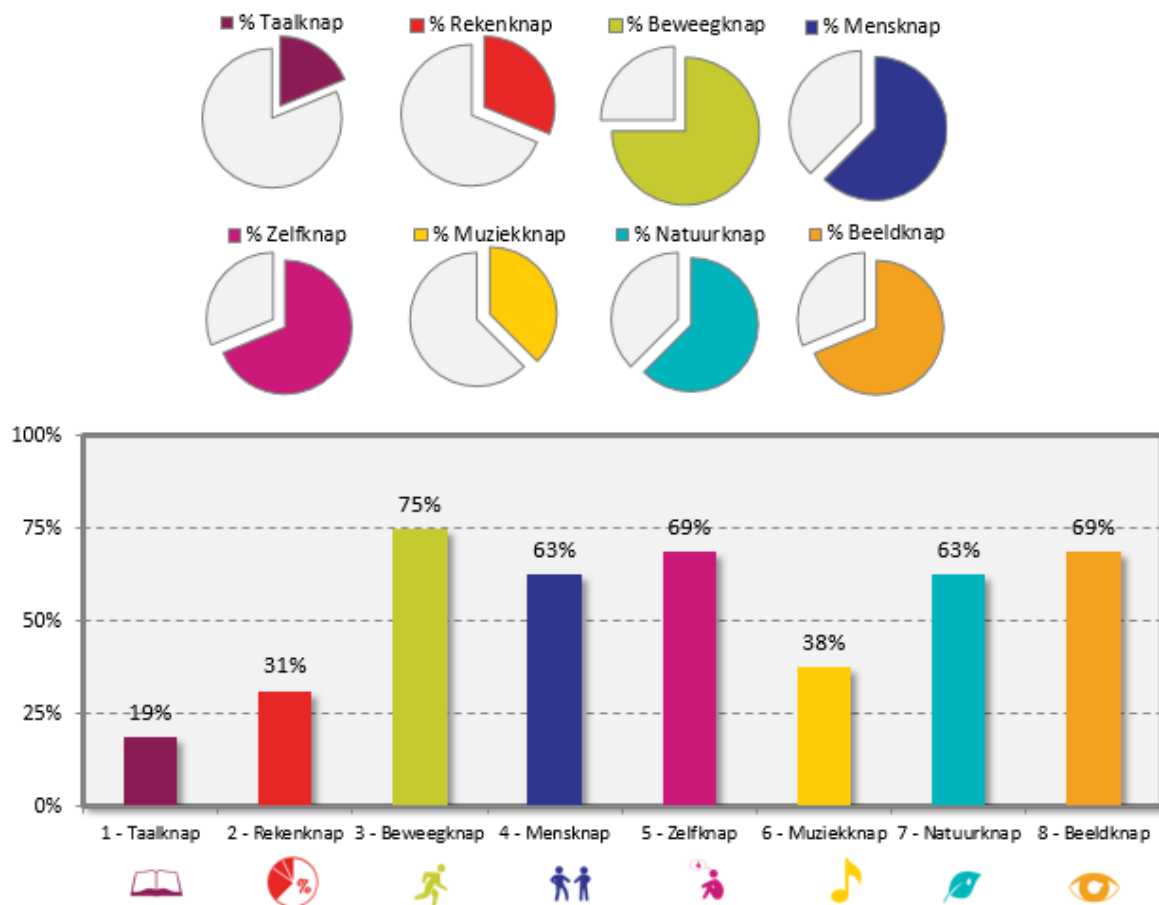
Resultaten van: N

Score per Meervoudige Intelligentiegebied



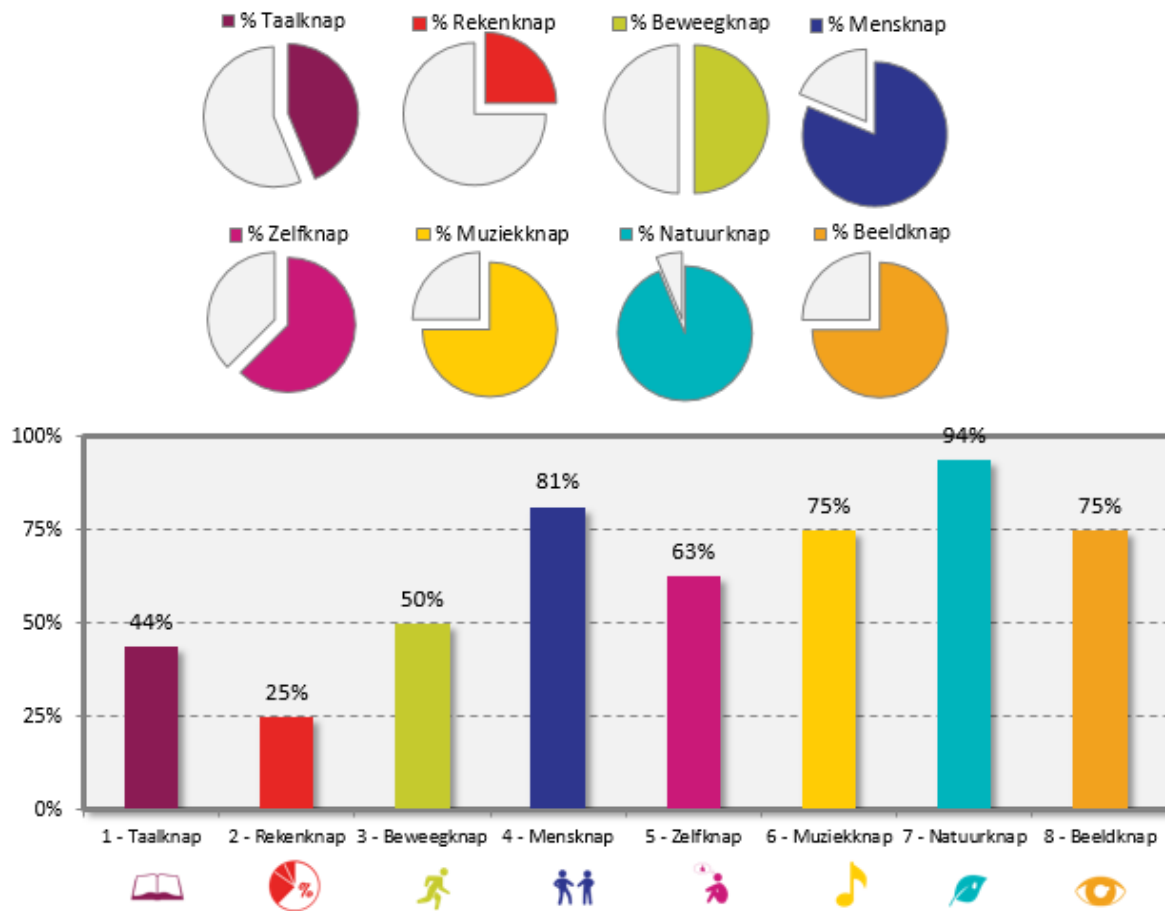
Resultaten van: Cy

Score per Meervoudige Intelligentiegebied



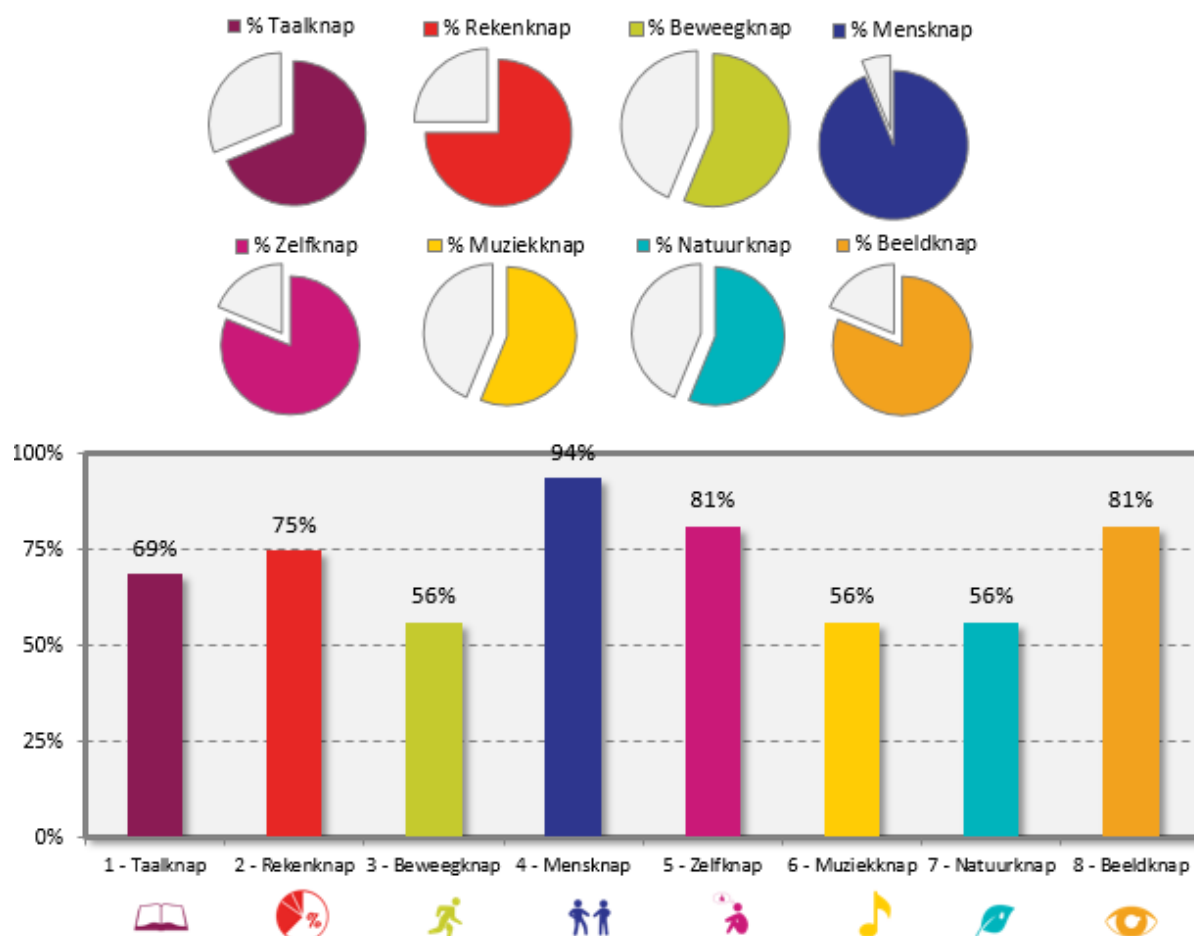
Resultaten van: Ch

Score per Meervoudige Intelligentiegebied



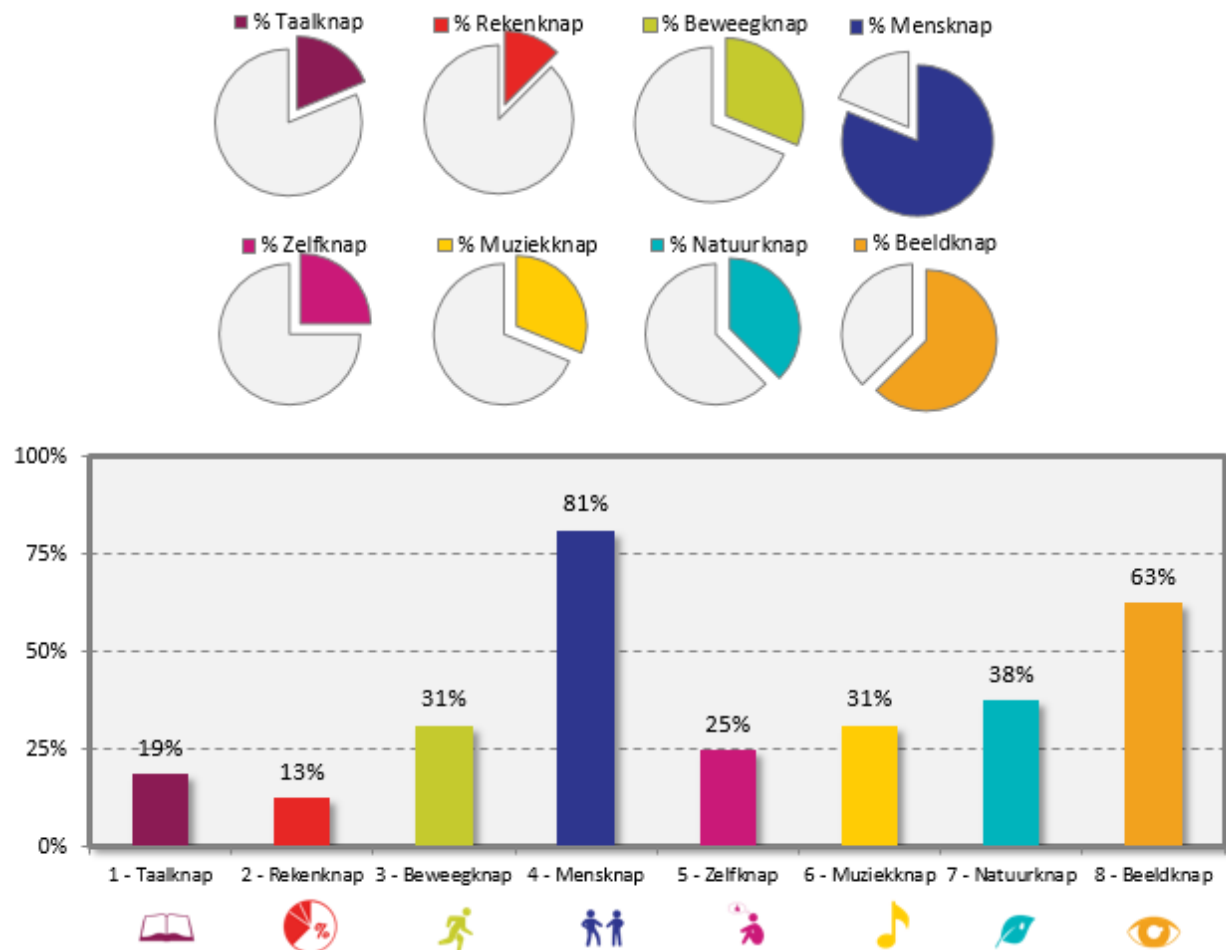
Resultaten van: Q

Score per Meervoudige Intelligentiegebied



Resultaten van: W

Score per Meervoudige Intelligentiegebied



2.4 Overzicht middenbouwgroep

	Eigen Interesses	Inschatting interesses anderen	Moelijk/ Minder leuk	OPP +	OPP-	ZIEN	Verwachting testuitslag	Uitslag test	Extra informatie	Conclusie
Mat	Sport Rekenen Buiten spelen Darten Knutselen Trampoline springen Voetballen (doel) Fietsen Tv kijken Wien Spelletjes spelen	Voetballen Keepen bij voetbal Tekenen	Taal Lezen	Vriendelijk Helpt graag	-Taal -Beweegt wat houterig	Meer samen Ook wel zelf	Bewegen Zelf Mens Taal	Mens 69 Zelf 69 Beweeg 63 Muziek 38	Samen- werken Filmpje	Klopt
Ke	Quad rijden In bomen klimmen Darten Gym Voetbal Lego Helpen met heftruck	Voetballen Dingen maken	Alles is saai...	Visueel	-Geen positief zelfbeeld -Soms moeite om dingen samen te doen	Gemiddeld mensknap	Bewegen Zelf Beeld ...	Beeld 81 Mens 63 Beweeg 50 Zelf 50 Taal 19 Muziek 19	Samen- werken Filmpje	Klopt
Kv	Samen spelen Rekenen Muziek Buitenspelen	Samen spelen aardig	Rekenen Lezen	Sociaal Samenwerken	Zelfbeeld	Mensknap Niet sociaal flexibel	Mens Reken	Mens 75 Natuur 63 Taal 50 Beweeg 50 Muziek 38 zelf 38	Samen- werken Hulp	Klopt
Mal	Bewegen Spelen Paardrijden Zwemmen Gym Taal	Rekenen Paardrijden	Taal Wereldoriëntatie Schrijven	Visueel	Kan faalangstig zijn	Zelf is hoog Minder mensknap	Bewegen Beeld Natuur Taal	Beeld 81 Taal 75 Mens 75 Beweeg 75 Muziek 38	Samen- werken Soms zelf Uitleg	Klopt
R	Samen spelen Paardrijden Fietsen gymen	Paardrijden	Rekenen Taal	Behulpzaam Muziek Lezen Visueel	Zwakke concentratie	Niet betrokken/flexibel Beetje mensknap	Mens Bewegen Natuur Reken Taal	Muziek 63 Natuur 63 Beeld 56 Beweeg 56 Reken 31 Zelf 31	Zelf werken Filmpje	Klopt

2.5 Overzicht bovenbouwgroep

	Eigen Interesses	Inschatting interesses anderen	Moelijk/ Minder leuk	OPP +	OPP-	ZIEN	Verwachting testuitslag	Uitslag test	Extra informatie	Conclusie
E	-Knutselen -Tekenen -Samen buiten spelen	-Knutselen -Tekenen -Aardig -Mee lachen	-Rekenen	Knutselen Creatief	Rekenen Begrijpend lezen	Mens Zelf	Beeld Rekenen	Beeld 83 Zelf 56 Mens 50 Rekenen 13	Zelf Samen Beeld	Klopt
N	-Vissen -Gamen -Trekken rijden -Fietsen -Crossen	-Vissen -Crossen -Trekken rijden -Gamen	-Taal -Rekenen	Visueel	Meeloper	Niet zo mensknop Wel beetje zelfknop	Beeld Natuur Taal Rekenen	Beeld 88 Natuur 88 Muziek 75 Taal 25	Samen Beeld	Klopt
Cy	-Met dieren -Tekenen -Computeren -Springen (sport) -Buiten zijn -Paardrijden -Fantasie -Vind Engels leuk	-Dieren verzorgen -Sport springen -Goed in gym -Is lief	-Rekenen -Staartdeling -Hoge deelsommen	Lief Behulpzaam Visueel	Concentratie	Gemiddeld mensknop	Beeld Bewegen Natuur Rekenen	Beweeg 75 Beeld 89 Zelf 89 Taal 19	Zelf Samen Beeld	Klopt
Ch	-Tekenen -Goed in lezen -Moppen vertellen -Houd van dieren/planten -Paardrijden -Zingen	-Knutselen -Tekenen -Houd veel van dieren -Paardrijden	-Rekenen -Wereld oriëntatie	Dieren Kapsier	Rekenen	Mensknop	Natuur Muziek Rekenen	Natuur 94 Mens 81 Beeld 75 Muziek 75 Rekenen 25	Samen Beeld	Klopt
Q	-Truities -Muziek -Gym -Tekenen	-Tekenen -Gamen -Houd van dieren -Aardig -Goed in gym	-Rekenen -Taal -Wereld oriëntatie	Behulpzaam Vrolijk	Nederlands moeilijk	Inlevingsvermogen Is goed	Bewegen Mens Beeld Taal	Mens 94 Beeld 81 Zelf 81 Muziek 56 Natuur 56 Beweeg 56	Samen Beeld	Rekenen/ Taal??
W	-Houd van dieren -Schrijven -Knutselen -Wil op paardrijles	-Houd van dieren -Koken -Samenwerken -Goed gym, taal, schrijven, spelling, lezen, rekenen -Is aardig	-Nieuwsbegrip -Woorden-schat -Wereld oriëntatie	Sociaal	Woordenschat	Laag inlevings-vermogen	Beeld Natuur Mens Taal	Mens 81 Beeld 83 Natuur 38 Rekenen 13	Zelf Samen Beeld	Taal laag verwachting ook in opp.

Deelvraag 3

3.1 Horizontale vergelijking andere scholen

Horizontaal vergelijken scholen: Hoe gaan andere SBO scholen om met talentontwikkeling?

	OBS Rhoon	SO Inspecteur De Vriesschool Den Haag	SBO Het Springtij Middelburg	Bevindingen
Vraag 1 Hoe kijkt u aan tegen talentontwikkeling in het onderwijs aan?	Ieder mens is anders, ieder kind is anders en ieder heeft zo z'n eigen talenten en ieder heeft zo z'n eigen facetten waar die goed in is. Ik denk dat het heel belangrijk is dat je daar de focus op legt. Dat je vanuit je talent het beste uit jezelf haat zien. Eerst bewust worden wat je talent is. Dat is wel de belangrijkste stap.	Vind ik wel heel erg belangrijk, want vanuit talent kan je natuurlijk verder ontwikkelen. Vanaf het moment dat een kind gemotiveerd is en je kan hem triggeren. Zo de basis leggen voor zelfvertrouwen en groei en ontwikkeling. Dus belangrijk om te kijken waar is een kind goed in, waar kan het zich verder in ontwikkelen en wat vind het leuk.	Talent ontwikkeling vinden wij zeer belangrijk. Naast de verplichte leervakken moet er ruimte zijn om de individuele talenten te ontwikkelen en kinderen in aanraking te brengen met de vele mogelijkheden hierin.	Belangrijk Focus op goede Triggeren Ieder heeft eigen talenten Vanuit talent verder (individuele) talenten ontwikkelen. Zelfvertrouwen groei en ontwikkeling
Vraag 2 Wat vindt u van de volgende definitie van Dewulf: "Talent is het vermogen om activiteiten schijnbaar moeiteloos te doen op zo'n manier dat je er energie uit haalt".	Dat is eigenlijk datgene waar je goed in bent dat je dat verder ontplooft. Neemt niet weg dat ik ook vind dat je datgene ook moet doen waar je minder goed in bent.	Ik denk dat dat wel klopt. Op het moment dat jij iets leuk vindt dan geeft het je energie en als je iets doet wat je niet leuk vindt dan kost energie. Rekensommetjes maken op de oudervetse manier werkt niet dan ga je het aanpakken bijvoorbeeld met een liedje of spelenderwijs wat we ook wel eens doen.	Dit vinden wij een goede definitie en is helemaal terug te vinden in <u>Teamtalentto</u> .	Goede definitie Goede verder ontplooiën Ook doen waar je niet goed in bent. Wat je leuk vind geeft energie Niet leuk dan kost het energie
Vraag 3 Wat doet de school aan talentontwikkeling?	Kinderen in groep 1/2 kiezen verschillende materialen, gelabeld aan de verschillende intelligenties. De leerkracht verteld ook even we doen vandaag een activerende werkvorm. Bij die activerende werkvorm is het dat de leerkracht bewust moet zijn van welke intelligentie die pakt. Dus we houden gewoon de methode aan. Dat je gedurende een jaar verschillende invalshoeken benadert, zodat je alle kinderen bereikt. In de toekomst ligt in het verschieft dat er misschien wel bakken komen. Op dit moment zijn er wel doelenkaarten. De kinderen doen ook een MI werksstuk.	We hebben nu tablets. Ook voor de talentontwikkeling. Dat is dit jaar ook voor het eerst dat we dat hebben. De kinderen vinden het helemaal geweldig. We hebben een programma <u>Ambrasoft</u> heet dat en daar zit een stukje klokken op, zit <u>Eurorekenen</u> op en van alles en nog wat. Dus dat verschil zie je toch ook wel ja het prikkelen van de geest en dat dat toch wel verschil in maakt. We zijn natuurlijk altijd op zoek naar nieuwe ingangen, zoals die tablets en 21 <u>Century skills</u> . En steeds meer moderne manieren om de leerlingen toch uit te dagen en te prikkelen. <u>Muziek</u> hebben we sowieso. We hebben <u>groepslogopedie</u> en dan doen we in een groep zeg maar dus niet met kinderen individu maar met een hele groep om de communicatie ook wat meer op gang te	Wij gebruiken school breed het online programma <u>teamtalentto</u> . Daarnaast plannen wij ook een kunstweek in en doe middagen. In laatstgenoemde kunnen kinderen zelf een activiteit kiezen om te knutselen, te dansen, te schilderen of zo iets dergelijks.	<u>Materialen</u> (groep 1/2) Werkvorm gekoppeld aan methode. Verschillende invalshoeken benadert gedurende schooljaar. Doelenkaarten/ MI werksstuk In toekomst bakken? <u>Tablets</u> >klok, euro's Prikkel van de geest Muziek Ondersteunende materialen Winkel/loken Visueel > picto's School breed Online programma <u>teamtalentto</u> Kunstweek Doe middagen

Vraag 4 Heeft u enig idee welke bestaande methodes er zijn om talentontwikkeling bij kinderen in het onderwijs te stimuleren?	Er zijn geen vaste methodes voor talentontwikkeling. Meervoudige intelligentie is absoluut geen methode. Ik denk dat meervoudige intelligentie bij alles past, bij allerlei soorten scholen. Iedere school kan daar zelf zijn eigen wending en draai aan geven. Dus daar is <u>niet</u> echt een houvast aan.	brengen. En dat doet ze door middel van spelletjes, door middel van gebaren en dat soort dingetjes. Door een andere ingang te pakken waarvan wij denken dat kan de leerling wel prikkelen. Ook ondersteunende materialen. Dat gebruiken we ook met thema's. Op de donderdag hebben ze bijvoorbeeld <u>koken</u> . Dan gaan ze met een leerkracht naar de winkel. Dus ook het <u>visueel</u> maken van dingen. Dat vinden wij ook heel erg belangrijk. Door middel van <u>pictogrammen</u> , door middel van ergens naartoe toe te gaan en het zichtbaar te maken. Dus je pakt verschillende invalshoeken eigenlijk.		
Vraag 5 Kunt u meer vertellen over de methode die jullie hanteren?	MI methode. We willen jou veelzijdig maken we willen jou een breed scala aanbieden. Dat er meerdere wegen zijn die naar hetzelfde doel leiden. Dat je ook vanuit de andere intelligenties benaderd wordt. Vind je iets lastig gebruik dan datgene wat dan al er is. Als we bijvoorbeeld een nieuwe lesmethode aanschaffen dat kijken we wel dat we de verschillende invalshoeken intelligenties inzien. Vaak staat het al in methodes, maar vaak zijn het de extra dingen. In de methode staat ongeschreven wat	MI methode. Dat is nu al een aantal jaar dat we dat gebruiken. En dat is ook een manier om vanuit je sterke kanten te stimuleren, maar ook je zwakke kanten aan te pakken. Voorheen helemaal in kaart gebracht wie zit in welk talent? On een beetje een beeld te krijgen binnen je groep, zodat je ze ook meer kan prikkelen op dat moment. Wij hebben meerdere boeken erbij het is een heel pakket namelijk. De school heeft ook helemaal een boekje daarbij gemaakt en is door collega's zelf in	Een online programma dat klassikaal kan worden aangeboden. Team Talento bestaat uit meer dan 250 video's verdeeld over ruim 25 workshops voor op het digiboord. Daarnaast is er aanvullend lesmateriaal om te downloaden en printen. Je zet het materiaal dat je wilt laten zien van te voren klaar en speelt de video's eenvoudig af in de klas. Er zijn video's voor korte momentjes tussendoor, maar	Geen vaste methodes Eigen wending geven Niet echt een houvast aan Niet kant en klaar Aansluiten bij beleevingswereld kind Team Talento

	het doel is dan staan de extra mogelijkheden erbij. En vaak slaan de leerkrachten die over, omdat er geen tijd voor is of daar is iets mee er moet veel voorbereiding.	elkaar gezet. Wij werken ook met thema's. Je wordt er nu bewust van gemaakt dat je denkt even iets anders dan normaal.	je kunt ze ook gebruiken voor een hele les.	Thema's -Online programma 250 video's verdeeld over 25 workshops voor op <u>digibord</u> En aanvullend lesmateriaal -Gedachtengang van toenmalige directeur en dat gaan ontwikkelen. -Sterke kanten benadrukken vooral bij onze leerlingen. Misschien ook koppeling maken naar iets wat ze moeilijk vinden -Leerkrachten/inspectie. -In hele school wordt ermee gewerkt. -In groep kijk je waar je de leerlingen in kan zetten -klassikaal
Vraag 6 Hoe zijn jullie tot de keuze gekomen om vanuit deze principes te gaan werken?	13 jaar geleden was dat <u>gedachtengang</u> van de toenmalige directeur, dus daar zijn we mee verder gegaan en dat is gaan ontwikkelen. En we waren in een situatie dat we toentertijd nog heel klein waren zo zijn we dat gaan groeien.	Om de sterke kanten te benadrukken. Vooral bij onze leerlingen is dat eigenlijk nog wel belangrijker, omdat ze met een heleboel dingen moeite mee hebben. Dan ga je kijken waar zijn ze wel goed in en <u>misschien kan je juist de koppeling maken</u> naar iets wat ze moeilijk vinden.	Enerzijds vanuit de <u>leerkrachten</u> , anderzijds vanuit <u>inspectie</u> .	
Vraag 7 Wordt het bij alle groepen in de school toegepast?	Er wordt <u>klassikaal</u> mee gewerkt. Niet met een klein groepje. Dat zou ideaal zijn. Dat is een hele andere klassenmanagement.	Het is nog steeds zo dat bij een les of bij een thema er nog steeds gekeken wordt van wat kan ik gebruiken. Daarnaast kijk je natuurlijk wel in de groep waar je de <u>leerlingen in kan zetten</u> .	Ja	
Vraag 8 Hoe testen jullie de leerlingen op hun talent?	Nou we doen een KPZC test of een test van internet, die vanuit België. En dan registreert de leerkracht één keer per rapport de intelligenties van de leerling. We gebruiken we ook verschillende, zodat ze niet steeds dezelfde voor hun neus krijgen. <u>Marco Bastmeijer</u> heeft er ook eenje ontwikkeld. (Kent de test van <u>Howard Gardner</u> niet)	Dat is een hele methode met een vragenlijst (MI methode), zodat de leerkracht kan inventariseren door middel van vragen. In de hogere groepen kan het zelfs dat de leerlingen dat zelf doen. Dat je dan al een idee krijgt van oké daar komt die uitslag uit. In het begin hadden we het bij de overdracht van de leerlingen heel duidelijk op papier staan. Er wordt doordat je hiermee werkt al veel meer nagedacht hoe kunnen we de leerlingen meer erbij betrekken, dus op die manier wordt het bewust. (gebruikt niet test Gardner)	Wij vinden het <u>niet noodzakelijk</u> om kinderen hierin te testen, er wordt al zoveel getest.	KPZC test Test van internet uit België Per rapport de intelligenties van de leerling geregistreerd. <u>Marco Bastmeijer</u> Vragenlijst MI methode In het begin bij overdracht duidelijk op papier de groepen. Niet noodzakelijk om te testen
Vraag 9 Wat heeft het werken met talenten voor effect op leerlingen volgens u?	Het motiveert kinderen om hun werk op hun eigen manier te doen. Er is niet een zwart op wit bewezen wat het effect is. Al heeft Jelle Joris, dat is een onderzoeker op het brein onderzoek. Die heeft echt gekeken naar wat het effect is van leerlingen.	En wat ik nu ook heel erg zie is dat zelfstandigheid dat ze daar toch wel heel erg mee bezig zijn. <u>Kopies ophalen, wv</u> rollen ophangen en dat soort dingen. Steeds meer wordt er ook gekeken <u>wat</u>	Effect meting is lastig. We zien wel dat kinderen <u>genieten</u> van de oefeningen.	Motiveert werk op eigen manier te doen. Breinonderzoek Jelle Joris Zelfstandigheid

Vraag 10 Hoe ervaren leerkrachten het werken op deze manier?	En moet er meer de focus gelegd worden op de behoeften van de leerling, maar het moet wel haalbaar zijn binnen je school en binnen de tijd. Het belangrijkste is dat de wil er <u>moet zijn</u> .	geeft de leerling aan? En hoe kunnen we deze leerling aan zijn behoeften voldoen. Dat je ziet he de leerling heeft er plezier in, dan ga je het ook meer stimuleren dan ga je er ook meer mee aan de slag. Ik denk vooral doordat ze wat minder kunnen ook ga je toch kijken hoe kan je ze gemotiveerd krijgen of wat vinden ze leuk als een beloning of iets dergelijks?	Wat geeft de leerling aan? Aan zijn behoeften voldoen. Gemotiveerd krijgen. Kinderen genieten
Vraag 11 Zitten er ook nadelen vast aan talentontwikkeling?	Dat mensen er toch weinig vanaf weten. Je hebt daarin in heel veel keuzevrijheid dus je kan je eigen weg bewandelen. Het kan zowel een voor als een nadeel zijn zeg maar. Het is juist dat je daar die creativiteit in kan geven.	Doordat ze bewuster zijn van de intelligenties en wat het allemaal inhoudt. Kunnen zij dat ook duidelijker zichtbaar maken naar de leerlingen toe. Dus het is tweeledig. Het is niet alleen maar de leerlingen die daarin vooruit zijn gegaan, maar ook de leerkrachten hebben een andere manier van lesgeven een andere manier van kijken naar de kinderen toe.	Prettig Focus op behoeften van leerling De wil moet er zijn Duidelijker zichtbaar maken naar leerlingen toe. Andere manier van lesgeven prettig
Vraag 12 Waar moet rekening mee gehouden worden als talentontwikkeling ingezet wordt op een school?	Het belangrijkste is dat je de eerste stap zelf als leerkracht weet. Eerste stap is willen. De tweede stap is dat je het zelfs als leerkracht inzicht krijgt in wat meervoudige intelligentie is. Dat je het ziet, dat je het bij je zelf ziet, dat je het bij een ander ziet en dan pas kan je het uitleggen.	Het helemaal in kaart brengen is nog best wel even een dingetje. Als je dat voor elke leerling zou moeten doen. Als je op een gegeven moment dat bij elke nieuwe leerling zou doen dan heb je een systeemje. De leerlingen in groepjes indelen. Van die is daar sterk in en die is daar sterk in, om dat op papier te hebben. De intelligentie. Niet alle leerlingen begrijpen alles en sommigen hebben motorische problemen. Zowel motorisch als cognitief kan wat lastiger zijn. Daarvoor kan je weer op een andere manier dingen gaan zoeken die wel werken.	Mensen weten er weinig vanaf Keuzevrijheid In kaart brengen Bij elke nieuwe leerling=slim Geen nadelen Eerste stap is willen Daarna inzicht krijgen Intelligentie van de leerlingen Motorisch/cognitief Leerkrachten ermee kunnen werken

Vraag 13 Als u zou moeten kiezen zou u dan met de sterke kanten van een leerling aan de slag gaan en deze proberen te versterken of zou u de sterke kanten van een leerling gebruiken om de zwakkere kant proberen te verbeteren?	Wij willen een <u>breed scala aanleveren</u>. Dus dat betekend als een leerling ergens moeite mee heeft dan gaan we vanaf hetgene waar hij sterk in is benaderen. Daar zijn genoeg boeken voor. Stel dat een kind reken intelligent is en moeite heeft met lezen dan staat er gewoon een strategie van wat het handigst is om bij een kind toe te passen. Dus het is niet de bedoeling dat een kind heel erg goed is in rekenen continu gevoed wordt met rekenen.	Kijken waar zijn ze wel goed in en misschien kan je juist de <u>koppeling</u> maken naar iets wat ze <u>moeilijk</u> vinden.	Het <u>versterken</u> van de <u>stimulerende factoren</u> heeft een positieve invloed op de andere zaken.	Breed scala aanleveren Via het sterke het moeilijke benaderen Waar goed in? Koppelen naar moeilijke. Versterken van stimulerende factoren.
---	--	---	--	---

Deelvraag 4

4.1 Enquête

Enquête Talentontwikkeling SBO De Veste



Als vierdejaars Pedagogiek student aan de Hogeschool van Rotterdam ben ik bezig met een afstudeeronderzoek. Er wordt onderzocht hoe talentontwikkeling de ontwikkeling kan stimuleren van leerlingen van De Veste. De antwoorden van deze enquête zullen gebruikt worden om te inventariseren hoe de medewerkers van SBO De Veste tegen talentontwikkeling in het onderwijs aankijken. (Graag invullen voor dinsdag 31 maart 2015).

Naam: Datum:

Stellingen		Helemaal oneens	Oneens	Eens	Helemaal eens
1	Ik kan me vinden in de definitie van Dewulf: <i>"Talent is het vermogen om activiteiten schijnbaar moeiteloos te doen op zo'n manier dat je er energie uit haalt".</i>	☐	☐	☐	☐
2	Talenten zijn aangeboren.	☐	☐	☐	☐
3	Talenten kan je aanleren.	☐	☐	☐	☐
4	Het is belangrijk om te weten te komen waar de leerlingen goed in zijn.	☐	☐	☐	☐
5	Tijdens een leerling overleg wordt er gekeken waar een leerling goed in is.	☐	☐	☐	☐
6	Ik ken de talenten van de leerlingen waar ik mee werk.	☐	☐	☐	☐
7	Ik ben van mening dat alle leerlingen over talenten beschikken.	☐	☐	☐	☐
8	Ik organiseer activiteiten die talentontwikkeling bij de leerlingen stimuleren.	☐	☐	☐	☐
9	Ik moedig leerlingen aan hun talenten te gebruiken op school.	☐	☐	☐	☐
10	Ik wil een rol spelen bij het ontwikkelen van talenten van de leerlingen.	☐	☐	☐	☐
11	Op De Veste wordt voldoende gelegenheid geboden om talenten te ontdekken en te ontwikkelen.	☐	☐	☐	☐
12	Ik zou meer met de talenten van leerlingen willen werken.	☐	☐	☐	☐
13	Ik ken de theorie van Howard Gardner met betrekking tot meervoudige intelligenties.	☐	☐	☐	☐
14	Ik zou gebruik maken van een methode die talentontwikkeling stimuleert.	☐	☐	☐	☐
15	Het is een meerwaarde dat leerlingen zich bewust zijn van hun talenten.	☐	☐	☐	☐
16	Ik zou het fijn vinden om er door middel van een test achter te komen waar een leerling goed in is.	☐	☐	☐	☐
17	Ik zou het leuk vinden om opdrachten rondom de acht meervoudige intelligentie gebieden aan de leerlingen aan te bieden.	☐	☐	☐	☐
18	Talentontwikkeling is effectief voor alle leerlingen van De Veste.	☐	☐	☐	☐
19	Meer aandacht rondom talentontwikkeling is welkom op De Veste.	☐	☐	☐	☐

20	Hoe eerder er aan de talenten van de leerlingen gewerkt wordt hoe beter.	O	O	O	O
21	Tijdens een ouder praatuur worden de sterke kanten van een leerling besproken met de ouder(s)/verzorger(s).	O	O	O	O
22	Talentontwikkeling zorgt ervoor dat de ontwikkeling van de leerlingen versterkt wordt.	O	O	O	O
23	Een bijdrage bieden aan het ontwikkelen van de talenten van de leerlingen zorgt ervoor dat het lesgeven nog prettiger verloopt.	O	O	O	O

Open vragen

1. Als u zou moeten kiezen voor een van de volgende werkwijzen zou u dan met de sterke kanten van een leerling aan de slag gaan en deze proberen te versterken of zou u de sterke kanten van een leerling gebruiken om de zwakkere kant proberen te verbeteren? (geef een onderbouwing)

.....

.....

.....

.....

2. Op welke manier zou een bestaande methodiek met betrekking tot talentontwikkeling het best geïntroduceerd kunnen worden binnen De Veste?

.....

.....

.....

3. Met welke aspecten moet er rekening gehouden worden als je volgens een bepaalde methodiek gaat werken aan talentontwikkeling?

.....

.....

.....

4. Kunt u een moment beschrijven van de afgelopen weken/maanden waarop u het gevoel had dat uw leerlingen echt met hun talent bezig te waren?

.....

.....

a. Waardoor werd het inzetten van het talent 'getriggerd'?

.....

.....

b. Wat voor invloed had dit op de leerling?

.....

.....

c. Welke rol speelde uzelf in de situatie?

.....
.....

5. Als u een cijfer moet geven hoe u nu tegenover talentontwikkeling in het onderwijs staat, welk cijfer zou dat dan zijn en waarom?

.....
.....
.....

Opmerkingen

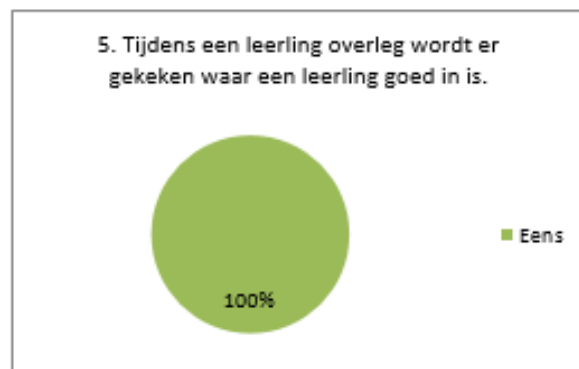
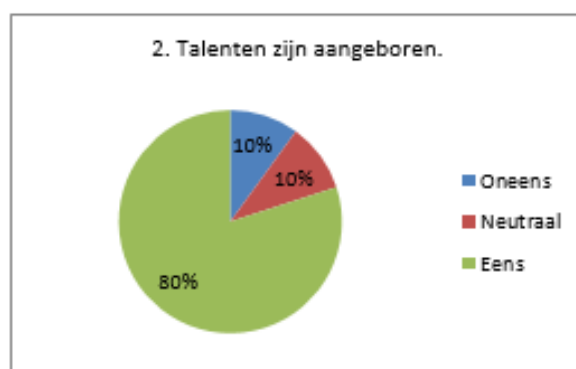
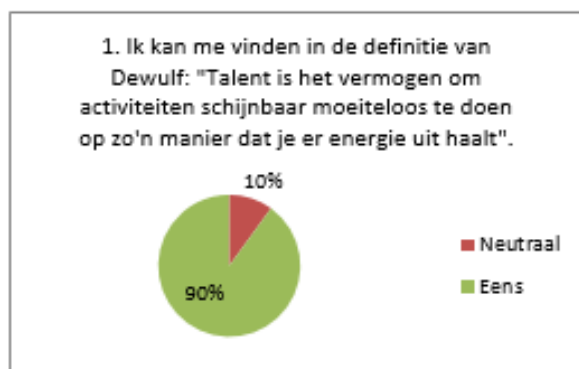
Om voor meer diepgang in het onderzoek te zorgen is het nodig om een aantal korte interviews van 20 minuten afnemen met medewerkers van De Veste.

Ik stel me hier voor wel/niet beschikbaar. (doorstrepen wat niet van toepassing is)

Bedankt voor het invullen van de enquête!

Jolanda Lindhoud

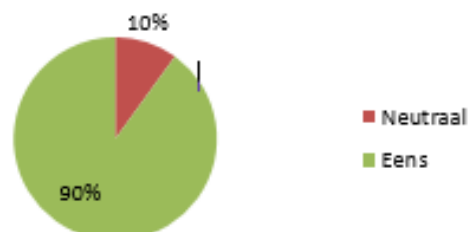
4.2 Uitwerking enquête



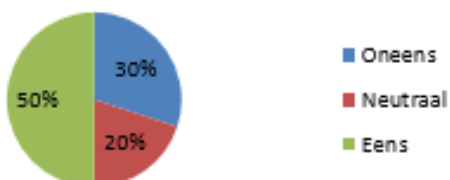
9. Ik moedig leerlingen aan hun talenten te gebruiken op school.



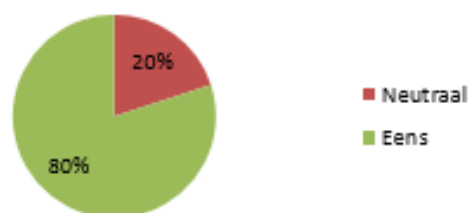
10. Ik wil een rol spelen bij het ontwikkelen van talenten van de leerlingen.



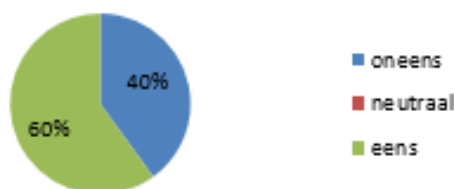
11. Op De Veste wordt voldoende gelegenheid geboden om talenten te ontdekken en te ontwikkelen.



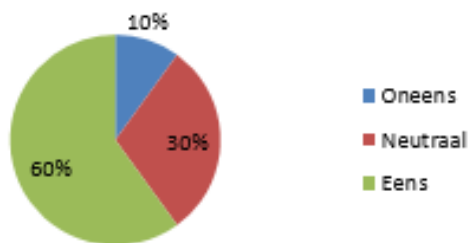
12. Ik zou meer met de talenten van leerlingen willen werken.



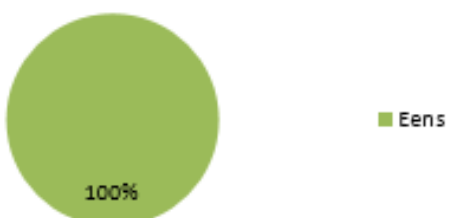
13. Ik ken de theorie van Howard Gardner met betrekking tot meervoudige intelligenties.



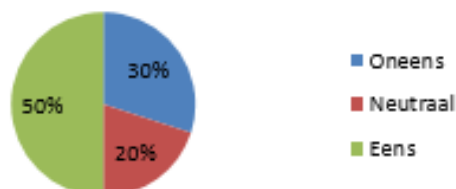
14. Ik zou gebruik maken van een methode die talentontwikkeling stimuleert.



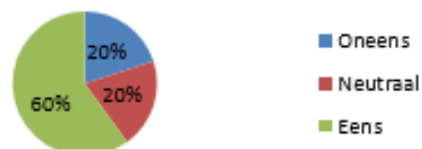
15. Het is een meerwaarde dat leerlingen zich bewust zijn van hun talenten.



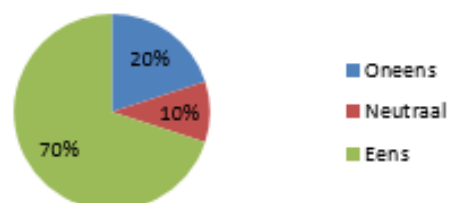
16. Ik zou het fijn vinden om er door middel van een test achter te komen waar een leerling goed in is.



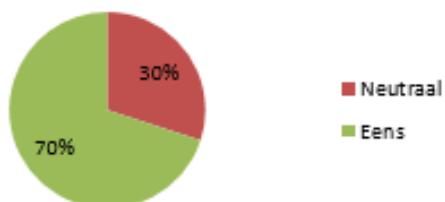
17. Ik zou het leuk vinden om opdrachten rondom de acht meervoudige intelligenties aan gebieden aan de leerlingen aan te bieden.



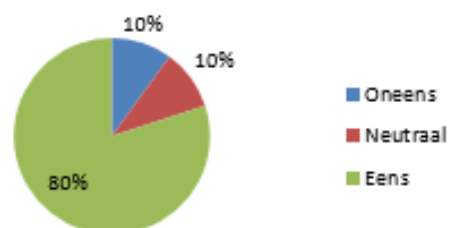
18. Talentontwikkeling is effectief voor alle leerlingen van De Veste.



19. Meer aandacht rondom talentontwikkeling is welkom op De Veste.



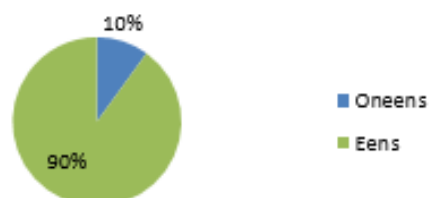
20. Hoe eerder er aan de talenten van de leerlingen gewerkt wordt hoe beter.



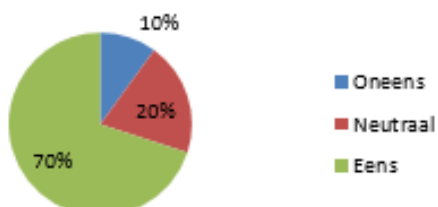
21. Tijdens een ouder praatuur worden de sterke kanten van een leerling besproken met de ouder(s)/verzorger(s).



22. Talentontwikkeling zorgt ervoor dat de ontwikkeling van leerlingen versterkt wordt.



23. Een bijdrage bieden aan het ontwikkelen van de talenten van de leerlingen zorgt ervoor dat het lesgeven nog prettiger verloopt.



Open vragen

1. Als u zou moeten kiezen voor een van de volgende werkwijzen zou u dan met de sterke kanten van een leerling aan de slag gaan en deze proberen te versterken of zou u de sterke kanten van een leerling gebruiken om de zwakkere kant proberen te verbeteren? (geef een onderbouwing)

- Niet kiezen maar beiden doen. Sterke kant ontwikkelen en zwakke kant verbeteren.
- Sterke kant gebruiken om zwakke kant te verbeteren, zodat het zwakke sterker wordt.
- Ik zou proberen het zwakkere te verbeteren, zo onzekerheid verminderen.
- Het zwakkere verbeteren anders komt er een te grote discrepantie in zijn haar doen/laten.
- Traject varieert vanwege verschillen bij de kinderen.
Leerling met ASS= versterken van sterke kanten.
Leerling met laag IQ= gebruik sterke kan om de zwakkere kant te verbeteren.

2. Op welke manier zou een bestaande methodiek met betrekking tot talentontwikkeling het best geïntroduceerd kunnen worden binnen De Veste?

- Met een implementatietraject waarbij gebruikt gemaakt wordt van de reeds bestaande methodieken omtrent gedrag, betrokkenheid en welbevinden.
- Binnen een bepaald lesuur er aandacht aan besteden. (geen zicht op methodes)
- Kindgesprekken en visueel maken sterke/zwakke punten.
- Voorlichting/workshops en meer aandacht eraan besteden door te laten proberen.
- Informatie bieden over verschillende mogelijkheden en het team laten beslissen wat wel of niet haalbaar is.

3. Met welke aspecten moet er rekening gehouden worden als je volgens een bepaalde methodiek gaat werken aan talentontwikkeling?

- Schoolbreed, duidelijke afspraken, tijdsinvesteringen in de gaten houden (haalbare aanpak).
- Met de behoeften en mogelijkheden van de kinderen. Ook vanuit de thuissituatie gezien bijv of daar kansen voor zijn.
- Elk kind is anders, groepjes/individueel, capaciteiten, zelfinzicht van het kind.
- Krachten leerling, aandachtsgebieden leerling.
- Met de mogelijkheden en onmogelijkheden van de individuele leerling, zoals ASS/ ADHD.

4. Kunt u een moment beschrijven van de afgelopen weken/maanden waarop u het gevoel had dat uw leerlingen echt met hun talent bezig te waren?

- De leerlingen die ik help met logopedie zijn taalzwak, maar visueel vaak sterker. Dit zet ik altijd in.
- Tijdens bijvoorbeeld een dansles of gym, muziekles of enkele schoolvakken.
- Tekenwedstrijd Sjors sportief/ Projectmatige aanpak met eigen inbreng.

a) Waardoor werd het inzetten van het talent 'getriggerd'?

- Dmv een wedstrijd element

b) Wat voor invloed had dit op de leerling?

- Leerlingen groeien letterlijk en figuurlijk.

c) Welke rol speelde uzelf in de situatie?

- Inzicht geven in dit groeien.

5. Als u een cijfer moet geven hoe u nu tegenover talentontwikkeling in het onderwijs staat, welk cijfer zou dat dan zijn en waarom?

- 5, er wordt binnen het onderwijs nog te veel uitgegaan van de dingen die ze niet kunnen. Er wordt te weinig gebruik gemaakt van wat ze wel kunnen.
- 7, wel belangrijk om er zoveel mogelijk mee te doen.
- 8, het is heel goed om talenten van ~~kids~~ te ontdekken, laten ervaren en hierdoor laten groeien.
- 8, belangrijk om kinderen te stimuleren in hun talenten is ook goed voor het welbevinden en daarmee hun algehele ontwikkeling.

4.3 Horizontale vergelijking medewerkers

Horizontaal vergelijken scholen: Hoe kijken medewerkers van SBO De Veste aan tegen talentontwikkeling?

	Adjunct directeur	Logopedist	Orthopedagoog	Leerkracht onderbouw	Leerkracht bovenbouw	Bevindingen
Vraag 1 Schnijf op wat volgens jou talentontwikkeling is.	Iets waar je goed in bent zonder ervoor te hoeven studeren. Ik denk dat talentontwikkeling iets is wat in potentie al in jou zit en wat alleen getriggerd moet worden om het te ontdekken. Die trigger kan wat mij betreft zijn ruimte bieden zorgen dat er ook een moment is op school, in een club, thuis, waar je de kans krijgt om erachter te komen. Vervolgens daar de sterke kanten uit te halen om dat uit te bouwen.	Sterke kanten inzetten om zwakke kanten te versterken. Visueel! Zeker bij deze kinderen zoveel mogelijk visueel maken. Al geef je een parnasas uitdraai of een uitdraai van de cito-toetsen. Laat zien welk doel behaald is. Kinderen hier zijn auditief veel zwakker dan visueel. Daarom altijd dat erbij betrekken.	Talentontwikkeling is de krachten van een persoon gebruiken om de aandachtsgebieden van een persoon te versterken. Zodat je kinderen helpt om hun krachten te gebruiken. Waar zijn ze goed in, interesses en wat zijn de dingen die ze moeilijk vinden.	Ontwikkelen van vaardigheden passend bij het niveau van het kind of de leerling. Je gaat uit van wat kunnen ze en daarin probeer je ze te stimuleren. Afhankelijk van of ze het begrijpen maak je meer gebruik van materialen erbij.	Uitgaan van de sterke kanten van een leerling. Ik zet in op de interesses van het kind. Ik probeer in hun leefwereld te stappen.	-Goed/sterke kant/kracht/niveau kind/interesses -Aandachtsgebieden/zwakke kanten > Versterken > Stimuleren =Door: triggeren ruimte bieden visueel materialen
Vraag 2 Over welke talenten beschik je zelf die je kan benutten in je werk?	Ik denk dat ik goed ben in het overzicht houden. Ik kan goed organiseren. Ik gedij het beste als ik in een team zit waarin ik wat ideeën kan lanceren en die opgepakt worden en dan een gezamenlijke doel nastreven. Sociaal ook empathisch. Vermogen heb ik denk ik goed.	Goede krik op de taalontwikkeling van de kinderen. Mijn sterke kant is om die taalontwikkeling zo goed mogelijk te laten verlopen. Voor de kinderen zelf, maar ook zeg maar in samenwerking met ouders en met leerkrachten. En allerlei andere betrekken.	Een kracht van mij is het gesprek aangaan met leerlingen en ouders. Om dingen goed te kunnen verwoorden pak ik handvatten, zodat ik ook mensen erbij kan betrekken op visueel gebied m.b.v. bijvoorbeeld tekeningetjes. Om goed aan te kunnen sluiten.	In ieder geval kijken van wat een kind nodig heeft en dat je daar eigenlijk een soort zesde zintuig voor hebt. Dus aanpast bij een manier van aanpak, hoe benader je iemand, wat zeg je tegen iemand, wat zeg je niet tegen iemand.	Ik denk dat een talent is dat ik me dingen voor kan stellen. Dat ik dat ik het snap dat sommige kinderen het moeilijk vinden om te rekenen. Op die manier probeer ik dan een kind te helpen.	Overzicht houden Sociaal <u>empathisch</u> Goede krik op de taalontwikkeling Gesprek aangaan Handvatten visueel Kijken wat een kind nodig heeft Dingen voor kan stellen
Vraag 3 Hoe kijk je tegen talentontwikkeling in het speciaal basisonderwijs aan?	Talent is heel belangrijk. Alle kinderen die hier zitten hebben een ervaring achter de rug van iets dat niet is gelukt. Een deel daarvan heeft een behoorlijke rugzak daardoor. Juist dan is het belangrijk om te weten waar ben ik wel goed in.	Proberen kinderen bewust te maken van datgene waar ze goed in zijn en je sterke kanten dus wat je goed kan inzetten bij datgene wat je zo moeilijk vindt.	Vaak bij deze kinderen de focus op wat gaat allemaal niet goed. Probeer een beetje een draai aan te geven wat gaat wel goed en waar gaan we nu op inzetten?	Ik denk dat we uitgaan van de vaardigheden van een leerling en gebruik maken van de sterke kanten, zodat je de niet zo sterke kanten kan ontwikkelen.	Is een alledaags proces waarbij uitgegaan wordt van de sterke kanten van een leerling.	Heel belangrijk Ervaring achter de rug/ Focus op wat gaat niet goed. Door: Stimuleren Bewust maken

	<u>Stimuleren</u> waar ze wel goed in zijn vind ik juist voor deze doelgroep misschien nog wel van meer belang dan voor kinderen waarbij het allemaal gewoon vanzelf gaat.					Gebruik maken van Wat gaat goed/sterke kanten ontwikkelen Inzetten op moeilijke/mindere sterke kanten.
Vraag 4 Op welke manier kan talentontwikkeling de ontwikkeling stimuleren van De leerlingen van De Veste?	Er moet ruimte zijn. Dat er benoemd wordt van jij kunt dit goed. Het aanbod van de school moet daar ook een rol in spelen. Je moet een breed aanbod hebben.	Belangrijk dat kinderen kunnen ervaren dat wanneer ze iets veel oefenen dat iets wat moeilijk is steeds makkelijker kan worden. Dat je soort tools kan meegeven. Dat ze daar ze daar ook vooruitgang zien, want ik denk dat dat altijd heel positief kan werken. Probeer altijd visueel te ondersteunen. Dat ze daar een houvast aan hebben. Moeilijke woorden onderstrepen of een woordweb maken dan is het visueel, dan erover praten. Dus dat is weer auditief.	Kinderen ontwikkelen zich als ze zich veilig voelen. Als ze zelfvertrouwen hebben in zichzelf en dat kun je beter doen door kinderen te stimuleren in dingen die ze leuk vinden en die ze goed doen dan door ze te frustreren met dingen die niet gaan. Dus ik denk dat dat talentontwikkeling wel echt positief werkt voor deze doelgroep.	In ieder geval een stukje hersenontwikkeling want je krijgt en ook het inzicht. Kinderen bewuster maken waar ze mee bezig zijn.	De basis moet eigenlijk overal hetzelfde zijn en dan kan je uit gaan splitsen.	School breed aanbod Basis moet hetzelfde zijn Veilig voelen= ontwikkelen Oefenen Ruimte moet er zijn Goede benoemen/stimuleren Laat ze eigen vooruitgang zien. Tools ➤ Visueel ➤ Onderstrepen ➤ <u>Woordweb</u>
Vraag 5 Hoe kan je de leerlingen bewust maken van hun talenten?	Ik denk dat je moet doorvragen en laat dan maar een stilte vallen in een gesprek. Als ze echt niks kunnen noemen denk ik dat ik klasgenootjes erbij zou betrekken. Wat misschien wel helpt is een lijstje voor jezelf met voorbeelden die je kunt noemen, zodat je een beetje stuurt in een bepaalde richting.	Laten zien waar ze goed in zijn, maar ook wat ze moeilijk vinden en dat ze ook die vooruitgang zien, want ik denk dat dat altijd heel stimulerend is.	Ik denk dat daar met name een leerkracht heel erg alert op moet zijn. Heeft een signalerende rol. Juist wat meer opdrachjes geven, meer de beurt geven als het om dat gebied gaat en succeservaringen op laten doen. Dat moet ook groeien.	Als ze klein zijn hebben ze sowieso dat ze denken dat ze alles goed kunnen. Dat zwart wit denken wat ze een beetje hebben daar moet je ze in sturen.	Je geeft een duidelijk voorbeeld en ik hoop dan dat andere kinderen daar dan in mee gaan. Op die manier krijg je een kinderen bewust worden van ik kan echt wel iets beter en ze komen er op een gegeven moment toch zelf achter	Doorvragen Stilte Klasgenootjes Lijstje Laten zien waar ze goed in zijn en wat moeilijk is. Vooruitgang laten zien= stimulerend Leerkracht signaleren Succeservaringen Voorbeeld geven/sturen Gesprekjes

Vraag 6 Wat heb je nodig om talentontwikkeling op De Veste in de praktijk toe te passen?	Dat het een bewustwordingsproces is bij de mensen voor de klas. We zoeken naar mogelijkheden binnen het bestaande pakket wat we hebben om te kijken naar hoe kunnen we nou binnen de lessen die we geven de talenten van kinderen inpassen? Hoe kunnen we dat sturen, begeleiden, stimuleren? We hebben een tijd gehad dan deden we maandsluitingen. Elke keer was één groep aan de beurt om iets te presenteren.	Ik denk om het echt praktisch te maken, dat je bijvoorbeeld aan het begin van het schooljaar de test afneemt. Aan het begin van het schooljaar hebben we altijd overleg met alle disciplines dat je eigenlijk in zo'n setting die test kan bespreken en dat je dat naast de uitslagen legt van de logopedie, maar ook zeg maar van de cito. En dat je dan kan kijken bekijken dit zijn z'n talenten en ook z'n zwakheden. Wat hebben we dan nodig voor en hoe gaan we dat dit schooljaar inzetten? Dat lijkt mij super praktisch. Als je dan doelen opstelt aan het begin van het schooljaar. Ik denk dat je ook in gesprek moet gaan met het kind zelf en dat is iets wat we nog wel eens vergeten. Dat hij ook weet ik ga extra daaraan werken.	Dat ze complimenten geven aan elkaar. Dat is ook al iets wat talentontwikkeling volgens mij heel erg bevordert. Kun je elkaar een compliment geven, wat gaat er wel goed en wat vind je wel leuk aan elkaar?	Dat je sommen gaat maken op voetbal niveau, kinderen handig in koffie zetten. Meer echt gebruik maken van materialen. Alleen maar gebruiken in de school gewoon school breed. Meer overleg is in bepaalde dingen in inhoudelijke dingen, meer overeenstemming. Ik bedoel als je een tafeldiploma maakt dat we dan gewoon één soort tafeldiploma hebben.	Ik sta al te kijken van hoeveel vrijheid er is om kinderen tot z'n recht te laten komen. Iemand mag naar de bakker bellen en iemand mag het gaan halen. Ze hebben echt de ruimte om wat te leren. Voorbeelden: Maandsluitingen Complimenten Materialen Dezelfde picto's Vrijheid/ruimte om te leren ➤ Bakker bellen ➤ Boodschappen ➤ Meer overeenstemming ➤ tafeldiploma Begin schooljaar test Overleg over uitslagen Bekijken: Talenten Zwakheden Dit is nodig > doelen In gesprek met kind zelf	Bewustwordingsproces Mogelijkheden binnen bestaande pakket/lessen School breed
Vraag 7 Wat voor soort talentontwikkeling methode sluit het beste aan bij De Veste?	Geen aparte lessen worden. Zorgen dat er iets komt wat structureel is, wat we allemaal doen zoveel mogelijk school breed invoeren en laten we daar afspraken over maken. Die maandsluiting is wat mij betreft een activiteit waarvan ik denk die zouden we in	Vaak hebben leerkrachten weerstand bijvoorbeeld zo'n methode alweer iets nieuws. Dus ik denk dat dit vergt eigenlijk niet zo heel veel nieuws alleen dat testje moet worden afgenomen en je moet dat implementeren eigenlijk in overleggen die al	Op basis van die test weet je waar de sterke punten liggen van deze leerling. Dat je echt gewoon elk kind in z'n waarde laat en dat je ook ruimte laat in zo'n methode. Ik denk dat het goed is om	Ik denk dat we nog steeds meer uit de kinderen kunnen halen dan dat er in zit. We maken allemaal een OPP (ontwikkelingsperspectief) met belemmerende factoren en de stimulerende	Vooral op het kind gericht. Aansluiten bij het kind. Kijken wat kind eerst scoorde dit met kind bespreken.	School breed invoeren Structureel Klein in lessen Testje afnemen Implementeren in overleggen Bespreken met kind OPP gebruiken

	kunnen voeren. En een heleboel dingen kunnen volgens mij klein in de lessen. Ik denk dat je sneller het team mee krijgt.	gepland staan binnen het team. Gesprek met kind hierover voeren.	leerkrachten bewust te maken van een lesuur waar echt alleen maar <u>positieve dingen</u> worden benoemd.	factoren. Dat we daar te weinig gebruik van maken. Je zou een doel kunnen stellen. Dat je kijkt waar werken we deze week aan?	Doel stellen Op kind gericht Aansluiten Tegenstrijdig Een lesuur met alleen maar positieve dingen
Vraag 8 Hoe efficiënt is het om de leerlingen te testen waar ze goed in zijn?	Ik denk wel dat dat wel heel zinvol kan zijn. Om het later met hun terug te koppelen van dit is eruit gekomen. Wat ik ook erg leuk hieraan vindt dat ze zich bewust worden van klopt dit wel klopt dat niet. De vraag die voor mij van belang zou zijn: Wat heb je van school nodig om je nog beter te helpen. We spreken af we gaan met alle kinderen het ontwikkelperspectief bespreken en dit zou heel mooi aansluiten.	Ik denk dat dat heel leuk is en goed inzetbaar.. In combinatie met alles. Ik zou het leuk vinden om te kijken of een leerling zichzelf daarin herkent. Ik denk juist dat dat heel goed kan bijdragen aan een logopedie. Ik denk zelf dat als dit er doorkomt dat dit echt wel een grote meerwaarde kan zijn voor een kind zelf. Dat een kind zelf meer inzicht heeft in zijn ontwikkeling. En daarbij voor leerkrachten en alle andere betrokkenen dat ze die sterke kanten juist kunnen inzetten.	Ik denk zeker dat zo iets bij kan dragen, want het is altijd fijn om iets te kunnen meten. En talentontwikkeling is een vrij vaag begrip en voor iedereen is talent anders. Zeker in het onderwijs, waar er heel prestatiegericht gewerkt wordt zal het helpend zijn, maar dan nog vind ik wel dat je subjectief moet kunnen kijken naar kinderen.	Er zijn kinderen waar je er niet achter kan komen. Kijk als het een test zou zijn waarbij je het samen met de kinderen zou doen om er samen achter te komen dan zou ik zeggen oké. Het moet niet als een echte toets. Met gesprekken en spelletjes dat je daar uiteindelijk achter komt. Kijk eens wat hier ligt en je hebt een uurtje over, pak maar eens. Dat je dan kunt zien. Dat je op die manier erachter komt wat je wel kunt. Een mooie manier om verder te kunnen gaan. En wat brengt dat nou na een aantal maanden.	Nee daar zou ik niet achter staan. Er bestaan al zoveel testen op school en dan wordt je misschien ook nog eens getest op het gene wat je goed kan. Daar moet je achter komen en dat hoeft niet vast gelegd te worden. OPP bespreken Wat van school nodig? Ook leerkrachten etc. zicht op sterke kanten. Goed als kind zelf niet weet. Tegen Samen doen Niet als echte toets Gesprek je en spullen Zoveel testen, ook testen waar je goed in bent..
Vraag 9 Waar moet rekening mee gehouden worden als talentontwikkeling ingezet wordt op De Veste?	Ik kan eigenlijk niet iets bedenken denk ik waar je van te voren rekening mee zou moeten houden. Ik denk dat het iets is waar jij rekening mee moet houden in je presentatie is dat mensen	Met een bepaalde intelligentie en een bepaald zelf inzicht van kinderen	Met de aandachtspunten van de kinderen. Dat je ze niet te snel overvraagt, want dan wordt het snel een negatieve ervaring. De kracht van talentontwikkeling dat	Er zijn natuurlijk een heleboel eenvoudige intelligenties waar je op af kunt gaan en ik geloof niet dat het bij één blijft. Ik denk dat de ontwikkeling zo is dat er dingen veranderen.	Intelligentie Zelf inzicht van kinderen Aandachtspunten Niet overvragen Aansluiten bij leerling Heleboel eenvoudige intelligenties > niet continu focus op één

Vraag 10 Welke factoren zouden belemmerend kunnen zijn als talentontwikkeling ingezet wordt?	amper weten wat je hier het hele jaar gedaan hebt.	Dat kinderen zien waar ze niet goed in zijn. Dat kan <u>averechts werken</u> . Ik kan het echt niet en dat ze met hun pet er naar gaan gooien. Dat is denk ik de manier waarop je dat dan <u>aanpakt</u> . Hoe breng je het naar een kind?	Als kinderen en leerkrachten echt niks kunnen vinden waar dit <u>kind goed in is</u> . Ik denk dat je daar echt met je collega's en met je groep over moet <u>praten</u> .	Ik ben bang stel je voor dat iemand voor de <u>meervoudige intelligenties</u> dat muzische talent heeft en dat je <u>alleen</u> maar op een gegeven moment <u>inzet</u> op dat gebied.	Het is gewoon een <u>momentopname</u> inzetten op eenzelfde talent is lastig.	Werkt <u>averechts</u> zien waar je niet goed in bent. >aanpak... Echt niet kunnen vinden waar kind goed in is >praten Momentopname
Vraag 11 Een paar collega's hebben aangegeven in de enquête dat ze vinden dat talentontwikkeling niet voor alle leerlingen van De Veste effectief is, waarom zouden ze dat antwoord geven hebben?	Daar ben ik het niet mee eens. Ik denk dat alle mensen <u>talenten hebben</u> . Dus ik vind dat iedereen ook recht heeft op dat wij ze ruimte bieden.	Dat je die <u>test</u> gaat afnemen en er komt een overzicht uit waar kinderen kunnen zien nou daar ben ik goed in, daar ben ik minder goed in. Niet elke leerling kan daar <u>denk ik iets mee</u> . Ook het <u>stukje zelf inzicht</u> . Niet elke leerling heeft dat voor ogen.	Ik denk dat je niet kan verwachten van bepaalde kinderen dat ze daar al zover na kunnen denken, want het gaat echt over <u>zelfreflectie</u> . Je kan altijd wel met krachten en aandachtsgebieden aan de slag het is alleen de vraag of kinderen dat zelf in de gaten hebben en of ze dat dan kunnen <u>koppelen aan talent</u> .	Dat je nu zegt iemand is heel goed in koekjes bakken. En je werkt naar een doel van hij wordt later een banketbakker. Dat is voor mij een fase..	-	Alle mensen hebben talenten Niet alle leerlingen kunnen iets met uitslag van de test. Zelfinzicht/zelfreflectie Kinderen kunnen het niet koppelen aan talent. Het is een fase. Je blijft niet continu bij hetzelfde talent (gekeken naar baan)

Interview Adjunct directeur H.

(09/04/2015) (09:00-09:45)

H= Geïnterviewde

I= Interviewer

I Nou zoals je weet H. ben ik bezig met mijn afstudeeronderzoek bij jullie. Bij De Veste. Eh ja het onderzoek gaat over talentontwikkeling. Wat het eh ja eigenlijk doet bij de kinderen. Hoe het de ontwikkeling als het ware kan versterken van de leerlingen.

H Ja, Ja

I Dus dat loopt allemaal. Eh ja het interview gaat ongeveer 20 minuten duren en ik ben vooral benieuwd naar je mening over de zaken die ik ga vragen.

H Nou ik hoop dat ik je kan

I Ja

H Dat ik op al je vragen een antwoord heb zal ik maar zeggen.

I Dat gaan we zien.

H Ja dat gaan we zien he, prima.

I Eh zou je eerst jezelf even voor willen stellen in het kort?

H Ja, ik ben H. Ik werk hier op deze school 2 dagen in de week als adjunct-directeur. En onze directeur is hier maar 1 ochtend in de 14 dagen dus eh ik ben ook eigenlijk ook verantwoordelijk voor het reilen en zeilen en een aanspreekpunt voor ouders, voor collaga's, voor kinderen. Lid voor de commissie van de begeleiding, dus in die zin ook betrokken bij de ontwikkeling van kinderen. Dus een hele drukke baan voor 2 dagen, maar wel heel erg leuk.

I Ja

H Dus eh.. Daarnaast werk ik nog 1 dag bij het bestuur van waar onze school onder valt. Dat is Stichting Respont en daar ben ik medewerker kwaliteitsbeleid en daar doe ik audits, dus dit interview wat jij nu met mij hebt dat herken ik wel.

I Ja?

H Omdat ik dan ook gesprekken met de directeur of intern begeleiders voer voor die audit. En eh dus 3 dagen werken en ja leuk, leuk om te doen.

I Oke

H En dit is natuurlijk een hele kleine school.

I Ja

- H Ja je hebt hier natuurlijk vorig jaar zelf stage gelopen. Dus het is.. dat maakt dat het in die 2 dagen druk is, vol is, veel is, maar ook dat de lijnen kort zijn. En dat je gewoon in een klein team, het is een vrij slagvaardig team, dat je ook wel vrij vlot en vrij snel dingen met elkaar kunt uitwisselen.
Ja dat merk jij waarschijnlijk ook wel dat..
- I Jawel
- H ..de snelheid waarmee dingen soms gaan. En nou ik vind het heel leuk dat je onze school gekozen hebt om hier je eindonderzoek te doen.
- I Ja ik ben ook heel blij dat het kon bij jullie.
- H Ja, ja, ja want je kent natuurlijk door vorig jaar heb je het hele reilen en zeilen een beetje leren kennen en ik ben heel benieuwd wat eruit komt. Dus eh..
- I Ja we gaan het zien.
- H Ja.
- I Zou je voor mij eens op willen schrijven op dit papier wat talentontwikkeling voor jou precies is?
- H Wat talentontwikkeling precies is.
- I Ja..
- H Goeiemorgen.. ehm..
- I Of begin met wat talent is als het ware.
- H Ja.. eh.. Iets waar je goed in bent zonder ervoor te hoeven studeren.
Dat zou mijn samenvatting denk ik zijn: Iets waar je goed in bent zonder ervoor te hoeven studeren. Want ik denk dat je een heleboel dingen kunt leren. Ik denk ook dat je je een heleboel dingen eigen kunt maken door middel van studie of door middel van training of door middel... maar ik denk dat talentontwikkeling iets is wat in potentie al in jou zit en wat alleen door wat getriggerd moet worden en er daardoor uit moet komen. Maar je moet er niet een hele studie voor moeten doen. Dan is het wat mij betreft niet meer echt talentontwikkeling. Zo kijk ik ernaar.
- I Oké.
- H Klopt dat een beetje met de literatuur of eh?
- I Ja er zijn natuurlijk verschillende beweringen dat is natuurlijk een ding wat zeker is.
- H Ja.
- I En kijk de een die zegt het is als het ware aangeboren, dat zeg je nu ook net.
- H Ja, ja.
- I Het zit vanaf het begin in je.
- H Ja

I En moet het soms

H Er is iets nodig om het eruit te krijgen.

I Ja

H Dat moet ik er misschien wel bijzetten. Trigger nodig. Ik noem het maar even een trigger..

I Ja

H .. om het te ontdekken of uit te bouwen..

I Ja en wat zou dan die trigger kunnen zijn?

H Ehm die trigger die kan wat mij betreft zijn ruimte bieden, mogelijkheden bieden, zorgen dat er ook een moment is op school, in een club, thuis, waar dan ook dat je de kans krijgt om erachter te komen wat zijn mijn talenten nou eigenlijk? Dus ik denk dat ruimte bieden en eh de mogelijkheid krijgen om je talent te ontdekken en vervolgens daar de sterke kanten uit te halen om dat uit te bouwen. Dat denk ik.

I Ja

H Wil je dat ik dat ook opschrijf?

I Dat mag je er nog bijschrijven doe maar.

H Eh.. De ruimte krijgen om je talent te ontdekken en uit te bouwen.
Ik heb wel een mooi voorbeeld. Eh soms he ik heb dit al een paar keer meegemaakt. Mensen die in het onderwijs werken zijn vaak eigenwijze mensen he. Die denken allemaal dat ze het wel weten van zichzelf. Ik ben hier goed in en ik vind dat lastig. Ik heb al een paar keer meegemaakt dat bepaalde mensen een aantal jaren in een bepaalde bouw werken. In een onderbouw, in een bovenbouw die daar helemaal op hun plek zitten. Die daar helemaal.. die dat goed doen en dat door de schoolorganisatie de boel op de kop ging.

I Ja

H Ik heb dat hier ook meegemaakt. Dat we zeiden van eh ja we gaan hier niet 25 jaar de bovenbouw doen. Zo werkt dat niet. In een kleine school is dat ook niet verstandig.

I Nee

H Je moet na een aantal jaren als je hier blijft werken. Kijk maar naar mezelf ik werk hier al heel lang, dan moet er wel een uitdaging voor je in blijven en je moet niet sudderen. En wat heb ik nou al een paar keer gezien dat mensen in de bovenbouw zeggen ja nou het lijkt me wel lastig hoor die kleintjes of naar de middenbouw. En dan zeg ik nou we gaan het toch doen en dat mensen dan na een paar maanden, soms al na een paar weken komen met weet je hoe leuk ik dit vindt?

I Ja

H Weet je hoe dit bij me past?

I Ja

H Nou dan denk ik dat is ruimte krijgen, dat is soms misschien wel een beetje tegen beter weten in.. eh.. ruimte bieden om te zeggen probeer het en is het niet je ding nou dan doen we het een jaar en dan kijken we wat we weer kunne schuiven. Dus het is soms ook eh de uitdaging bieden om het te durven doen.

I Ja mooi

H Ja ik denk dat dat het ook is.

I Zeker

H Dus ruimte krijgen om je talenten uit te bouwen.. eh maar ook de uitdaging aangaan.

I Ja

H Dat is dan meer vanuit de persoon zelf denk ik. De uitdaging aangaan... durven aangaan. Ja..

I Ja de eigen definitie die ik ook gevonden had, want ja er zijn natuurlijk een hoop verschillende definities zoals ik net ook al zei..

H Ja

I ..de een zegt aangeboren de ander zegt je kan het aanleren. Ehm was van Dewulf eh dat je activiteiten op zo'n manier kan doen.. ik had hem ook in de enquête gezet.. schijnbaar moeiteloos kan doen maar dat je er wel plezier van hebt als het ware.

H Ja oja

I Dat eh die definitie had ik eraan gekoppeld.

H Ja

I Dus dat komt wel eh ja..

H Ja dat zit er wel in he.. ook zonder ervoor te hoeven studeren.

I Om activiteiten moeiteloos te doen.

H Ja, ja

I Ja eh wat ook een punt is je ook bewust zijn van je eigen talenten als leerkracht ook zelf. Wat zijn jou talenten zelf?

H Wat zijn mijn talenten?

I Ja

H Ik denk dat ik goed ben in het overzicht houden. Ik kan goed organiseren. En ik ben ook een mens die eh.. ik ben ook een mensenmens. Ik ben geen manager, absoluut niet. Ik ben eh.. ik gedij het beste eh als ik in een team zit waarin ik wat ideeën kan lanceren en die opgepakt worden en dan een gezamenlijke doel nastreven. Ja ik ben wel echt een mensenmens. Sociaal ook empathisch vermogen heb ik denk ik goed. Hé wat ik terug krijg van collega's is ook van eh ik kan altijd bij je terecht, je kunt goed luisteren, als er iets is kan ik bij je binnen lopen en ik denk dat dat voor de rol en de baan die ik hier heb, ja ook wel handige eigenschappen zijn zullen we maar zeggen.

- I Zeker, dus dat talent zet je ook eigenlijk ook onbewust in...
- H Ja, ja
- I ...omdat het bij je hoort.
- H Ja dat gaat vanzelf.
- I Ja, dus het is een natuurlijk...
- H Ja
- I ...talent als het ware.
- H Ja
- I Wat ook bij je definitie hoort.
- H En daarom vind ik ook eigenlijk die definitie daar sta ik ook achter, omdat ik ook denk ik heb heel veel geleerd in die jaren dat ik in het onderwijs werk. Ik heb echt heel.. gesprekstechnieken, eh.. video interactiebegeleiding, welke vragen stel je wel, *de telefoon gaat* welke vragen stel je niet kun je allemaal leren. Maar dat empathisch vermogen en dat mensemens zijn en het fijn vinden om in een team te werken ja dat is volgens mij dat heb je of dat heb je niet en dat is veel lastiger te leren.
- I Zeker.
- H Ja dat heb ik denk ik wel *telefoon gaat weer* Ik moet even de telefoon opnemen.
- I Ja prima.
Oke goed we gaan verder waar we gebleven waren.
- H Ja
- I Ehm.. hoe kijk je tegen talentontwikkeling zelf aan in het speciaal basisonderwijs?
- H Ik denk dat talent een heel belangrijk iets is. Ik.. kijk kinderen in het speciaal basisonderwijs hebben allemaal eh.. een ervaring achter de rug. Soms hebben ze er last van, soms hebben ze er minder last van, maar alle kinderen die hier zitten hebben een ervaring achter de rug van iets dat niet is gelukt. Dat het anders dan anders ging. Dat het moeilijk voor ze was in de klas waar ze zaten, dat ze allemaal aparte dingen moesten doen, dat ze apart moesten zitten. Zoals ik zeg sommige hebben daar helemaal geen weet van of last van, maar er zijn erbij die daar heel veel last van hebben. Dus kinderen die hier binnenkomen, een deel daarvan ja heeft gewoon een behoorlijke rugzak daardoor. En dan denk ik juist dan is het zo belangrijk om te weten van ja maar ik ben wel goed in gymen of in voetballen of in weet ik veel wat. Dus het stimuleren van juist waar ze wel goed in zin vind ik juist voor deze doelgroep ja misschien nog wel van meer belang dan voor kinderen waarbij het allemaal gewoon, nouja vanzelf.. min of meer vanzelf gaat.
- I Ja dat was ook inderdaad wel mijn.. eh waarom ik het ook wel een beetje zelf heb bedacht van dit onderwerp lijkt me heel interessant..
- H Ja

- I ...omdat het inderdaad een belangrijk iets is.
- H Ja
- I Vond ik zelf ook.
- H Ja leuk.
- I En je had het over de ontwikkeling stimuleren van de leerlingen als het ware maar hoe kan je dat doen?
- H Eh volgens mij heb je daar heel, heel veel mogelijkheden voor.
- I Ja, ja
- H Ja ik zie wel heel veel mogelijkheden. Om er punt één achter te komen wat de talenten van kinderen zijn en om ze dat ook zelf te laten ontdekken. Ja wat ik in mijn eh in mijn eh dingetje (enquête) al aangaf hoe kun je dat doen, is dat er ruimte moet zijn en dat er mogelijkheden moeten zijn. Dus ik vind ook wel dat we als school. Daar wel een soort van taak in hebben en ik denk ook wel dat dat onbewust.. eh veelal onbewust heel veel al gedaan gebeurt.
- I Ja
- H Dat er benoemd wordt van ja maar jij kunt dit goed of ja maar jij kunt dat goed. Eh.. en ik vind dat het aanbod van de school eh daar ook een rol in moet spelen. Je moet een eh een breed aanbod hebben eh waarin je merkt he.. De een vindt lezen afschuwelijk en de ander duikt het liefst de hele dag in een boek.
- I Ja, tuurlijk absoluut dat verschilt ja
- H Ja en bijvoorbeeld muziekonderwijs. Ja er zijn mensen die roepen maar daar hebben we geen tijd voor dan denk ik dan maak je er maar tijd voor, want er zijn juist kinderen die daar weer heel goed in zijn...
- I Zeker
- H Of die dat.. en zo op die manier denk ik dat je ernaar moet kijken.
- I Dus ehm ja ruimte bieden, maar niet alleen figuurlijk zeg maar, maar ook gewoon in de lessen zelf dus dat je zelf met de lessen er ook rekening mee houdt van..
- H Ja, ja
- I ..de een is daar goed in en de ander is daar goed in.
- H Ja
- I Dat hoor ik.
- H Kijk meervoudige intelligenties is een mooi dingetje waar wij hebben daar een paar jaar geleden een studiedag over gehad over meervoudige intelligenties. En wij hebben toen afgesproken met elkaar we gaan niet volgens dat principe werken daar zijn we veel te klein voor. Dat had zoveel... ja daar moesten zoveel dingen zal ik maar zeggen.
- I Ja

- H Dat we toen gezegd hebben dat gaan we niet doen, maar wat daar wel mooi aan is is natuurlijk dat je wel ook als leerkracht de bagage hebt. Dat vind ik wel een dingetje. Je moet wel zorgen dat je personeel op de hoogte is van al die verschillende facetten. En eh ja daar moet je wel af en toe elkaar denk ik eh scherp in houden.
- I Ja
- H Dus als je het dan hebt over training dan denk ik ja, maar ik vind wel dat leerkrachten op de hoogte moeten zijn van..
- I Van welke talenten...
- H Van welke soort talenten zijn er überhaupt.
- I Ja, ja
- H En waar kunnen we kinderen mee helpen. Dus dat hebben wij toen in een aantal studiedagen gedaan. En eh er werken inmiddels alweer heel veel nieuwe mensen bij ons.
- I Ja
- H Dus dat moeten we misschien nog wel eens even een keertje herhalen.
- I Ja, dat zou ook leuk zijn als ik dat eventueel kort toelicht ofzo.
- H Ja
- I Of even...
- H Ja weet je nog welke er allemaal zijn en eh..
- I Ja
- H Er staat hier trouwens een boek in de kast heb je dat al gevonden?
- I Ja dat eh zijn drie boeken.
- H Ja, ja
- I Ja toevallig van school had ik twee delen dan..
- H Oke
- I ...en dat andere deel was er toen niet dus die heb ik hier uit de kast nu geleend.
- H Ja, oke
- I Dus ja de leerlingen zelf ook bewust maken van hun talent natuurlijk. Ja soms weten leerlingen het gewoon zelf niet.
- H Nee
- I Dat is iets wat er bij komt kijken. Hoe zou je dat kunnen doen? Bijvoorbeeld ja als een leerling echt zelf niet weet waar ie goed in is.

H Waar ie goed in is..

I Ja , hoe kan je het dan eh te werk gaan.

H Eh... Ja weet je eh.. heel veel mensen, ook volwassen vinden het soms lastig om te benomen waar ze goed in zijn. Het is veel gemakkelijker om te zeggen daar ben ik nog niet zo goed in dat moet ik nog leren. Kinderen hebben dat ook. Kinderen zeggen heel snel ja juf.. dat weet ik niet zo goed. Ik denk dat je moet doorvragen en ik denk laat dan maar een stilte vallen in een gesprek en zeg dan nog maar eens tegen ze ik weet zeker dat jij ergens goed in bent. Ik weet het zeker! Denk er eens even goed over na.. Waar ben jij nou goed in? En dan echt gewoon wachten..

I Tot..

H ..kinderen hebben soms gewoon ook tijd nodig om.. daar hebben ze misschien nog wel nooit over nagedacht. Misschien ben jij wel de eerste die die vraag stelt in hun hele leven.

I Ja

H Dus dan moet... *hoestgeluid* ...er ook een soort van eh soort van landen bij die kinderen van ja jeetje zeg.. wat vraagt ze nu? Dus ze ja laat dan inderdaad die stilte maar vallen en als ze er dan echt niet uitkomen, als ze echt niks kunnen noemen.. ja dan denk ik dat ik de klasgenootjes erbij zou betrekken. Dan heb ik het even over school hé.

I Prima, ja goed.

H Dat ik ze zou vragen nou zullen we het dan eens aan de anderen vragen.. Waar vinden die jou goed in?

I Kan je eventueel zelf ook voorbeelden noemen van eh..

H Ja als je het dan weet..

I Ja als je het inderdaad zelf wel weet, maar het kind vindt het moeilijk zelf

H Snap het niet. Ja.

I Ja

H Wat misschien wel helpt.. wat mij altijd wel helpt als ik dingen lastig vind is een lijstje. Zo van nou je kunt goed zijn in rekenen, je kunt goed zijn in voetballen..

I Ja

H ..je kunt goed zijn in helemaal jezelf aankleden..

I Ja

H ..ligt ook een beetje aan de leeftijd.

I Ja

H Dus dat je een soort van lijstje voor jezelf hebt van de voorbeelden die je kunt noemen. Van nou dan lees je ze gewoon op en dan zeg je: ik ben goed in voetballen, klopt dat bij jou? Hé dat je ze een beetje stuurt in een bepaalde richting.,

- I Precies.
- H Dat zou misschien wel kunnen.
- I Dat zou kunnen.
- H Ja, ja
- I En eh wat zou nou precies nodig zijn voor De Veste zelf om het echt in de praktijk toe te passen denk je? Wat zou echt passen bij jullie?
- H Dat het in ieder geval geen aparte lessen ofzo worden. Eh dat het een bewustwordingsproces is bij de mensen voor de klas. De mensen die met de kinderen werken. Ehm.. en dat er eh.. dat we zoeken naar mogelijkheden binnen het bestaande pakket wat we hebben om te kijken naar hoe kunnen we nou binnen de lessen die we geven, binnen de activiteiten die we aanbieden. Hoe kunnen we nou daar die verschillende talent.. eh de talenten van kinderen eh inpassen? Hoe kunnen we dat sturen, begeleiden, stimuleren? We hebben bijvoorbeeld wel eens een.. dat doen we eigenlijk niet meer en dat is heel jammer dat we dat doen.. We hebben een tijd gehad dan deden we maandsluitingen. En in de maandsluiting was elke keer één groep aan de beurt om iets te presenteren.
- I Oke
- H Nou als je het hebt over talentontwikkeling kan je dan in je groep zoeken...
- I Ja naar iets..
- H ... naar iets waar één van de kinderen goed in is of waar een groepje kinderen goed in is. Waar je als hele klas hard aan gewerkt hebt.. Ja tijdsgebrek, drukte van de dag, de waan van de dag. Daardoor is dat eigenlijk gewoon van het programma verdwenen, maar dat zijn wat mij betreft moment waarvan ik denk ja dat is het ultieme moment voor die gene die dat kan om iets te laten zien.
- I Precies ja.
- H Maar geen aparte lessen, geen apart programma, geen aparte.. Nee zorgen dat er iets, dat er iets komt wat structureel is, wat we allemaal doen. Nou daar zullen we het dan met elkaar over moeten hebben van hoe kan dat.. hé ik weet bijvoorbeeld dat het in de onderbouw hebben ze tijdsgebrek met een complimentenrondje.
- I Ja
- H Nou dat moet je niet elke dag doen..
- I Nee
- H ..maar dat kan je wel met elkaar afspreken. Als we dat allemaal belangrijk vinden dat kinderen leren hoe dat werkt.. Iets aardigs over elkaar zeggen. Ja.. hoe simpel is het om af te spreken met elkaar dat gaan we allemaal één keer in de week op een bepaald moment gaan we dat doen. En dan mogen leerkrachten wat mij betreft zelf bepalen wanneer dat moment is, maar zulke dingen snap je?
- I Ja, ja.

H Dus eh..

I Maar bijvoorbeeld geen eh.. ja je hebt bijvoorbeeld ook een mooi programma op de computer wat je bijvoorbeeld één keer in de week zou kunnen doen. Zoiets dat zou niet eh.. passen binnen De Veste zeg maar?

H Eh.. Nou dat wil ik niet meteen...

I Nee

H ..van de baan vegen.

I Nee

H Nee absoluut niet, maar ik ben bang ehm.. ik ben bang dat het gaat verwateren en ik ben bang dat leerkrachten gaan zeggen moet dat er ook nog bij?

I Ja, ja..

H Dus het hangt van jouw enthousiasme misschien wel af

gelach

H Nu ga ik het balletje naar jouw spelen..

I Ja, ja

H Nee, dat is gemeen.. Maar eh ja ik wil het niet van tafel vegen, maar ik denk dat het lastiger wordt, omdat er ehm.. het programma zit al zo vol. Ik weet bijvoorbeeld in de middenbouw.. We hebben een methode voor *administratief medewerker komt ruimte binnen* levensbeschouwelijke vorming..

I Ja

H ...Trefwoord. Dat wordt al hier en daar geschrapt, omdat mensen vinden dat het te veel is. Dus als wij dan nu gaan komen je moet één keer in de week een half uur dit en dat gaan doen..

I Ja

H ..dan denk van nou..

I Ja

H Dat zou weleens veel weerstand op kunnen leveren. Maar goed als dat misschien een programma is van eh.. ik ken het niet dus eh.. *heb je me nodig?* *H en administratief medewerker overleggen kort een aantal dingen.*

I Dus eh..

H Ja dat zou een beetje denk ik van het team afhangen. Wat daar.. Als je aan mij vraagt wat vind jij dan denk ik zoveel mogelijk school breed invoeren en laten we daar afspraken over maken van wat vinden we belangrijk en wat gaan we dus doen.

I Ja

H Eh.. maar ik ben een beetje bang voor een programma elke week van een halfuur.

- I Ja dat snap ik ook.. Dat had ik zelf ook bedacht, maar dat is natuurlijk hoe ik het zie. Het is natuurlijk wel een bepaalde houvast of een bepaalde duidelijkheid die je.. Het is natuurlijk..
- H Ja
- I ..ja hoe kan ik meegeven ja om echt ermee aan het werk te gaan in de klas? Ik heb natuurlijk.. ik weet de methodes waar jullie mee werken zeg maar als het ware en daar zouden..
- H Ja
- I .. zouden jullie het natuurlijk in kunnen passen, maar hoe zou ik dat naar jullie over kunnen brengen? Eh zou ik dan voorbeelden moeten geven hoe dat zou kunnen of....
Kijk want dat is natuurlijk wat ik wil..
- H Ja....
- I ...doen. Ik wil...
- H Ja je wil dat er iets mee gebeurt.
- I Ja en dat het ook aansluit bij de lessen enzo, maar hoe zou dat..
- H Ja misschien eh.. kijk ik denk door jouw studie en dat door jouw onderzoek heb jij waarschijnlijk een scala aan mogelijkheden in je hoofd. Van je zou het zus kunnen doen, je zou het zo kunnen doen. Je kan dit erbij gebruiken. Ik zou alles waarvan jij denkt dat helpt om talentontwikkeling te stimuleren. Ik zou daar.. ik zou dat wel gewoon in een presentatie willen zien. En.. nou presenteer dat zo breed mogelijk en dat je aan het team overlaat welke keuzes er dan gemaakt worden. Kijk ik denk dat jij eh.. bijvoorbeeld die maandsluiting is wat mij betreft een activiteit waarvan ik denk die zouden we in kunnen voeren.
- I Ja, ja gewoon zulk soort kleine dingen die je..
- H Ja, ja dat mensen denk oja. En een heleboel dingen kunnen volgens mij klein in de lessen. Bijvoorbeeld een boekbespreking, een spreekbeurt. Dat wordt al gedaan hier. Heb het als dat moment als leerkracht.. wees je ervan bewust op dat moment dat jij de spreekbeurten introduceert, wees je er bewust van dat je dan even benoemt: wat vind jij fijn?, waar ben je goed in? Daar mag je over vertellen.
- I Ja
- H En noem dat in de onderbouw geen spreekbeurt, maar noem dat je mag iets meenemen van thuis en dan mag je erover vertellen waarom je dat meeneemt. Dus eh.. daar zou ik zelf meer naar zoeken. En ik denk dat je sneller het team mee krijgt..
- I Ja..
- H ..met dat soort activiteiten.
- I Ja, ja..
- H Dan dat jij gaat zeggen nou dan moeten jullie volgend jaar elke week een half uur aan talentontwikkeling doen.
- I Ja

H Snap je?

I Ja ik snap het.

H Dan gaan de hakken in het zand.

I Maar zouden jullie bijvoorbeeld ook behoefte hebben aan een test denk je waarbij dit.. Ik heb met leerlingen een korte test gedaan waarbij je dan ja ziet wat voor talenten er als het ware uitkomen.

twee leerkrachten komen binnen *H zegt: ik heb even een interview dames.*

I Dus ja een testje waarbij de..

H En wat is dat dan voor een soort test?

I Ja dat is dan ook ehm ook gericht op Gardner zeg maar. Je hebt dan de acht intelligentiegebieden en dan per intelligentiegebied acht vragen. Daarna komt er gewoon een duidelijk schema met grafiekjes en een cirkeldiagram. Het zijn op zich ja best makkelijke vragen. Alleen sommige leerlingen hebben er wel wat uitleg bij nodig bij een paar vragen. Maar ja er komt wel een soort van uitrollen hier ben ik goed in.

H Nou ik denk.. Ik denk wel dat dat wel heel zinvol kan zijn.

I Ja.. Ik vond het wel.. Ik heb hier misschien wel even kijken hoor. Oja ik heb het hier even in een overzichtje gemaakt. Hier heb je bijvoorbeeld dan de bovenbouw. Wat ze als eigen interesses allemaal vertellen.

H Oja.

I Wat anderen zeiden.

H Oja.

I Ik heb in het OPP (ontwikkelingsperspectief) gekeken.

H In het OPP gekeken.

I En wat er uit de test kwam dan. Kijk beeld dus als ze visueel ingesteld zijn. Er komt ook uit dan waar ze automatisch wat minder goed in zijn eventueel.

H Ja ik vind dit wel.. Dit zou ik wel willen invoeren.

I Ja.. dat vond ik zelf..

H Ja

I Het is wel kijk in hoeverre is het bewezen..

H Ja

I ..effectief die test dat weet ik niet, maar je kent zelf op zich de kinderen, je hebt de OPP dus je kan het altijd vergelijken als het ware.

H Ja. Nou en weet je kijk. Hier staan dingen op eh.. ik kijk even naar die bovenste. Die scoort bij rekenen 13 (%)

I Ja

H Dik vet in het rood. Veel te laag..

I Ja

H Dat betekend vervolgens voor jou als leerkracht ook iets.

I Ja kijk het zijn dan op zich ook wel vragen dat het gaat over eh over puzzelen vind je dat leuk of het zijn soms wel vragen..

H Die verstopt zitten.

I ..die eh.

H Zij hebben niet in de gaten dat het om rekenen gaat misschien.

I Nou dat wel, want het is per gebied. Ik heb de test ook wel gezien dat de vragen door elkaar stonden. Dat is misschien dan nog wel beter, maar eh...

H Ja

I ..ja het was zelf wel een leuke test om te kijken wat geven de leerlingen zelf aan.

H Ja, en als je dit ehm.. in het begin van hun schoolloopbaan zou doen.

I Ja

H Dan zou je moeten zien hoe oud ze moeten zijn voor deze test. Is daar een leeftijd aan gekoppeld?

I Ehm.. nja er stond ongeveer groep 6, maar het is wel zo dat als je bijvoorbeeld samen met jongere leerlingen zou gaan zitten kan je natuurlijk altijd..

H De vragen uitleggen..

I .. ja de vragen gewoon uitleggen. En eh..

H Ja nou daar zouden we dan een kritisch naar moeten kijken..

I Ja

H ..vanaf welke leeftijd..

I Ja

H ..is dit zinvol?

I Ja

H En eh.. maar het geeft wel eh ook voor hunzelf om het later met hun terug te koppelen van dit is eruit gekomen.

I Ja

H En ehm.. wat ik ook erg leuk hieraan vindt.. van oja dat ze zich bewust worden van klopt dit wel klopt dat niet. Ehm en de vraag die voor mij van belang zou zijn.. wat heb je nou van school nodig om je gewoon nog beter te helpen. En daar kan dit wel bij helpen.

I Ja

H Want kinderen vinden dat soms lastig hé, want wij vragen ook in de gesprekjes.. Dat is eigenlijk de bedoeling dat hebben we ook nog steeds niet gedaan. Kijk dat is ook zo iets. We spreken af we gaan met alle kinderen het ontwikkelperspectief bespreken..

I Ja

H ..in de middenbouw en in de bovenbouw.

I En dan individueel of..

H Individueel.

I Ja

H Met de leerkracht. Denk je dat dat gebeurd is? Nee.

I Nee.

H Waarom niet? Omdat mensen er gewoon geen tijd voor hebben.

I Nee.

H Maar als je het organiseert, als we het allemaal belangrijk vinden en je organiseert het dan gebeurd het wel.

I Ja ik snap het je staat natuurlijk ook voor de klas dus dan kan je moeilijk met een kind apart..

H Dat kan niet nee.

I Maar eventueel misschien een stagiaire die op de groep staat of..

H Ja.. of als we het allemaal echt zo belangrijk vinden. Dan moeten we zeggen wie is er op welke dag ambulant?

I Ja

H En wie kan er op welke dag een uurtje een groep overnemen, waarin je gewoon zorgt dat je per kind 10 minuten hebt.

I Ja

H Groepen zijn niet zo groot.

I Nee

H Maar dat is een investering van het hele team. Dus dat is.. daarom zei ik ook net tegen jou.. het moet iets zijn wat haalbare kaart is, want..

I Ja

H ..anders gebeurd het één keer.

I Ja, ja

H En dan is het gewoon weg.

I Ja

H En dit zou heel mooi aansluiten bij het bespreken van het ontwikkelperspectief.

I Ja

H Dus ja daar zou ik wel wat voor voelen.

I Ja

H Wie dat dan moet gaan uitvoeren die test.. Dan moeten we jou misschien inhuren ofzo

gelach

I Ja

H Ehm.. of je zou daar misschien de onderwijsassistent een rol in kunnen laten spelen. Maar goed daar zullen we het dan over moeten laten hebben.

I Je kan het echt op de computer eh allemaal aanvinken zeg maar.. dat is allemaal.

H Ja goed je moet het allemaal uitleggen.

I Jawel dat wel ik denk dat het ongeveer twintig minuutjes in beslag neemt per kind dat wel.

H Ja, ja

I Ja, maar het is wel een mooie eh iets.

H Ja

I Dus op zich is het wel iets.

H Nouja ik zou je dit ook wel willen zien presenteren.

I Ja

H Hoe je dit gedaan hebt en hoe die test eruit ziet.

I Ja

H En wat het oplevert. Wat het voordeel ervan kan zijn.

I Ja, gewoon met de powerpoint zal ik er wel bij doen..

H Ja

I ..dat het dan allemaal duidelijk is.

H Ja, ja

I Ja ehm zouden er ook nog bepaalde dingen zijn waarmee ook rekening gehouden zouden moeten worden denk je? Bij de doelgroep... bij De Veste zelf.

H Bij de kinderen bedoel jij?

I Ja, ja of ook bij de leerkrachten misschien. Waar zou er rekening eh.. ja dat hebben we net natuurlijk al gezegd. Qua methode dat weten we bij de leerkrachten.

H Ja

I Dat niet..

H Eh.. nou ik kan van te voren eigenlijk niet iets bedenken denk ik waar je van te voren rekening mee zou moeten houden. Nee.. Het is.. ik denk dat het iets is dat eh waar jij rekening mee moet houden in je presentatie is dat mensen amper weten wat je hier het hele jaar gedaan hebt. Harriët weet het, ik weet het, maar de rest van het team weet echt helemaal niet waar jij mee bezig bent.

I Nee.

H Dus jouw presentatie van ja het was voor mijn studie, maar het was ook..

I Voor jullie.

H ..om hier iets neer te zetten.

I Ja

H En het is wel ook in overleg met Harriët en Harma eh de bedoeling dat wat kunnen wij hier nou of wat kunnen jullie in jou geval he. Wat kunnen jullie als school hiermee? Dus het niet alleen mijn onderzoek wat ik hier presenteer. Nee ik presenteer het om jullie eyeopeners te geven. Van goh wat kun je hier nou voor jouw klas morgen, overmorgen volgende week, volgend jaar uitpikken en wat kan hier op school hierover vastgesteld worden.

I Ja precies.

H Dus ik denk dat ook jouw presentatie is echt van belang.

I Ja dat denk ik ook wel.

H Ja

I Om het over te kunnen dragen..

H Ja

I ..en gewoon mogelijkheden aan te dragen...

H Ja

I ..als het ware. Gewoon zelf wat je ook zei voorbeelden te noemen wat..

H Ja

I ..tenminste even uit te leggen wat ik gedaan heb, even de test uit leggen en..

H Ja en wat denk ik belangrijk is is laat het open..

I Ja

H ..probeer het niet te sturen in een bepaalde richting.

I Nee

H Maar laat het open.

I Ja

H Zeg gewoon dit is wat ik gedaan heb, dit is wat ik met de kinderen heb gedaan, dit is de uitkomst, dit zijn de mogelijkheden en ik hoop dat jullie er wat aan hebben.

I Ja precies.

H En dan is denk ik eh.. dan is het aan mij, vind ik om vervolgens te kijken hoe kan ik dat sturen, hoe kan ik dat monitoren? Want ik wil er wel wat mee.

I Ja, ja dat hoop ik wel.

H Ja echt wel nee het kan niet zo zijn dat jij hier een jaar lang de naad uit de broek loopt te werken om het maar zo te zeggen *gelach* en dat wij zeggen hé Jolanda bedankt he.

I Ja

H ..leuk rapportje. Nee, nee, nee, nee daar gaat echt iets mee gebeuren.

I Mooi

H Mijn hand ervoor in het vuur, maar de manier waarop en hoe nouja dat vind ik ook nog wel lastig hoor.

I Ja

H Dat kan ik ook nog niet zo heel goed inschatten.

I Ja

H Maar eh ja er moet wel iets structureels gebeuren.

I Ja het is ook zo dat ik straks zelf iets moet maken zeg maar. Al is het een aanbeveling of iets, maar ik zou ook een map kunnen maken. Of iets eh.. tenminste iets waar jullie ook wat aan hebben, een beroepsproduct zeg maar.

H Ja, ja

I Dus ik moet wel zelf een bepaalde richting op een bepaald moment wel aannemen.

H Oke, oke

I Maar het zou dan wel kunnen zijn wat ik je nu ook hoor zeggen van eh ja zeg zoveel mogelijk dingen die mogelijk zijn en die zouden kunne passen bij jullie.

H Ja

I Eventueel benoem ik er ook in zo'n programma op de computer heb je. Wie weet slaat het toch wel aan ja kijk dat hoeft niet maar..

H Nee, ja ja .. kijk niet omdat ik nu zeg van dat zullen we niet doen...

I Nee

H ..moet je het ook niet weglaten.

I Nee

H Nee, nee, nee, nee

I Dus dat je bijvoorbeeld, dat ik een map eh maak waarbij...

H Een soort van naslagwerk.

I Ja, ja precies

H Van hoe eh wat stond er allemaal ook alweer in?

I Ja

H Wat kunnen we allemaal ook alweer?

I Ja, omdat ja ik moet wel iets doen zeg maar.

H Je moet een product afleveren.

I Ja en omdat je net zelf ook zegt van die richting kan ik op zich niet echt kiezen nog voordat jullie zelf hebben besloten..

H Nee, nee

I Dat zou lastig zijn..

H Maar ik vind dat ook wel mooi, want ehm.. kijk jij hebt nu vanuit wat je hier mee maakt met de kinderen en vanuit je studie heb je natuurlijk best wel breed inzicht. Eh.. in wat er allemaal zou kunnen.

I Ja

H En ik heb er nu een paar genoemd en andere mensen noemen er misschien ook nog een paar. Dus een overzichtje van dingen zou je kunnen doen. En je kunt het daar en daar vinden.

I ..ja

- H En deze en deze middelen zijn er op de markt. Dat zou ik ook nog wel een aardige vinden. Ik weet niet of je daar tijd voor hebt. Maar er wordt op dit moment natuurlijk best wel veel ontwikkeld rondom talentontwikkeling. En dat je misschien een overzichtje biedt van nou spelletjes die erbij horen, boeken die erbij horen, activiteiten die je met kinderen kunt doen. En als dat een soort van verzamel map wordt ja waarin jouw eh.. misschien je presentatie erin. Iets in die richting dat het een soort van naslagwerk wordt voor ons. Ja dan denk ik dat dat wel gaat werken dus. Ik zit een beetje te zoeken naar hoe zou je dat handig kunnen doen he. Ehm.. ja bijvoorbeeld he wat ik nou net noemde.. Dat zit dan nu even in mn hoofd als voorbeeld he die maandsluiting.
- I Ja
- H Dat je dat als mogelijke activiteit aanbiedt en dat je een korte beschrijving aangeeft van wat nou het doel daarvan is.
- I Ja, ja
- H Dat mensen in de gaten hebben van waarom dan nu een maandsluiting terug? Ja het doel is dat kinderen kunne laten zien aan anderen waar ze goed in zijn. En dat kan één kind zijn dat kunnen twee kinderen zijn, dat kan een deel van de klas zijn dat kan de hele klas zijn. En als je wil he dat wil stimuleren ja dan is dat dan misschien een mogelijkheid, want anderen gaan denken o volgende maand zijn wij aan de beurt.
- I Ja
- H Maar dan wil ik wel dat of dat laten zien.
- I Ja
- H Weet je wel? Dus ja dat zou voor mij iets in die richting.
- I Ja, oke goed.
- H Kun je daar wat mee?
- I Jawel zeker, zeker.
- H Ja?
- I Ja dat ga ik proberen. Ehm en wat ik me nog afvroeg een paar collega's die hebben op de enquête aangegeven dat eh talentontwikkeling niet voor alle leerlingen zeg maar effectief zou zijn op De Veste. Kan je bedenken waarom ze dat antwoord gegeven zouden kunnen hebben?
- H Talentontwikkeling niet voor alle kinderen effectief..?
- I Ja
- H Daar ben ik het niet mee eens.
- I Nee, want in mijn ogen zou het voor iedereen..
- H Iedereen op zijn of haar manier.
- I Ja

H Alle kinderen hebben talenten. Alleen weten ze het zelf misschien nog niet *haha*

I Ja

H Ik denk dat alle mensen talenten hebben. Iedereen heeft talenten. En of je nou dyslexie hebt, een lagere intelligentie hebt of ernstig ADHD hebt wat maakt het uit. Iedereen heeft talenten. Dus ik vind dat iedereen ook recht heeft op dat wij ze ruimte bieden he net als wat ik net zei aan het begin van ons gesprek. Van nee.. kijk effectief.. wat bedoelen ze met effectief..?

I Ja.. dat het wat bij kan dragen als het ware in de ontwikkeling denk ik. Zo vat ik het dan op.

H Ja oeh daarover zou ik wel in gesprek willen.

I Ja

H Kijk het ligt er denk ik aan hoe je de vraag leest.

I Ja dat kan. Dat zou ook kunnen hoor dat dat..

H Want ik denk, ik kan me niet voorstellen dat..

I Nee..

H ..dat hier collega's zijn. Dat kan ik me echt niet voorstellen die denken nou we hoeven echt niks aan talentontwikkeling te doen. Dus misschien dat ze zeggen van het effect dat je gaat doen..

I Ja..

H ..dat zal misschien niet zo groot zijn. Ja dat weet ik niet.

I Dat zou kunnen dat dat het is.

H Ja

I Ja oke het is aardig uitgelopen, maar...

H Ja, ja dat was je lijstje?

I Ja het is zo interessant om het allemaal te bespreken en dingen aan te dragen.

H Ja, ja. Vind je het leuk om te doen?

I Ja, zijn er verder nog dingen die je zelf nog mee wil geven ter versterking of eh.. We hebben al zoveel besproken denk ik..

H Nee ik denk dat ik je ook al wel tools gegeven hebt voor jezelf.

I Jawel

H Ik denk dat dat eh.. en ja weet je niet alles wat ik zeg moet je gewoon echt ook eh kijk ik zeg het ook vanuit mn eigen manier en vanuit mn eigen visie..

I Zeker

H ..en vanuit mn eigen dingen.

I Ja

H Dus kijk bijvoorbeeld kijk die activiteiten map als jij zegt joh dat wordt toch te veel. Ja dan moeten we het daar gewoon over hebben, want dan doen we dat gewoon niet he.

I Ja

H Of je pakt er een paar uit dat je zegt van nou ik kan er een paar dingen uitpakken. Dus ja daar moeten we dan nog maar eens op terug komen misschien.

I Ja precies.

H Nee ik vind het leuk en ik vind het erg leuk dat het gewoon een eh item is wat onderzocht wordt. En waar we gewoon eventjes bewust bij stil staan met elkaar.

I Ja mooi

H Dus eh succes met de uitwerking.

I Ja bedankt. Komt goed. Bedankt voor je tijd ook!

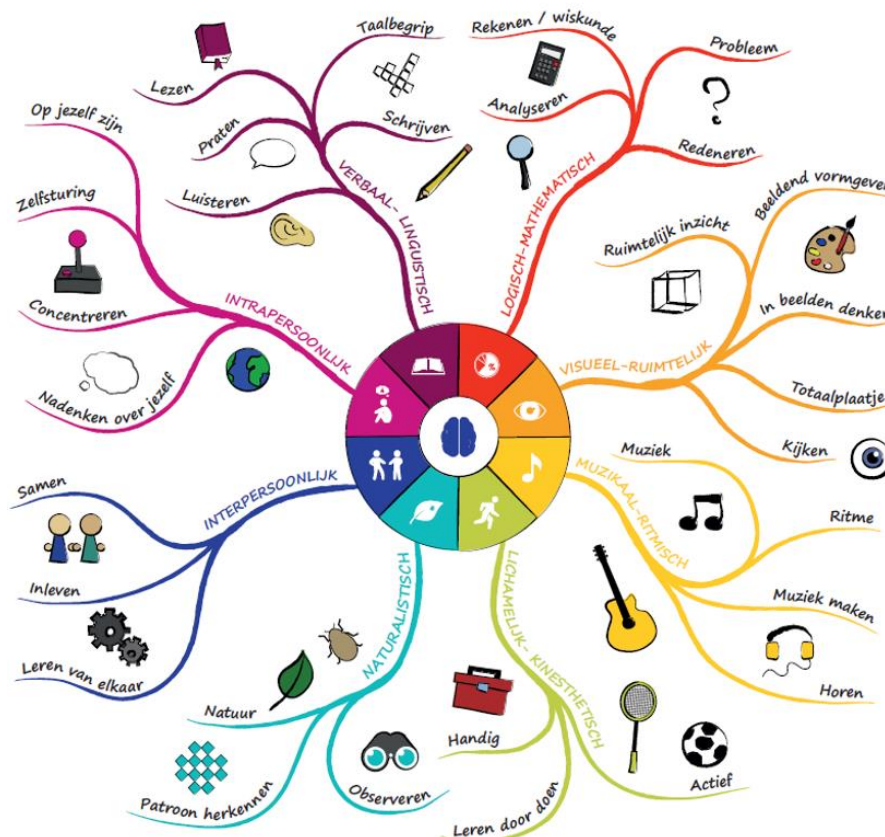
H Wil jij deze nog meenemen? Ja.

I Ja die neem ik mee. Wie weet zie je hem nog terug met de presentatie.

H Ja dat sowieso wel he daar houd ik je aan he.

Talentedwijzer

Talentontwikkeling, onmisbaar in het SBO?!



TALENTONTWIKKELING, ONMISBAAR IN HET SBO?!



Opgesteld n.a.v. afstudeeronderzoek HBO pedagogiek jaar 4
Tholen, juni 2015

Voorwoord

Beste lezer,

Voor u ligt de Talentenwijzer ‘Talentontwikkeling, onmisbaar in het SBO?!’ opgesteld naar aanleiding van een onderzoek naar de bijdrage van talentontwikkeling in het speciaal basisonderwijs te Tholen. Dit onderzoek is uitgevoerd door een vierdejaars pedagogiek student van Hogeschool Rotterdam. De vraag die centraal staat binnen het onderzoek is: ‘Hoe kan talentontwikkeling de ontwikkeling stimuleren van de bovenbouw leerlingen van SBO De Veste die uitstromen naar praktijkonderwijs?’ Mogelijkerwijze brengt het begrip talentontwikkeling positiviteit met zich mee voor de leerlingen die naar een speciaal basisonderwijschool gaan.

Hopelijk zal deze Talentenwijzer een bijdrage leveren bij het versterken van de ontwikkeling van de leerlingen van SBO De Veste.

Tholen, juni 2015.
Jolanda Lindhoud

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Inleiding	4
Hoofdstuk 1: Aanbevelingen	5
1.1. Schoolbreed invoeren	5
1.2. Meervoudige intelligentie test inzetten	5
1.3. Versterken van visuele ondersteuning	6
1.4. Werken vanuit de behoeftes van de leerlingen	6
1.5. De ouders betrekken	7
1.6. Overzicht aanbevelingen	8
Hoofdstuk 2: Meervoudige intelligentie test	9
Hoofdstuk 3: Theoretische achtergrond meervoudige intelligentie gebieden	11
3.1. Visueel-ruimtelijke intelligentie (beeldknap)	11
3.2. Interpersoonlijke intelligentie (mensknap)	13
3.3. Intrapersoonlijke intelligentie (zelfknap)	14
3.4. Naturalistische intelligentie (natuurknap)	15
3.5. Lichamelijk-motorische intelligentie (beweegknap)	16
3.6. Muzikaal-ritmische intelligentie (muziekknep)	17
3.7. Verbaal-linguïstische intelligentie (taalknap)	18
3.8. Logische-mathematische intelligentie (rekenknap)	19
3.9. Overzicht meervoudige intelligentie gebieden	20
Hoofdstuk 4: Algemene MI materialen	21
Hoofdstuk 5: Kritische reflectie	22
Literatuurlijst	24
Bijlagen	27
1. Meervoudige intelligentie test Gardner	27
2. Meervoudige intelligentie test uit België	29
3. Format leerlingengesprek	32
4. Meervoudig intelligentieprofiel van leerlingen per klas	33
5. Overzicht kenmerken meervoudige intelligenties	34
6. Overzicht meervoudige intelligenties voor leerlingen	35
7. Visueel overzicht meervoudige intelligenties	36
8. Aangepast OPP	37

Inleiding

Voor u ligt de Talentenwijzer gemaakt voor SBO De Veste in Tholen. Naar aanleiding van een onderzoek gericht op de bijdrage die talentontwikkeling kan leveren bij de ontwikkeling van leerlingen die deel uit maken van het Speciaal Basisonderwijs (verder SBO genoemd) en uitstromen naar praktijkonderwijs. In het onderzoek heeft de volgende onderzoeksvraag centraal gestaan: “Hoe kan talentontwikkeling de ontwikkeling stimuleren van de bovenbouw leerlingen van SBO De Veste die uitstromen naar praktijkonderwijs?” De resultaten van het onderzoek zijn verkregen door middel van een enquête en interviews onder de medewerkers van De Veste, interviews met andere scholen, literatuuronderzoek rondom bestaande methodes van talentontwikkeling en de meervoudige intelligentie test van Gardner die de leerlingen gemaakt hebben.

Uit het onderzoek blijkt dat talentontwikkeling vanuit verschillende invalshoeken fungeert als belangrijke factor binnen het onderwijs. Er bestaat geen duidelijke richtlijn rondom methodes met uitzondering van de online programma's. Uit het onderzoek is gebleken dat de medewerkers van De Veste niet op een methode zitten te wachten die voor veel verandering zorgt binnen het bestaande lespakket. Om die reden zou een online methode een goede uitkomst bieden voor De Veste aangezien dit op een vast of willekeurig moment in de week ingezet kan worden en een duidelijke richtlijn biedt voor de leerkrachten. Vanuit de talenten van de leerlingen kan gewerkt worden aan de minder sterke kanten van de leerlingen (Verbiest en Dijk, 2010). Hierbij is het van belang dat de medewerkers van De Veste proberen om aan te sluiten bij de beleavingswereld en de behoeften van de leerlingen evenals het laten opdoen van succeservaringen door te benoemen waar een leerling goed in is. Daarnaast is het van belang om de leerling ruimte te bieden en op die manier te stimuleren in het ontdekken van de eigen talenten. Door de leerlingen vanuit de verschillende intelligentie gebieden te benaderen wordt er bijgedragen aan het creëren van een breed scala met betrekking tot de talenten.

Binnen De Veste zal vooral visuele ondersteuning bijdragen aan het ontwikkelen van de talenten van de leerlingen. Hierbij kan gedacht worden aan visuele ondersteuning met behulp van filmpjes of het beeldend maken van onderwerpen door middel van tekeningen of het maken van woordwebben. Daarnaast vinden de leerlingen het leuk om de meervoudige intelligentie test van Gardner op de computer te maken. Aan de hand van de uitslag van de test krijgen de leerlingen wellicht een beter beeld over de talenten waarover ze beschikken. Door met de leerling te praten over de uitslag kan er samen gekeken worden welke behoeftes een leerling heeft zodat de wat minder sterke intelligentie gebieden aangepakt kunnen worden. Tijdens dit gesprek kan ook met de leerling besproken worden welke manier van werken fijn werkt. Op die manier kan er ingezoomd worden op wat de leerlingen nodig hebben binnen het onderwijs. Dit zorgt ervoor dat de medewerkers aanknopingspunten hebben om de leerlingen te benaderen.

Bij de leerlingen van De Veste moeten de medewerkers vooral rekening houden met de intelligentie, de behoeftes en de mogelijkheden van de leerlingen (Van den Heuvel, 2007). Op die manier kunnen ook de leerlingen die uitstromen naar praktijkonderwijs betrokken worden bij het proces rondom talentontwikkeling. Het is een vereiste dat de medewerkers van De Veste de wil hebben om bij te dragen binnen het onderwijs aan talentontwikkeling. Alle medewerkers die mee gewerkt hebben aan het onderzoek geven aan dat ze hiervoor open staan. Ook geven de medewerkers aan dat talentontwikkeling binnen het onderwijs van belang is. Aan de hand hiervan blijkt dat de medewerkers van De Veste open staan om een bijdrage te leveren aan talentontwikkeling, zodat de ontwikkeling van de leerlingen van De Veste gestimuleerd kan worden

Hoofdstuk 1: Aanbevelingen

Naar aanleiding van de verzamelde resultaten voor het onderzoek is er een conclusie getrokken met betrekking tot de volgende onderzoeksvraag:

‘Hoe kan talentontwikkeling de ontwikkeling stimuleren van de bovenbouw leerlingen van SBO De Veste die uitstromen naar praktijkonderwijs?’

Aan de hand de conclusie zijn de volgende aanbevelingen opgesteld om ervoor te zorgen dat talentontwikkeling een bijdrage levert aan het stimuleren van de ontwikkeling van de leerlingen binnen De Veste.

1.1 Schoolbreed invoeren

Aangezien uit het onderzoek naar voren komt dat er geen vaste methodes bestaan en De Veste niet op zoek is naar een methode die het hele lesaanbod verandert is het beter om binnen het bestaande aanbod te werken aan het schoolbreed invoeren van talentontwikkeling.

- ❖ De online methode Team Talento zou hier een uitkomst kunnen bieden. Dit onlineprogramma is geschikt voor de doelgroep van De Veste. Daarnaast kunnen de workshops die binnen deze methode op het digibord getoond kunnen worden zorgen voor ondersteuning binnen de lessen.
- ❖ Volgens Nelis en van Sark (2012) is het belangrijk dat de leerlingen gestimuleerd worden in de talenten die ze bezitten. Op die manier bestaat de kans dat de leerlingen aan hun talenten gaan werken. Door binnen de bestaande lessen aandacht te besteden aan talentontwikkeling door af en toe gericht vanuit de verschillende intelligentie gebieden te werken kan hieraan gewerkt worden. Dit kan gedaan worden door te kijken in het uit welke facetten de verschillende intelligentie gebieden bestaan en hier vervolgens op in te spelen. Dit draagt bij aan het creëren van een breed scala met betrekking tot de talenten. Deze informatie is terug te lezen in het MI handboek van Kagan en Kagan (2006) dat uit drie delen bestaat en waarover de school beschikt.
- ❖ Ook kunnen leerkrachten inspelen op de talenten waarover de leerlingen beschikken. Dit kan gedaan worden door met de sterke kant van de leerlingen aan de slag te gaan om de minder sterke kanten te verbeteren. Allerlei mogelijkheden hiervoor zijn te vinden in het MI handboek van Kagan en Kagan (2006) dat uit drie delen bestaat en waarover de school beschikt.
- ❖ Daarnaast dragen wekelijkse complimentenrondjes en maandsluitingen bij aan het versterken van de talenten van de leerlingen. Complimentenrondjes kunnen op willekeurige momenten ingezet worden. Als er gewerkt wordt binnen de school met maandsluitingen is het belangrijk dat aan het begin van het jaar tijdens een overleg de thema's vastgesteld worden, zodat hier later niet tegenaan gelopen wordt. Hierbij kan gedacht worden aan thema's zoals: de seizoenen, kleding, Sinterklaas, het nieuws, dromen, beroepen en de verschillende meervoudige intelligentie gebieden.
- ❖ Overeenstemming binnen het team is hierbij een vereiste. Om die reden is het van belang om tijdens een teamvergadering de mogelijkheden af te wegen.
- ❖ Verder is het van belang dat de medewerkers van De Veste de wil hebben om bij te dragen aan talentontwikkeling binnen het onderwijs.

1.2 Meervoudige intelligentie test inzetten

Volgens Pameijer en van Beukering (2004) is het belangrijk dat alle leerlingen de gelegenheid geboden krijgen om te ontdekken waar ze goed in zijn.

- ❖ Hierbij kan het bijdragen om aan het begin van het schooljaar bij iedere leerling een meervoudige intelligentie test af te nemen. De leerlingen die tijdens het onderzoek de test gemaakt hebben geven aan het een leuke test te vinden. Verschillende leerlingen hebben uitleg nodig gehad bij de vragen. Om die reden is het van belang dat er iemand aanwezig is terwijl de leerling de test maakt.
- ❖ De uitslag van de test kan gekoppeld worden aan het OPP van de leerling (zie bijlage 8).
- ❖ Vervolgens worden de uitslagen binnen een teamoverleg besproken.
- ❖ Aan de hand van deze uitslag kunnen tijdens een één op één gesprek (zie bijlage 3) met de leerling doelen opgesteld worden waaraan gewerkt kan worden. Dit draagt bij aan de bewustwording van de talenten van de leerlingen.

1.3 Versterken van visuele ondersteuning

De visuele ondersteuning binnen deze doelgroep is van groot belang. Er is gebleken dat hier nog winst te behalen is. Door middel van nog meer visuele ondersteuning binnen de lessen kan er mogelijk meer duidelijkheid voor een bepaalde groep leerlingen die sterk zijn op visueel vlak gecreëerd worden.

- ❖ De leerlingen geven aan dat het fijn zou zijn om vaker (korte) filmpjes aangeboden te krijgen die samenhangen met de lesstof. Dit kan onder andere toegepast worden bij wereldoriëntatie, taal en Engels.
- ❖ Daarnaast kunnen andere middelen gebruikt worden om onderwerpen beeldend te maken voor de leerlingen, zoals het maken van ondersteunende tekeningen en woordwebben.
- ❖ Daarnaast kunnen dezelfde picto's binnen de hele school voor meer overeenstemming en duidelijkheid zorgen voor zowel de leerlingen als de leerkrachten. Net zoals bij de speciaal opgerichte Leonardoscholen die zoveel mogelijk aansluiten bij de capaciteiten en de behoeftes van in dit geval de hoogbegaafde leerlingen worden zo de talenten van de leerlingen gestimuleerd (Van den Heuvel, 2007).

1.4 Werken vanuit de behoeftes van de leerlingen

Door te peilen wat de behoeftes van de leerlingen zijn worden de leerlingen meer gestimuleerd om te doen wat ze leuk vinden of waar ze goed in zijn. Dit draagt bij aan de ontwikkeling van de leerlingen. Volgens van den Heuvel (2007) zorgt het zoveel mogelijk aansluiten bij de capaciteiten en de behoeftes van leerlingen ervoor dat de talenten gestimuleerd worden.

- ❖ Het peilen van de behoeftes van de leerlingen kan gedaan worden door zowel individuele als groepsgesprekken met de leerlingen.
- ❖ Naar aanleiding van de uitslag van de meervoudige intelligentie test van Gardner kan er een één op één gesprek met de leerlingen gevoerd worden. Hierbij kan gekeken naar de behoeftes die een leerling heeft, zodat de wat zwakkere intelligentie gebieden aangepakt kunnen worden (zie bijlage 3).
- ❖ Tijdens dit gesprek kan ook met de leerling besproken worden welke manier van werken fijn werkt. Op die manier kan er ingezoomd worden op wat de leerlingen nodig hebben binnen het onderwijs. Dit zorgt ervoor dat de medewerkers aanknopingspunten hebben om de leerlingen te benaderen.
- ❖ Hierbij kan ook gekeken worden naar alledaagse klusjes die binnen de school verricht moeten worden. Bij het maken van een indeling is het belangrijk om op dat moment te kijken naar de behoeftes van de leerlingen.
- ❖ De medewerkers van De Veste moeten proberen om aan te sluiten bij de belevingswereld van de leerlingen evenals het laten opdoen van succeservaringen door te benoemen waar een leerling goed in is. Tevens is het van belang om rekening te houden met de intelligentie en de

mogelijkheden van de leerlingen. Op die manier kunnen ook de leerlingen die uitstromen naar praktijkonderwijs betrokken worden bij het proces rondom talentontwikkeling en wordt aangesloten bij de behoeften van de leerlingen.

- ❖ Daarnaast is het van belang om de leerling ruimte te bieden en op die manier te stimuleren in het ontdekken van de eigen talenten.

1.5 De ouders betrekken

Tijdens de oudergesprekken wordt er gekeken waar een leerling wat moeite mee heeft op school en mogelijk nog aan moet werken.

- ❖ Hierbij is het belangrijk om ook te kijken naar de talenten en de sterke kanten van een leerling.
- ❖ Door de ouders te stimuleren de leerlingen thuis te benaderen vanuit hun sterke kanten ontstaat er een brede ondersteuning voor de leerlingen rondom hun talenten. Zo is het ook voor de hand liggend dat ouders baat hebben bij het stimuleren van de talenten van hun kinderen. Dit aangezien volgens Witte (2012) talentontwikkeling mogelijkheden biedt voor keuzes die in de maatschappij gemaakt worden.

Aan de hand van bovenstaande aanbevelingen rondom het inzetten van talentontwikkeling binnen De Veste is deze Talentenwijzer gemaakt die De Veste kan gebruiken om bewuster een bijdrage te leveren aan talentontwikkeling. Hierna wordt genoemd uit welke onderdelen de Talentenwijzer bestaat.

Allereerst zijn bovenstaande aanbevelingen overzichtelijk aanbod gekomen. Hierdoor hebben de medewerkers van De Veste een overzicht voor handen wat bijdraagt aan het inzetten van talentontwikkeling binnen de school. Het is van belang dat de medewerkers van De Veste tijdens een teamvergadering in overleg gaan en besluiten welke aanbeveling(en) het beste aansluiten binnen de school en waarmee gezamenlijk aan het werk gegaan wordt.

Daarna wordt in de Talentenwijzer overzichtelijk weergegeven hoe de meervoudige intelligentie test van Gardner in te zetten is binnen De Veste. Deze test is terug te vinden in bijlage 1. Het invoeren van de test zal voor meer inzicht zorgen rondom de talenten waarover de leerlingen beschikken. Dit stukje bewustwording is volgens Verbiest en Dijk (2010) een belangrijk begin van het werken via het talentontwikkelingsprincipe. Door de uitslag van de meervoudige intelligentie test mee te nemen in het OPP wordt per leerling overzichtelijk weergegeven over welke talenten ze beschikken. In de bijlage 8 staat een aangepast OPP weergegeven waarin ruimte gemaakt is om gegevens te noteren aan de hand van de meervoudige intelligentie test.

Aan de hand van de uitslag van de test kunnen er één op één gesprekken met de leerlingen gevoerd worden die ervoor zorgen dat de behoeftes van de leerlingen duidelijk naar voren komen. In bijlage 3 is een voorbeeld format voor het voeren van een één op één gesprek opgenomen.

Ook komen de acht meervoudige intelligentie gebieden aanbod. Hierbij wordt overzichtelijk weergegeven welke kenmerken, onderwijs strategieën, materialen en beroepen behoren bij een intelligentie gebied. Hierdoor hebben de leerkrachten een richtlijn per meervoudige intelligentie voor ogen. Mogelijk zorgt dit ervoor dat de ontwikkeling van de leerlingen versterkt kan worden als de leerkrachten deze meervoudige intelligentie gebieden aanbod laten komen tijdens de lessen.

Tot slot zijn er in de bijlagen ondersteunende documenten opgenomen voor zowel de leerkrachten als de leerlingen van De Veste die overzichtelijk de meervoudige intelligentie gebieden weergeven.

1.6 Overzicht aanbevelingen

Schoolbreed invoeren	
Online methode Team Talento	Gebruik het online programma met duidelijke richtlijnen dat op verschillende ondersteunende manieren kan werken via het digibord/workshops. Geschikt voor doelgroep SBO. Eerste maand gratis daarna betalen.
Werken vanuit MI gebieden	Speel in op de acht meervoudige intelligentie gebieden (zie MI handboek en Talentenwijzer).
Complimentenrondjes	Laat de leerlingen complimenten geven aan elkaar. Dit draag bij aan talentontwikkeling en een positief klimaat (NJI, 2011).
Maandsluiting	Laat de leerlingen alleen of in een groepje iets aan elkaar presenteren aan het eind van de maand. Tip: de thema's van de maanden worden aan het begin van het jaar vastgesteld.
Sterke vs. zwakke kanten	Met de talenten van de leerlingen aan de slag gaan en op die manier de minder sterke kanten verbeteren (in het MI handboek is hier meer over te lezen).
Overeenstemming	Voer gezamenlijke besluiten uit naar aanleiding van een teamvergadering. Hierbij moeten alle medewerkers de wil hebben om ergens aan bij te dragen.

MI test inzetten	
MI test Gardner	Laat de leerlingen aan het begin van het schooljaar onder begeleiding de test maken. De uitslag zorgt mogelijk voor inzicht in de talenten van een leerling.
Koppeling OPP	Plaats de uitslag van de test in het OPP. Op die manier blijven de gegevens bewaard.
Doelen opstellen	Stel doelen op naar aanleiding van het koppelen van de uitslag van de test aan het OPP. Deze uitslag en doelen worden besproken tijdens een teamoverleg.
Eén op één gesprek	Krijg inzichtelijk of de leerling het eens is met de uitslag van de test. Kijk samen welke behoeftes een leerling heeft die de ontwikkeling versterken.

Visuele ondersteuning	
(Korte) filmpjes	Toon filmpjes die samenhangen met de lesstof. Dit werkt positief voor visueel ingestelde leerlingen. Dit kan toegepast worden bij onder andere wereldoriëntatie en taal (Gardner, 2008).
Onderwerpen beeldend maken	Ondersteun de visueel ingestelde leerlingen door middel van tekeningen, woordwebben en het onderstrepen van woorden (Gardner, 2008).
Picto's	Gebruik dezelfde picto's in de hele school. Hierdoor ontstaat duidelijkheid.

Behoeftes leerlingen	
Gesprekken	Door individuele en groepsgesprekken kunnen de behoeftes gepeild worden
Allerdaagse klusjes	Kijk met de leerlingen naar welke behoeftes eventueel aansluiten bij de klusjes die in de school moeten gebeuren. (Hierbij kan gedacht worden aan boodschappen doen, koffie en thee rondbrengen, het afval buiten zetten en naar de bakker bellen).
Belevingswereld	Sluit aan bij de belevingswereld van de leerlingen door onder andere te praten over de interesses.
Succeservaringen	Benoem waar de leerling goed in is en laat de leerling succeservaringen opdoen door te benoemen waar de leerling goed in is (NJI, 2011).
Intelligentie / mogelijkheden	Houdt rekening met de intelligentie en mogelijkheden van de leerlingen
Ruimte bieden	Zorg dat er ruimte geboden wordt aan de leerlingen, zodat het ontdekken van hun talenten gestimuleerd wordt (School aan zet, 2012).

Ouders betrekken	
Oudergesprek	Bespreek de sterke kanten van de leerlingen zowel op school als thuis met de ouders.
Ondersteuning	Geef de ouders tips hoe ze hun kind thuis kunnen stimuleren door ze te benaderen vanuit de sterke kanten. (Bijvoorbeeld muziek in huis, picto's en meer de natuur in).

Hoofdstuk 2: Meervoudige intelligentie test

Meervoudige intelligentie kan ingezet worden om aan de slag te gaan in het kader van talentontwikkeling (R+S+Onderwijsadvies 2012). Om met meervoudige intelligentie aan de slag te gaan is het van belang om een meervoudig intelligentie profiel van iedere leerling van de groep te maken (zie bijlage 4). Op die manier worden zowel de sterke als de minder sterke intelligenties van iedere leerling in kaart gebracht. Dit levert de leraar meer en andere inzichten op om het aanbod af te stemmen op de vraag van de leerling. Zo kunnen de intelligenties ook ingezet worden om te werken aan optredende (leer)problemen bij leerlingen (R+S+Onderwijsadvies 2012). Je zou ‘talent’ kunnen omschrijven als ‘ergens heel goed in zijn’. Elk mens heeft zo z’n eigen talenten. Volgens Howard Gardner beschikt iemand niet over één duidelijk talent of intelligentie gebied (Gardner, 2008). Elk mens beschikt over meerdere intelligenties, waarvan sommige heel sterk en andere minder sterk zijn ontwikkeld. Er kan gesteld worden dat je talenten binnen de intelligenties liggen die sterker ontwikkeld zijn. Het inzetten van een meervoudige intelligentie test zorgt ervoor dat dit van iedere leerling in kaart wordt gebracht (Houkema, 2009).

Werkwijze

- Stap 1: **Introduceer** het onderwerp talentontwikkeling. **Bespreek** kort alle meervoudige intelligentie gebieden van Gardner. Dit kan zowel individueel als in groepsverband.
- Stap 2: **Vraag** welke talenten de leerlingen heeft of waar hij of zij goed in is. Eventueel kunnen **voorbeelden** genoemd worden van talenten of kan er een lijst getoond worden aan de leerling waarop de acht meervoudige intelligentie gebieden beschreven staan, zodat het overzichtelijk weergegeven wordt. Er kan voor gekozen worden om de leerlingen deze talenten op een papier te laten **schrijven** in de vorm van een woordweb.
- Stap 3: Leg uit op welke manier de test van Gardner **ingevuld** moet worden. [De meervoudige intelligentie test die in Excel gemaakt kan worden beschikt over duidelijke invulinstructie.] Vertel dat er geen goede of foute antwoorden zijn, maar er aangekruist moet worden wat echt bij de leerling past. Maak duidelijk dat daarna te zien is in welke gebieden de leerling goed is volgens de test en dat deze uitslag samen besproken wordt. [Het kost ongeveer 25 minuten om één leerling de test in te laten vullen en vervolgens kort te bespreken. Wil je echter het één op één gesprek gelijk voeren dan is het van belang om er meer tijd voor uit te trekken per leerling.]
- Stap 4: De eerste twee vragen worden **samen** met de leerling ingevuld om te kijken of de leerling de werkwijze begrijpt. Het is belangrijk dat de leerling weet dat hij een **vraag** mag stellen als hij of zij iets niet snapt.
- Stap 5: Als de leerling klaar is wordt gevraagd hoe de leerling het maken van de test **ervaren** heeft.
- Stap 6: Samen met de leerling worden een aantal van de ingevulde vragen doorlopen om te kijken waarom een leerling een bepaald antwoord gegeven heeft. Eventueel kunnen hier al onderwijsbehoeften van de leerling naar voren komen.
- Stap 7: Vervolgens wordt er gekeken naar de **uitslag**. Eerst wordt uitgelegd aan de leerling wat er precies te zien is in de staaf- en cirkeldiagrammen als de test van Gardner gebruikt is (Houkema, 2009). Vervolgens wordt **gepeild** of de leerling zich kan vinden in de uitslag van de test.

Een leerling hoeft niet ieder jaar de test te doen. Er kan wel voor gekozen worden om na een paar jaar de test opnieuw af te nemen. Er kunnen namelijk veranderingen optreden in de interesses van de leerlingen dit kan invloed hebben op de uitslag van de meervoudige intelligentie test. Het is verstandig om aan het begin van het schooljaar ervoor te zorgen dat de test afgenomen is bij alle leerlingen om een overzicht te creëren van het meervoudige intelligentie profiel binnen de klas (zie bijlage 4). Bij nieuwe leerlingen kan de test afgenomen worden om snel een beeld te creëren van de sterke en minder sterke kanten van de leerling. Hier kan de leerkracht vervolgens op in spelen.

Vervolgstappen

- ❖ Het is goed om rekening te houden tijdens het uitvoeren van een taak of opdracht met de sterke en minder sterke kanten van een leerling. Dat wil niet zeggen dat je de andere intelligentie gebieden niet meer hoeft te gebruiken. Het blijft ook belangrijk om vaardigheden te ontwikkelen waar een leerling misschien (nog) minder goed in is. Gardner geeft aan dat het er niet om gaat hoe knap je bent, maar om hoe je knap bent.
- ❖ Vervolgens kan de uitslag van de test besproken worden tijdens een teamvergaderingen.
- ❖ Aan de hand van de teamvergadering en het één op één gesprek met de leerling kunnen doelen opgesteld worden. In de bijlage is een format terug te vinden die gebruikt kan worden om één op één gesprekken te voeren (zie bijlage 3).
- ❖ Door de uitslag van de test te koppelen aan het OPP staat alles overzichtelijk bij elkaar en worden tevens de ouders op de hoogte gesteld van de uitslag van de test. In de bijlage is een voorbeeld OPP opgenomen waarin ruimte gemaakt is voor de testuitslag (zie bijlage 8).

Kortom het inzetten van een meervoudige intelligentie test kan voor de school een uitkomst bieden. Het is verstandig om de test aan het begin van het schooljaar door de leerlingen uit te laten voeren, zodat de uitslag besproken kan worden tijdens een teamoverleg en er aan de doelen gewerkt kan worden door de leerlingen. Daarnaast is het handig om bij de leerlingen die later in het jaar instromen de meervoudige intelligentie test aan het begin af te nemen. Hierdoor kan er een beeld ontstaan waaruit de leerling het beste benaderd kan worden. Door middel van de test ontdekken de leerlingen misschien nieuwe talenten waarover ze beschikken en worden zich bewuster waar ze goed in zijn. Daarnaast kunnen leerkrachten inspelen op de talenten waarover de leerlingen beschikken tijdens de lessen. Dit kan gedaan worden door met de sterke kant van de leerlingen aan de slag te gaan om de minder sterke kanten te verbeteren. Allerlei mogelijkheden hiervoor zijn te vinden in het MI handboek dat uit drie delen bestaat en waarover de school beschikt. Daarnaast kan het volgende hoofdstuk uit de talentwijzer mogelijk uitkomst bieden.

Extra

~Eventueel kan er gekozen worden voor variaties in de testen door niet altijd dezelfde test te gebruiken. In de bijlage van deze Talentenwijzer zijn twee testen opgenomen (zie bijlage 1 en 2).

~Er kan ook gekozen worden voor het testen van de leerlingen tijdens een gesprek. Door de leerlingen bepaalde dilemma's voor te leggen kan er gekeken worden waar de voorkeur van de leerlingen naar uit gaat. Op deze manier kunnen de leerlingen van de onderbouw ook getest worden.

Hoofdstuk 3: Theoretische achtergrond meervoudige intelligentie gebieden

Acht meervoudige intelligentie gebieden

Gardner onderscheidt acht intelligenties die bij iedereen in meer of mindere mate aanwezig zijn. Deze acht meervoudige intelligentie gebieden komen tevens terug in de meervoudige intelligentie test van Gardner zoals eerder vermeld. Hieronder volgt per meervoudig intelligentie gebied een beschrijving van de kenmerken, onderwijsstrategieën, bijpassende materialen en beroepen. Op die manier wordt per meervoudig intelligentie gebied overzichtelijk weergegeven hoe ermee gewerkt kan worden binnen de school. De meervoudige intelligentie gebieden zijn geordend van veel voortkomend tot minder voortkomend bij de leerlingen van De Veste. Dit is gebaseerd op de uitslag van de test van Gardner.

3.1 Visueel-ruimtelijke intelligentie (beeldknap)

Visueel-ruimtelijke intelligentie is het vermogen om waar te nemen met en over visuele beelden. Deze intelligentie kenmerkt zich door de volgende zaken:

- ❖ Verhalen kunnen in beelden worden voorgesteld.
- ❖ Graag werken met materialen in de vorm van bijvoorbeeld kaartjes en voorwerpen.
- ❖ Creatief en graag tekenen of figuurtjes/krabbels maken in schriften en werkboeken.
- ❖ Houden van kleuren en vormen.
- ❖ Graag het klaslokaal of de school inrichten.
- ❖ Een rijke fantasie hebben en dagdromen.
- ❖ Voorkeur voor stripboeken (Tumult, 2014).



Onderwijsstrategieën

Leerlingen die visueel-ruimtelijk sterk zijn leren het beste door gebruik te maken van visuele input tijdens de lessen of uitleg. Hierbij kan gedacht worden aan de volgende zaken:

- ❖ Gebruik visuele hulpmiddelen zoals het digibord/computers.
- ❖ Zorg voor overzicht en geef voorbeelden.
- ❖ Gebruik tijdens het geven van uitleg vaste kleuren bij bepaalde onderwerpen.
- ❖ Gebruik tastbare leermiddelen/voorwerpen om fysieke ervaring mogelijk te maken.
- ❖ Moedig de creativiteit van de leerlingen aan.
- ❖ Gebruik luisterboeken.
- ❖ Overhoor een leerling af en toe mondeling.
- ❖ Gebruik een kleurenklok om overzicht in tijd te bieden.
- ❖ Laat de leerlingen een stripverhaal maken over een les. Dit kan toegepast worden bij geschiedenis en wereldoriëntatie.
- ❖ Laat de leerlingen belangrijke woorden onderstrepen.
- ❖ Maak woordwebben (Kagan en Kagan, 2006).

Materialaloverzicht

- ❖ Vormenkist (onderbouw/middenbouw – €94,50)
Spelenderwijs kunnen leerlingen de verhoudingen, zoals een helft, een kwart en een achtste aanleren. De set bestaat uit een houten kist met drie planken en kunststof vormen in de kleuren rood, geel, blauw, groen, paars en oranje.
- ❖ Ilse en Martijn (middenbouw/eventueel bovenbouw - €8,95 p/s.)
'Ilse en Martijn' zijn spannende leesboeken op de computer. Verfilmde verhalen die bestaan uit leesteksten, filmfragmenten, geluiden en foto's per pagina. Stimulerend voor zwakke lezers en leuk voor elke leerling die visueel ingesteld is.

- ❖ Verhalendoos beeldverhalen uit de natuur (bovenbouw – €44,50)
Hoe komt de benzine in de benzinepomp? Wat gebeurt er met de flessen die wij in de container gooien? Hoe wordt een rups een vlinder? Leerlingen kunnen hier meer over leren aan de hand van in totaal 150 fotokaarten met handleiding.
- ❖ Beeldwoordenboek (bovenbouw – €45,30)
Dit boek illustreert 5000 Nederlandse woorden en begrippen, die gegroepeerd zijn in 250 onderwerpen (Leraar 24, 2007).
- ❖ Extra materialen: collagematerialen, gekleurde lijm, markers, posters, tablets.
- ❖ Spelletjes: puzzels, vier op een rij
- ❖ Computer: striptekeningen, 3d programma's, google maps (Kagan en Kagan, 2006).

Beroepen

- ❖ Grafisch ontwerper
- ❖ Kunstschilder
- ❖ Tekenaar
- ❖ Fotograaf/cameraman (Kagan en Kagan, 2006).

3.2 Interpersoonlijke intelligentie (mensknap)

Interpersoonlijke intelligentie is het vermogen om de gevoelens en behoeften van anderen waar te nemen en te begrijpen. Deze intelligentie wordt gekenmerkt door de volgende zaken:

- ❖ Interesse tonen in anderen.
- ❖ Emoties en gevoelens van anderen aanvoelen.
- ❖ Graag samenwerken in groepen en makkelijk contact maken.
- ❖ Bereid om anderen te helpen en voor anderen op te komen.
- ❖ Graag werken aan een gezamenlijk product.
- ❖ Graag gezelligheidsspelletjes spelen (Tumult, 2014).



Onderwijsstrategieën

- ❖ Laat de leerlingen samenwerken in groepjes.
- ❖ Laat de leerlingen af en toe overleggen met elkaar als ze iets moeilijk vinden.
- ❖ Laat om de beurt een groepje leerlingen een maandsluiting voorbereiden en uitvoeren.
- ❖ Geef de leerlingen de opdracht om rondom een thema een collage/spandoek te maken.
- ❖ Zorg voor gezelschapsspelletjes binnen de school.
- ❖ Laat de leerlingen elkaar interviewen over bijvoorbeeld het weekend (Kagan en Kagan, 2006).

Materiaaloverzicht

- ❖ Rekenen met je ogen dicht (onderbouw/eventueel middenbouw – €29,50)
Kopieerboek met 81 opdrachten waarmee leerlingen naast rekenvaardigheden ook het ruimtelijk inzicht en waarneming van tijdsduur oefenen. Ze werken in tweetallen of groepjes.
- ❖ Samenleesboeken (onderbouw/eventueel bovenbouw – diverse prijzen)
De verhalen bevatten afwisselende zinnen met eenvoudige woorden. Zo kan een leerling die misschien nog niet eens alle letters kent, samen met een vlotte lezer toch een echt verhaal lezen. Er staan reflectievragen tussen om samen over de tekst door te praten.
- ❖ Het Grote Basisschool spel (middenbouw/bovenbouw – €29,95)
Een bordspel waarmee de leerlingen spelenderwijs de stof van verschillende vakgebieden van hun groep oefenen en herhalen. Het bestaat uit een basisdoos met spelbord inclusief benodigde spelmaterialen en 6 vragensets met 120 vragenkaartjes en antwoorden per groep.
- ❖ Klokkwartetten (middenbouw/eventueel bovenbouw – €50,30)
Set bestaande uit 6 kwartetten, elk met 24 kaarten. De facetten van het klokkijken worden spelenderwijs aangeleerd. Op dezelfde wijze zijn er voor verschillende reken- en taalonderwerpen kwartetten.
- ❖ Kinderkwaliteitspel (bovenbouw – €26,90)
Doel van het spel is leerlingen bewust(er) maken van hun eigen kwaliteiten en op die manier bijdragen aan een positief zelfbeeld. Het spel bestaat uit een doos met 69 kaartjes en uitgebreide handleiding. Gebruik individueel, groepjes of klassikaal (Leraar 24, 2007).
- ❖ Extra materialen: rollenkaarten, verjaardagskalender, ideedraaier
- ❖ Spelletjes: gezelschapsspelletjes, teamsporten
- ❖ Computer: kenniskringen, e-mailen (Kagan en Kagan, 2006).

Beroepen

- ❖ Receptionist
- ❖ Verkoper
- ❖ Verpleger
- ❖ Werken in het onderwijs
- ❖ Thuishulp (Kagan en Kagan, 2006).

3.3 Intrapersoonlijke intelligentie (zelfknap)

Intrapersoonlijke intelligentie is het vermogen tot zelfinzicht. Dit vraagt om de vaardigheid om na te (kunnen) denken over het eigen handelen, zelfreflectie toe te passen, om daar van te leren. Deze intelligentie kenmerkt zich door de volgende zaken:

- ❖ Zich op de achtergrond houden en graag alleen werken.
- ❖ Houden van stilte tijdens het werken.
- ❖ Leven een beetje in een eigen wereldje (dagdromen).
- ❖ Bewust van de sterke en zwakke kanten van zichzelf en weten goed wat ze willen.
- ❖ Doelgericht handelen.
- ❖ Gevoel hebben voor het reflecteren op dingen en gebeurtenissen.
- ❖ Een dagboek bijhouden (Tumult, 2014).

Onderwijs strategieën

- ❖ Zorg voor voldoende tijd om over dingen na te laten denken.
- ❖ Creëer een rustige leeromgeving.
- ❖ Zorg voor duidelijke doelen waar de leerlingen aan kunnen werken.
- ❖ Laat de leerlingen een agenda bijhouden.
- ❖ Laat de leerlingen hun gevoelens omschrijven bij een bepaalde situatie.
- ❖ Vraag om de mening van de leerling (Kagan en Kagan, 2006).



Materiaaloverzicht

- ❖ Mijn huis (onderbouw – prijs niet bekend)
'Mijn huis' is een spel waarmee leerlingen op speelse wijze vertellen over ervaring en beleving van de plek van voorwerpen thuis.
 - ❖ Klein maar dapper, filosoferen met jonge kinderen (middenbouw/bovenbouw – €14,90)
Een bundel verhalen die leerlingen prikkelt tot nadenken over vragen. Door toevoeging van verwerkingsvragen en toelichtingen is het ook als methode te gebruiken die een verband legt tussen de natuurlijke interesse in verschillende levensvragen en het belang van beter denken.
 - ❖ Kwink (middenbouw – €110,-)
'Kwink' is een bordspel met twee boekjes en onderzoeksopdrachten wat mogelijkheid biedt om begrip en gevoel voor zichzelf en anderen verder te ontwikkelen. Het helpt hen een reëler zelfbeeld op te bouwen. Het unieke aan het spel is dat reflectie is verweven in samenspel, iets waar deze leerlingen vaak minder sterk in zijn.
 - ❖ Mijn leeslogboek (middebouw/bovenbouw – per deel €9,63)
Een prima middel om op school en thuis te werken aan leesbevordering. De boekjes zitten vol boekenpagina's, informatie over de kinderboekenweek, de nationale voorleeswedstrijd, genres, poëzie en leuke leessites. En natuurlijk is er ook ruimte voor tekeningen, boekentips en handtekeningen van schrijvers. De handleiding is te downloaden via www.uitgeverijpartners.nl (Leraar 24, 2007).
 - ❖ Extra materialen: agenda, gevoelskaarten, motivatieposters, koptelefoons
 - ❖ Spelletjes: spelletje dat zelfstandig gespeeld kan worden
 - ❖ Computer: spelletje dat zelfstandig gespeeld kan worden op de computer
- (Kagan en Kagan, 2006).

Beroepen

- ❖ Dichter
- ❖ Kunstenaar
- ❖ Schrijver
- ❖ Leraar (Kagan en Kagan, 2006).

3.4 Naturalistische intelligentie (natuurknap)

Naturalistische intelligentie is het vermogen om te kunnen ordenen, om verbanden te kunnen zien en samenhangen te kunnen aanwijzen. Vaak wordt dit met name gerelateerd aan de natuur. Dit intelligentie gebied wordt gekenmerkt door de volgende aspecten:

- ❖ Goed waarnemen en/of observeren en vervolgens goed onder woorden kunnen brengen en beschrijven wat ze zien, horen, proeven of ruiken.
- ❖ Alles wat groeit en bloeit, heeft hun belangstelling maar ook natuurverschijnselen, het weer, stenen en dieren wordt interessant gevonden.
- ❖ Een verzameling aanleggen.
- ❖ Houden van het zoeken naar verschillen (Tumult, 2014).



Onderwijsstrategieën

- ❖ Zet de elementen uit de natuur in tijdens de les.
- ❖ Ga met de leerlingen naar buiten.
- ❖ Breng de natuur naar binnen met behulp van taal, foto's, afbeeldingen of voorwerpen.
- ❖ Laat de leerlingen knutselen met natuurlijke materialen.
- ❖ Biedt de leerlingen filmmateriaal aan dat gaat over de natuur/dieren.
- ❖ Kijk met de leerlingen samen naar live beelden vanuit de natuur die gemaakt zijn door middel van webcams. (vogels en hun nestjes = www.beleefdelente.nl)
- ❖ Laat een tafel maken in de klas bijbehorend bij het seizoen (Kagan en Kagan, 2006).

Materiaaloverzicht

- ❖ Vakken vol verhalen, onderdeel natuur (bovenbouw – prijs zichtbaar na inloggen)
Er wordt gewerkt aan wereldoriëntatie, maar ook aan begrijpend lezen, woordenschat, samenwerkend lezen en creativiteit. Er zijn spannende verhalen over tijd, ruimte en natuuronderwijs.
- ❖ Rekenen met dieren (bovenbouw – €5,70)
Een kopieerboek met informatieve teksten over dieren. De leerlingen oefenen reken- en basisvaardigheden, o.a. gewicht, grootte, en snelheid (Leraar 24, 2007).
- ❖ Extra materialen: natuurboeken, natuurvideo's, platen/dieren in de klas
- ❖ Spelletjes: een spel buiten spelen
- ❖ Computer: filmpjes bekijken, spel om huisdieren te verzorgen (Kagan en Kagan, 2006).

Beroepen

- ❖ Dierentemmer
- ❖ Fotograaf
- ❖ Gids
- ❖ Landbouwer
- ❖ Milieubeschermer
- ❖ Visser
- ❖ Werken in een dierenwinkel/dierentuin (Kagan en Kagan, 2006).

3.5 Lichamelijk-motorische intelligentie (beweegknop)

Lichamelijk-kinesthetische intelligentie is het vermogen om (fijn- en grof-) motorische handelingen goed uit te voeren. Dit intelligentie gebied wordt door de volgende aspecten gekenmerkt:

- ❖ De grof-motorische bewegingen en de fijn-motorische activiteiten beheersen.
- ❖ Geen angst of onzekerheid, maar zeker van bewegingen.
- ❖ Graag handelend bezig.
- ❖ Geven graag door middel van (hand)beweging en mimiek uitdrukking aan hun emotie.
- ❖ Makkelijker leren door iets te doen of door te spelen (Tumult, 2014).

Onderwijsactiviteiten

- ❖ Laat de leerlingen tussen de lessen door bewegen.
- ❖ Biedt mogelijkheid om te knutselen.
- ❖ Laat de leerlingen iets uitbeelden.
- ❖ Motiverend als ze tijdens de les letterlijk in beweging mogen komen.
- ❖ Laat de leerlingen rollenspellen spelen.
- ❖ Laat een mooie collage of tekening maken.
- ❖ Laat de leerlingen een rondje op het plein rennen (Kagan, 2006).



Materiaaloverzicht

- ❖ Sneeuwbeer (onderbouw – €5,75)
Een serie prentenboeken die er mooi uitziet. Daarnaast kunnen de leerlingen op elke plaat ook voelen waar het verhaal over gaat.
- ❖ Spring in 't veld (middenbouw/eventueel bovenbouw – kan zelf gemaakt worden)
De tafels worden geoefend met flink wat beweging. Dit gebeurt op matten met een rekenveld die zonder instructie door twee leerlingen zijn te gebruiken: een leerling springt en zegt de opgave, de andere leerling controleert, daarna wisselen. De afmeting van de matten is 79 x 118 cm.
- ❖ Euro shuffle (middenbouw/bovenbouw – zelf maken met gewone sjoelbak)
Het spel 'Euro shuffle' (sjoelen) stimuleert het rekenen met geldwaarden. De leerlingen plaatsen een opdrachtkaartje met een geldbedrag in de sleuf achter de verzamelvakken. Vervolgens kiezen ze 5 kaartjes met geldwaarden en plaatsen die boven de poortjes. Daarna proberen ze met de schijven zo dicht mogelijk bij het bedrag te komen (Leraar 24, 2007).
- ❖ Extra materialen: bouwblokken, gereedschap, knutselmateriaal
- ❖ Spelletjes: alle sporten
- ❖ Computer: oog-hand coördinatie (Kagan en Kagan, 2006).

Beroepen

- ❖ Circusartiest
- ❖ Goochelaar
- ❖ Loodgieter
- ❖ Sporter
- ❖ Timmerman
- ❖ Voetballer
- ❖ Beeldhouwer
- ❖ Kunstenaar
- ❖ Bouwvakker
- ❖ Monteur (Kagan en Kagan, 2006).

3.6 Muzikaal-ritmische intelligentie (muziekknop)

Muzikaal-ritmische intelligentie is het vermogen om melodieën, ritme en klanken te waarderen en te gebruiken. Dit intelligentie gebied wordt gekenmerkt door de volgende aspecten:

- ❖ Snel melodietjes oppikken en graag op een muziekinstrument spelen.
- ❖ Een sterk gevoel voor maat en ritme.
- ❖ Ezelsbruggetjes en rijmpjes gebruiken om dingen te onthouden.
- ❖ Ze reageren op muziek en geluiden.
- ❖ Ze luisteren graag naar muziek.
- ❖ Graag zingen of neuriën (Tumult, 2014).



Onderwijsstrategieën

- ❖ Af en toe achtergrondmuziek aanzetten.
- ❖ Een ritme of rijm aanbieden, zodat ze de leerstof beter onthouden.
- ❖ Gebruik ezelsbruggetjes of rijm. Dit is geschikt om dingen te kunnen onthouden.
- ❖ Laat leerlingen een leerrap maken over de leerstof. Door bezig te zijn met het maken van de rap, denken de leerlingen na over wat de belangrijkste informatie is om te onthouden.
- ❖ Laat de leerlingen een instrument bespelen.
- ❖ Leg de betekenis van muziektteksten uit (Kagan en Kagan, 2006).

Materiaaloverzicht

- ❖ Rondje rekenliedjes (middenbouw – gratis te downloaden)
<http://www.zwijsen.nl/voorschool/Rekenen/Rondje-rekenliedjes-muzieknotatie.htm>
De leerlingen oefenen de rekenstof op een bijzondere manier. De onderwerpen komen al zingend aan bod, zoals: klokkijken, ruimtelijke begrippen als links-rechts-voor-achter en de dagen van de week.
- ❖ Schrijfdans (onderbouw/middenbouw/bovenbouw – €17,50)
Schrijfdans is een schrijfmethode, die gekoppeld is aan muziek en de beleving daarvan (Leraar 24, 2007).
- ❖ Extra materialen: koptelefoons, instrumenten, muziek
- ❖ Spelletjes: stoelendans
- ❖ Computer: klankie, sprekend toetsenbord, rijmwoordensoftware (Kagan en Kagan, 2006).

Beroepen

- ❖ Muzikant
- ❖ Danser
- ❖ Liedjesschrijver
- ❖ Rapper
- ❖ Zanger (Kagan en Kagan, 2006).

3.7 Verbaal-linguïstische intelligentie (taalknap)

Verbaal-linguïstische intelligentie is het vermogen om te lezen, te schrijven en te communiceren. Deze intelligentie wordt ook wel de talige intelligentie genoemd. Dit intelligentie gebied wordt gekenmerkt door de volgende aspecten:

- ❖ Taal, lezen en spelling leuk vinden.
- ❖ Gericht op verhalen en rijmpjes.
- ❖ Makkelijk ideeën/mening onder woorden brengen.
- ❖ Graag puzzelen met woorden.
- ❖ Graag verhalen schrijven..
- ❖ Graag vreemde talen leren.
- ❖ Nieuwe woorden snel eigen maken (Tumult, 2014).



Onderwijsstrategieën

- ❖ Op een uitdagende creatieve taal inzetten met filmpjes en woordwebben.
- ❖ De leerlingen een woordpuzzel laten maken.
- ❖ De leerlingen een verhaal of gedicht laten schrijven.
- ❖ Laat de leerlingen bij geschiedenis de leerstof verwerken in een verhaal of gedicht.
- ❖ Speel bingo met woorden in plaats van met cijfers. Leerlingen maken zelf een bingokaart met tien vakjes en schrijven vervolgens tien begrippen of geleerde woorden op. Bij vakken waarbij begrippen en definities geleerd moeten worden gebeurt het volgende: de docent omschrijft met een definitie de begrippen, de leerlingen bedenken welk begrip erbij hoort en strepen deze door op hun kaart als het begrip erop staat. (Kagan en Kagan, 2006).

Materiaaloverzicht

- ❖ Villa Alfabet (middenbouw/bovenbouw – €20,-)
Een serie leesboeken voor de goede lezers in de basisschool in drie niveaus. In elk boek zijn aanwijzingen te vinden om de leerlingen tot verdieping te laten komen. Het bijbehorende verdiepingsmateriaal 'Villa Verdieping' biedt hiervoor nog meer mogelijkheden: een map met een basisdeel (algemene achtergrondinformatie) en specifiek materiaal bij elk boek (losbladig).
- ❖ Vakken vol verhalen (bovenbouw – prijs zichtbaar na inloggen)
In 'Vakken vol verhalen' wordt gewerkt aan wereldoriëntatie, maar ook aan begrijpend lezen, woordenschatverwerving, samenwerkend lezen en creativiteit. Voor elke groep zijn er spannende verhalen over tijd, ruimte en natuuronderwijs. (Leraar 24, 2007).
- ❖ Extra materialen: tijdschriften, encyclopedieën, kranten, stripboeken, luisterboeken
- ❖ Spelletjes: galgje, lingo, scrabble
- ❖ Computer: woordspelletjes (Kagan en Kagan, 2006).

Beroepen

- ❖ Schrijver
- ❖ Leraar
- ❖ Bibliothecaresse
- ❖ Verkoper (Kagan en Kagan, 2006).

3.8 Logisch-mathematische intelligentie (rekenknop)

Logisch-mathematische intelligentie is het vermogen om te rekenen en te werken met numerieke symbolen. Deze intelligentie wordt gekenmerkt door het gebruik van analytische, logische en geordende stapjes in de denkstructuur. Dit intelligentie gebied wordt gekenmerkt door de volgende aspecten:

- ❖ Vertonen een voorkeur voor puzzels en opdrachten die te maken hebben met getallen.
- ❖ Geordend en systematisch werken.
- ❖ Goed en snel rekenen en hebben snel principes en oplossingen door.
- ❖ Sterk in oorzaak-gevolg verbanden.
- ❖ Kunnen omgaan met geld (Tumult, 2014).



Onderwijsstrategieën

- ❖ Zorg voor een logische structuur voor de leerlingen.
- ❖ Zorg voor lesactiviteiten die gekoppeld zijn aan oorzaak- en gevolgredeneraties.
- ❖ Laat de leerlingen winkeltje spelen met plastic/echt muntgeld.
- ❖ Laat de leerlingen voorwerpen wegen met een weegschaal.
- ❖ Biedt de leerlingen legpuzzels aan.
- ❖ Laat de leerlingen codes ontcijferen.
- ❖ Laat de leerlingen met cijfers werken en leg de nadruk hierop bij andere vakken als er cijfers naar voren komen (Kagan en Kagan, 2006).

Materiaaloverzicht

- ❖ Logische breinbrekers (bovenbouw – €24,95)
'Logische breinbrekers' is een serie van drie boekjes met taalonafhankelijke puzzels. Per deel zijn er 40 verschillende puzzels opgenomen. Elk boekje begint met een inleiding, uitleg en voorbeelden. Achteraan is een oplossingsdeel opgenomen.
- ❖ Rekentijger (bovenbouw – €5,05 per exemplaar)
Uitdagende verdiepingsstof voor de betere rekenaars. Het stimuleert het logisch en wiskundig denken met creatieve rekenproblemen en echte breinbrekers. Per jaargroep zijn er twee werkboeken met bijbehorende antwoordenboekjes inclusief handleiding. Bruikbaar naast elke reken-wiskundemethode (Leraar 24, 2007).
- ❖ Extra materialen: kleurenklok, lego, weegschaal, rekenrekje, eurogeld
- ❖ Spelletjes: puzzels, triviant, winkeltje spelen
- ❖ Computer: wiskundige spelletjes (Kagan en Kagan, 2006).

Beroepen

- ❖ Computerprogrammeur
- ❖ Kassière
- ❖ Uitvinder
- ❖ Planner (Kagan en Kagan, 2006).

3.9 Overzicht meervoudige intelligentie gebieden

MI gebied	Kenmerken	Onderwijsstrategieën
Beeldknap	-Verhalen in beelden voorstellen. -Graag werken met materialen in de vorm van kaartjes en voorwerpen. -Creatief en tekenen graag of maken figuurtjes of krabbels in hun schriften en werkboeken. -Houden van kleuren en vormen. -Een rijke fantasie en dagdromen. -Voorkeur voor stripboeken	-Gebruik digibord/computers. -Zorg voor overzicht en geef voorbeelden. -Gebruik tijdens het uitleg geven vaste kleuren. -Gebruik tastbare leermiddelen/voorwerpen. -Gebruik luisterboeken. -Overhoor een leerling af en toe mondeling. -Kleurenklok gebruiken. -Belangrijke woorden onderstrepen.
Mensknop	-Gericht op een anderen. -Emoties en gevoelens aanvoelen. -Graag samen werken. -Makkelijk contact maken. -Helpen ander graag. -Organiseren graag dingen. -Graag gezelschapsspelletjes doen.	-Laat de leerlingen samenwerken. -Laat de leerlingen af en toe overleggen. -Laat om de beurt een groepje leerlingen een maandsluiting voorbereiden en uitvoeren. -Laat ze samen een spandoek maken. -Zorg voor genoeg gezelschapsspelletjes. -Laat de leerlingen elkaar interviewen.
Zelfknap	-Stellen zich graag op de achtergrond. -Werken graag alleen. -Houden van stilte tijdens het werken. -Leven een beetje in eigen wereld. -Bewust van de sterke en zwakke kanten en weten goed wat ze willen. -Doelgericht handelen.	-Zorg voor voldoende tijd om over dingen na te laten denken. -Creëer een rustige leeromgeving. -Zorg voor duidelijke doelen. -Laat de leerlingen een agenda bijhouden. -Laat de leerlingen hun gevoelens omschrijven bij een bepaalde situatie.
Natuurknap	-Alles wat groeit en bloeit krijgt de belangstelling. -Kennis over dieren hebben of ze willen verzorgen. -Dingen uit de natuur verzamelen. -Foto's maken.	-Foto's, afbeeldingen, filmpjes of voorwerpen uit/over de natuur laten zien. -Laat de leerlingen knutselen met natuurlijke materialen. -Kijk met de leerlingen samen naar live beelden vanuit de natuur (www.beleefdelente.nl)
Beweegknap	-Beheersen van grof en fijn-motorische activiteiten. -Zeker van hun bewegingen. -Makkelijker leren door iets te doen of door te spelen.	-Bewegen -Knutselen -Uitbeelden -Rondje op het plein rennen.
Muziekknop	-Snel melodietjes oppakken. -Graag muziekinstrument bespelen. -Gevoel voor maat en ritme. -Gebruiken van ezelsbruggetjes en rijmpjes om dingen te onthouden. -Graag naar muziek luisteren.	-Af en toe achtergrondmuziek aanzetten. -Ritme of rijm aanbieden. -Gebruik ezelsbruggetjes of rijm. -Maak een leerrap over de leerstof. -Laat de leerlingen een instrument bespelen. -Leg de betekenis van muziekteksten uit.
Taalknap	-Taal, lezen en spelling leuk vinden. -Gericht op verhalen en rijmpjes. -Graag puzzelen met woorden. -Makkelijk ideeën onder woorden brengen. -Graag vreemde talen leren.	-Taal creatief inzetten met filmpjes en woordwebben. -Woordpuzzel laten maken. -Een verhaal of gedicht schrijven. -De leerstof laten verwerken in een verhaal.
Rekenknap	-Voorkeur voor puzzels en opdrachten die te maken hebben met getallen. -Geordend en systematisch werken. -Sterk in oorzaak-gevolg verbanden. -Kan omgaan met geld	-Met cijfers werken en bij andere vakken de nadruk erop als er cijfers naar voren komen. -Zorg voor een logische structuur. -Winkeltje laten spelen met plastic muntgeld. -Biedt de leerlingen legpuzzels aan.

Hoofdstuk 4: Algemene MI materialen

Hieronder volgt een overzicht van materialen die niet voor een specifiek meervoudig intelligentie gebied in te zetten zijn, maar gericht zijn op het organiseren van meervoudige intelligentie in het onderwijs.

- ❖ Het complete MI-boek (beschikt De Veste over.)
In 23 hoofdstukken worden de acht intelligentie gebieden nader toegelicht. Daarnaast wordt er aandacht besteed aan het werken vanuit de acht intelligentie gebieden.
- ❖ De kracht van Meervoudige Intelligentie (€16,-)
In dit boekje staat een overzicht van de toepassing van meervoudige intelligentie op school. Alle acht de intelligentie gebieden worden behandeld met aansluitend samenvattingen van de kenmerken en het gebruik van de observatiepunten.
- ❖ Taal Nóg Interactiever (verschillende prijzen per aanpak.)
Verschillende aanpakken vallen onder deze titel voor het optimaliseren van een goede taalvaardigheid.
- ❖ Teambouwers (€60,-)
In dit boek worden 14 soorten activiteiten die ervoor zorgen dat het samenwerken tussen leerlingen gestructureerd geoefend wordt beschreven.
- ❖ MI Kaartenspel (€26,50)
Het spel bestaat uit kaarten met afbeeldingen van veertig activiteiten. Een leerling kan per activiteit aangeven of hij het leuk vindt en/of goed kan. Hierdoor kan de leerkracht een indruk krijgen van de intelligenties van de betreffende leerling.
- ❖ MI Posters (enkel materiaalkosten)
Maak per meervoudig intelligentie gebied een poster om in de klas te hangen. (Eventueel kunnen de leerlingen de posters zelf maken.)
- ❖ Matchen met MI (€32,-)
Dit boek biedt ideeën voor leerkrachten om de sterke kanten van een leerling in te zetten bij dingen die de leerlingen nog niet heel goed beheersen. In het boek wordt per meervoudig intelligentie gebied diverse mogelijkheden voor in de praktijk beschreven.
- ❖ De Toolbox (€61,50)
De Toolbox is een kaartenbak met 76 kaarten voor meervoudige intelligentie. Op iedere kaart staat een werkvorm beschreven die bij de meeste vakinhouden toepasbaar is. Daarnaast staat op de kaarten aangegeven voor welke leeftijd de werkvorm geschikt is. Tevens worden er suggesties gedaan hoe en wanneer de werkvorm ingezet kan worden. Het taalgebruik is zo geformuleerd dat leerlingen in de bovenbouw er ook zelf mee aan de slag kunnen (Leraar 24, 2007).

Hoofdstuk 5: Kritische Reflectie

Hieronder volgt een kritische reflectie op de toegevoegde waarde van de Talentenwijzer. Hierbij wordt gekeken naar zowel nationale als internationale ontwikkelingen rondom talentontwikkeling. Ook wordt er aangegeven wat de toegevoegde waarde van de Talentenwijzer is voor de opdrachtgever, de leerlingen en de medewerkers van De Veste. Tot slot wordt aangegeven hoe de Talentenwijzer geïmplementeerd kan worden binnen De Veste en wat de waarde hiervan is.

Nationale en internationale ontwikkeling

In het onderwijsakkoord is volgens IJsseling (2015) de nadruk gelegd op het begrip talentontwikkeling. Door te werken vanuit dit principe kan er onderwijs op maat geboden worden aan de leerlingen en kan tevens de ontwikkeling van de leerlingen versterkt worden (IJsseling, 2015).

Daarnaast verlangt de maatschappij volgens Nelis en van Sark (2012) naar mensen die hun talenten weten in te zetten. Op die manier kan er meer worden bijgedragen aan de maatschappij (Matthijsen, 2012).

Al een aantal jaar is talentontwikkeling een internationaal begrip. Zo is er door Roberts (2008) een artikel over talentontwikkeling geschreven waarvan de titel van het artikel is: “Talent Development: A 'Must' for a Promising Future”. Roberts (2008) suggereert dat talentontwikkeling nodig is voor een veelbelovende toekomst. De maatschappij heeft getalenteerde mensen nodig om allerlei zaken draaiende te houden. Hierbij kan gedacht worden aan uitvinders, onderzoekers, artiesten en leiders.

De acht meervoudige intelligentie gebieden van Howard Gardner zijn volgens Sternberg talenten (Kohnstamm, 2009). In de Verenigde Staten worden op scholen gewerkt met een curriculum gebaseerd op deze meervoudige intelligentietheorie. Hierbij wordt iedere leerling dagelijks gestimuleerd rondom deze acht intelligentie gebieden (Kohnstamm, 2009).

Duidelijk komt naar voren dat zowel vanuit de nationale als de internationale ontwikkeling blijkt dat het talentontwikkelingsprincipe een belangrijk aspect is binnen de huidige maatschappij. De Talentenwijzer kan binnen De Veste ervoor zorgen dat het begrip talentontwikkeling bewuster toegepast wordt in het onderwijs. Dit kan ervoor zorgen dat de ontwikkeling van de leerlingen versterkt wordt.

Toegevoegde waarde voor de leerlingen

De Talentenwijzer is geschikt voor alle leerlingen van De Veste inclusief de leerling die uitstromen naar praktijkonderwijs (hierna PRO). Vooraf werd vastgesteld dat het van belang is dat deze kwetsbare doelgroep belicht werd gedurende het onderzoek. Volgens Doorn (2005) weten deze leerlingen niet goed wat ze kunnen.

Het is van belang dat de eigen kracht van de leerlingen vergroot wordt om op die manier op een zelfredzame wijze te kunnen participeren in de samenleving. Hier draagt volgens Nelis en van Sark (2012) talentontwikkeling aan bij. Door gericht te werk te gaan met de talenten van de leerlingen en zo aan te sluiten bij de behoeftes bestaat de kans dat de leerlingen die uitstromen naar praktijkonderwijs minder moeite krijgen met het verwerven van een geschikte plaats op de arbeidsmarkt (Onderwijsraad, 2010). De kans bestaat dat leerlingen met een lagere intelligentie thuis of op school overvraagd worden als ze moeten aangeven wat hun talenten zijn. Volgens Doorn (2005) is het essentieel dat de leerlingen op het juiste niveau gestimuleerd worden en ze niet overvraagd worden.

Toegevoegde waarde voor het beroep

Per vak wordt binnen De Veste een lesmethode gebruikt om de leerlingen zo goed mogelijk onderwijs te kunnen bieden. Op die manier worden de leerlingen voorbereid op een samenleving waarin veel van

een individu gevraagd wordt. Hierbij zou het invoeren van een methode rondom talentontwikkeling bij kunnen dragen aan het versterken van de ontwikkeling van de leerlingen (Matthijsen, 2012).

Doordat de medewerkers van De Veste meer rekening gaan houden met de manier waarop de verschillende leerlingen intelligent zijn kunnen zij hen effectiever begeleiden. Op die manier krijgen leerlingen meer mogelijkheden om zich te ontwikkelen. Hierdoor ontstaat er tevens een positief leerklimaat binnen de school (Gils, 2004). Op die manier wordt het geven van onderwijs verrijkt. Door de positieve effecten te zien bij de leerlingen halen de leerkrachten meer plezier uit hun werk.

De medewerkers van De Veste moeten vooral rekening houden met de intelligentie, de behoeftes en de mogelijkheden van de leerlingen. Door de Talentwijzer erbij te pakken als richtlijn rondom het implementeren van de meervoudige intelligentie test en de uitslag ervan te koppelen aan een één op één gesprek en het OPP kan per leerling een duidelijk beeld gevormd worden van de intelligentievoorkeuren.

Implementeren van de Talentenwijzer

Aan de hand van de uitwerking van de aanbevelingen rondom talentontwikkeling binnen De Veste zijn er duidelijke handvatten geformuleerd die een bijdrage kunnen leveren aan talentontwikkeling. Door ervoor te zorgen dat deze aanbevelingen passend zijn bij de doelgroep van De Veste is de bruikbaarheid van de geformuleerde aanbevelingen vergroot. Vanuit de inzichten die uit het onderzoek naar voren gekomen zijn en de eigen inzichten als toekomstig pedagoog is er bewust voor gekozen om de meervoudige intelligentie test van Gardner als aanbeveling aan te dragen naar De Veste en tevens deze aanbeveling wat explicieter uit te werken. De uitslag van de test kan ervoor zorgen dat zowel de leerlingen als de leerkrachten een bewustere kijk hebben op de meervoudige intelligentie gebieden waarover de leerlingen beschikken (Verbiest en Dijk, 2010). Door verder in te gaan op de acht meervoudige intelligentie gebieden is er een overzicht gecreëerd die ervoor kan zorgen dat er bewuster aan de gebieden gewerkt wordt. Tevens zorgt het format van een leerling gesprek (zie bijlage 3) en een aangepast OPP (zie bijlage 8) ervoor dat de medewerkers van De Veste inzicht geboden krijgen in een eventuele verwerking van de uitslag van de meervoudige intelligentie test. Dit alles kan ervoor zorgen dat De Veste nauwlettend te werk gaat aan een aantal punten die de school zo goed mogelijk wil waarborgen in het onderwijs (SBO De Veste, 2013). Door (een aantal van) de aanbevelingen op te volgen wordt er namelijk voor gezorgd dat er een positieve en stimulerende benadering centraal staat (Matthijsen, 2012). Daarnaast wordt er uitgegaan van de behoeften van de individuele leerling door in te spelen op het meervoudige intelligentie niveau waarover de leerling beschikt. De leerling gesprekken zullen hier ook aan bijdragen. Dit sluit tevens aan bij artikel 3 van het IVRK waarin aangegeven wordt dat het belang van het kind voorop staat bij alle maatregelen rondom kinderen (Kinderrechtencollectief, 2015). Tevens krijgen de leerlingen dankzij het talentontwikkelingsprincipe een gevarieerd lesprogramma aangeboden aangezien er ingespeeld kan worden op de acht verschillende intelligentie gebieden (Kohnstamm, 2009). Hierbij is overleg binnen het team van De Veste een belangrijke vereiste om een gezamenlijke aanpak vast te kunnen stellen rondom talentontwikkeling waar iedereen achter staat.

Literatuurlijst

Bijkerk, L. & Van der Heijde, W. (2006). *Het gaat steeds beter! Activerende werkvormen voor de opleidingspraktijk*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Gils, D. (2004). *Meervoudige intelligentie in het voortgezet onderwijs. Rekening houden met verschillende manieren van leren*. APS: Utrecht.

Heuvel, D. van den (2007). *Informatie over hoogbegaafdheid*. Riel.

Houkema, D. (2009). *Hoogbegaafdheid In-Zicht*. Geraadpleegd op 10 maart 2015, van <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:34NqhY1K69UJ:talentstimuleren.nl/%3Ffile%3D1178%26m%3D1390400877%26action%3Dfile.download+%&cd=7&hl=nl&ct=clnk&gl=nl>

Gardner, H. (2008). *Soorten Intelligentie. Meervoudige intelligenties voor de 21^{ste} eeuw*. Amsterdam: Nieuwezijds.

IJsseling, H. (2015). *Filosofen over onderwijsvernieuwing en ict*. Geraadpleegd op 13 mei 2015, van <http://www.kennisnet.nl/themas/mediawijsheid/filosofen-over-onderwijsvernieuwing-en-ict-hester-ijsseling/>

Kagan, S. & Kagan, M. (2006). *Meervoudige intelligentie. Het complete MI boek. Deel 1: De intelligenties en hun toepassing in het onderwijs*. RPCZ Educatieve Uitgaven.

Kagan, S. & Kagan, M. (2006). *Meervoudige intelligentie. Het complete MI boek. Deel 2: In de klas: structureren en activiteiten*. RPCZ Educatieve Uitgaven.

Kagan, S. & Kagan, M. (2006). *Meervoudige intelligentie. Het complete MI boek. Deel 3: Schoolontwikkeling, MI meting, evaluatie van MI theorie*. RPCZ Educatieve Uitgaven.

Kinderrechtencollectief. (2015). *Artikel 3*. Geraadpleegd op 21 mei 2015, van <http://www.kinderrechten.nl/p/13/241/artikel-3>

Kohnstamm, R. (2009). *Kleine ontwikkelingspsychologie de schoolleeftijd*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Leraar 24. (2011). *Dossier: Talentontwikkeling*. Geraadpleegd op 31 oktober 2014, van <https://www.leraar24.nl/dossier/2723/talentontwikkeling>

Leraar 24. (2007). *Het concretiseren van Coöperatief Leren en Meervoudige Intelligentie*. Geraadpleegd op 3 juni 2015, van <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:zzEo9CAQoAoJ:https://www.leraar24.nl/leraar24-portlets/servlet/document%3Fid%3D32ec65f7-8f89-48a6-8b64-b59d1f66542a+%&cd=3&hl=nl&ct=clnk&gl=nl>

Matthijssen, M. (2012). *Vizier op talentontwikkeling, de beloften voorbij*. Geraadpleegd op 13 mei 2015, van <http://o4nt.nl/wp-content/uploads/2012/06/Vizier-op-talentontwikkeling-de-beloften-voorbij-Kernconcepten-handreiking-mei-2012.pdf>

Meervoudige intelligentie. (n.d.). *MI test kind*. Geraadpleegd op 10 maart 2015, van <http://www.migent.be/node/30>

Nelis, H. & van Sark, Y. (2012). *Over de top*. Kosmos Uitgevers B.V., Utrecht.

NJI. (2011). *(Hoe) werkt talentontwikkeling bij “risicjongeren”?* *Bouwstenen voor nader onderzoek*. Geraadpleegd op 19 september 2014, van www.nji.nl/nl/Hoe_werkt_talentontwikkeling_bij_risicjongeren.pdf

Onderwijsraad. (2010). *Een diploma van waarde*. Geraadpleegd op 16 december 2014, van <http://www.onderwijsraad.nl/upload/documents/publicaties/volledig/een-diploma-van-waarde.pdf>

Pameijer, N. & van Beukering, J. (2004). *Handelingsgerichte diagnostiek: een praktijkmodel voor diagnostiek en advisering bij onderwijsleerproblemen*. Leuven: Acco.

R+S+Onderwijsadvies. (2012). *Meervoudige Intelligentie: echt omgaan met verschillen tussen leerlingen*. Geraadpleegd op 28 mei 2015, van <https://rensenonderwijsadvies.wordpress.com/2012/04/15/meervoudige-intelligentie-echt-omgaan-met-verschillen-tussen-leerlingen/>

SBO De Veste. (2013). *Schoolgids*. Geraadpleegd op 4 juni 2014, van <http://sbodeveste.nl/schoolgids.htm>.

SBO De Veste. (2015). *Ontwikkelingsperspectief*. Geraadpleegd op 12 mei 2015, van Opdrachtgever Harriët van den Dool.

School aan zet. (2012). *Alles is talent: aanpak voor talentontwikkeling*. Geraadpleegd op 17 november 2014, van http://www.schoolaanzet.nl/thematische-inhoud/detail/?tx_sazcontent_article%5Barticle%5D=59&tx_sazcontent_article%5Baction%5D=show&tx_sazcontent_article%5Bcontroller%5D=Article&cHash=882a8a5d41

Tumult. (2014). *MI in de praktijk #1: De visueel-ruimtelijke intelligentie*. Geraadpleegd op 12 april 2015, van <http://www.tumult.nl/mi-in-de-praktijk-1-de-visueel-ruimtelijke-intelligentie/>

Tumult. (2014). *MI in de praktijk #2: De Muzikaal-ritmische intelligentie*. Geraadpleegd op 12 april 2015, van <http://www.tumult.nl/meervoudige-intelligenties-in-de-praktijk-2-de-muzikaal-ritmische-intelligentie/>

Tumult. (2014). *MI in de praktijk #3: De Lichamelijk-motorische intelligentie*. Geraadpleegd op 12 april 2015, van <http://www.tumult.nl/meervoudige-intelligenties-in-de-praktijk-3-de-lichamelijk-motorische-intelligentie/>

Tumult. (2014). *MI in de praktijk #4: De Naturalistische intelligentie*. Geraadpleegd op 12 april 2015, van

<http://www.tumult.nl/meervoudige-intelligenties-in-de-praktijk-3-de-lichamelijk-motorische-intelligentie/>

Tumult. (2014). *MI in de praktijk #5: De Verbaal-linguïstische intelligentie*. Geraadpleegd op 12 april 2015, van

<http://www.tumult.nl/meervoudige-intelligenties-in-de-praktijk-5-de-verbaal-linguïstische-intelligentie/>

Tumult. (2014). *MI in de praktijk #6: De Logisch-mathematische intelligentie*. Geraadpleegd op 12 april 2015, van

<http://www.tumult.nl/meervoudige-intelligenties-in-de-praktijk-6-de-logisch-mathematische-intelligentie/>

Tumult. (2014). *MI in de praktijk #7: De Verbaal-linguïstische intelligentie*. Geraadpleegd op 12 april 2015, van

<http://www.tumult.nl/meervoudige-intelligenties-in-de-praktijk-3-de-lichamelijk-motorische-intelligentie/>

Tumult. (2014). *MI in de praktijk #8: De natuurgerichte intelligentie*. Geraadpleegd op 12 april 2015, van

<http://www.tumult.nl/meervoudige-intelligenties-in-de-praktijk-8-de-natuurgerichte-intelligentie/>

Verbiest, C. & Dijk, M. (2010). *Oog voor talent*. Amerongen: Amersfoort.

Witte, T. (2012). *Talentontwikkeling, een maatschappelijke zorg*. Geraadpleegd op 30 mei 2014, van

<http://www.journalsi.org/index.php/si/article/view/298/261>

Bijlagen

1.Meervoudige Intelligentie test Gardner (Houkema, 2009).

Test je meervoudige intelligentie					Antwoordmogelijkheden:			
Naam:					Nee << : heel duidelijk niet van toepassing Nee < : niet van toepassing Ja > : wel van toepassing Ja >> : heel duidelijk van toepassing			
In hoeverre zijn de volgende stellingen op jou van toepassing?								
 1 - Taalknap					Nee		Ja	
					<<	<	>	>>
1. Boeken zijn belangrijk voor me								
2. Ik hoor woorden in mijn hoofd voordat ik ze zelf uitspreek, lees of opschrijf								
3. Ik verzin regelmatig eigen woorden en betekenissen								
4. Ik onthoud vaak uitspraken van andere personen								
5. Ik schrijf graag eigen verhalen/gedichten								
6. Als ik een nieuw spel wil leren, lees ik eerst de handleiding								
7. Ik houd van woordspelletjes spelen zoals scrabble, lingo en kruiswoordpuzzels								
8. Ik kan goed onder woorden brengen wat ik bedoel								
 2 - Rekenknap					Nee		Ja	
					<<	<	>	>>
1. Ik vind rekenen erg leuk								
2. Ik vind het leuk om dingen te onderzoeken (bijv. wat als ik ... doe)								
3. Ik los graag vraagstukken en problemen op								
4. Ik vind technische ontwikkelingen interessant								
5. Puzzels vind ik leuk om te doen								
6. Ik speel graag sudoku								
7. Ik vind het fijn om volgens een plan te werken								
8. Ik vind het leuk om strategische spelletjes te spelen (bijv. schaken)								
 3 - Beweegknap					Nee		Ja	
					<<	<	>	>>
1. Als ik een nieuwe vaardigheid moet leren, leer ik dat het liefst door het zelf te								
2. Ik sport vaak								
3. Ik vind het moeilijk om lang stil te zitten								
4. Mijn beste ideeën verzin ik als ik in beweging ben (bijv. sporten/wandelen)								
5. Ik praat veel met mijn handen (non-verbale ondersteuning)								
6. Ik gebruik graag mijn handen om iets te leren								
7. Ik vind het leuk om te dansen								
8. Ik werk graag met mijn handen aan creatieve activiteiten (bijv. knutselen)								
 4 - Mensknap					Nee		Ja	
					<<	<	>	>>
1. Ik leef met andere kinderen mee								
2. Ik vind het leuk om anderen te helpen								
3. Als ik ga sporten, geef ik de voorkeur aan groepssporten								
4. Als ik een probleem heb, zoek ik het liefst iemand op om mij te helpen								
5. Ik heb meer dan drie goede vrienden								
6. Als iemand zich niet lekker of fijn voelt, heb ik dat snel door								
7. Als ik ergens ben, let ik op hoe de sfeer is								
8. Ik wil graag samen opdrachten uitvoeren								

Test je meervoudige intelligentie

Antwoordmogelijkheden:

Nee << : heel duidelijk niet van toepassing

Nee < : niet van toepassing

Ja > : wel van toepassing

Ja >> : heel duidelijk van toepassing

Naam:

In hoeverre zijn de volgende stellingen op jou van toepassing?

		Nee		Ja	
		<<	<	>	>>
 5 - Zelfknap					
1. Ik denk veel na over het leven en belangrijke levensvragen					
2. Ik doe veel vanuit mijn gevoel					
3. Ik stel belangrijke doelen voor mezelf					
4. Ik weet van mezelf wat ik goed kan en wat ik nog niet zo goed kan					
5. Ik vind het fijn om alleen te zijn					
6. Ik heb een dagboek dat ik bijhoud					
7. Ik werk graag in een rustige omgeving					
8. Als ik iets gedaan heb denk ik na over hoe het ging					
 6 - Muzieknep					
1. Als ik een liedje heb gehoord kan ik het snel meezingen					
2. Ik hoor het wanneer een muziknoot vals wordt gespeeld					
3. Ik kan een muziekinstrument bespelen					
4. Ik luister graag naar muziek					
5. Ik vind het leuk om zelf een melodie, teksten en ritmes te bedenken					
6. Ik heb vaak een liedje/melodie in mijn hoofd zitten					
7. Ik kan goed ritme houden met een instrument					
8. Ik vind het fijn om achtergrondmuziek te hebben					
 7 - Natuurknap					
1. Ik houd van allerlei soorten dieren					
2. Ik vind het fijn om in de natuur te zijn					
3. Ik vind het leuk om te tuinieren, te vissen en te koken					
4. Ik vind het leuk om te experimenteren met proefjes					
5. Ik ben in mijn vrije tijd graag buiten					
6. Ik houd de weersvoorspellingen bij					
7. Als ik ergens kom let ik op de natuur en de omgeving					
8. Ik verzamel graag stenen, schelpen					
 8 - Beeldknap					
1. Als ik denk en mijn ogen sluit zie ik vaak duidelijke beelden voor me					
2. Ik maak graag foto's en een film van de omgeving					
3. Ik heb levendige dromen 's nachts					
4. Ik kan snel de juiste weg vinden					
5. Ik houd van tekenen					
6. Ik vind het fijn als er plaatjes bij een verhaal staan					
7. Ik kan goed kleuren met elkaar combineren					
8. Ik vind het leuk om iets te ontwerpen					

2.Meervoudige intelligentie test uit België (Meervoudige intelligent, n.d.).

1. Je houdt van kruiswoordraadsels, scrabble en andere woordspelletjes.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

2. Rekenen is je lievelingsvak op school.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

3. Je houdt van boeken waar veel foto's in staan.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

4. Als je spreekt, maak je vaak gebaren met je handen.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

5. Je neuriet vaak of loopt vaak te fluiten of te zingen.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

6. Je speelt graag gezelschapsspelletjes.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

7. Je hebt een hobby of interesse die je liefst alleen doet.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

8. Je verzorgt graag de planten en bloemen.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

9. Je leest zo goed als alles: boeken, tijdschriften, kranten, folders, ...

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

10. Je kunt goed met de computer werken.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

11. Je tekent en schildert graag.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

12. Je danst veel en graag.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

13. Je kunt gemakkelijk een liedje nazingen, wanneer je het een aantal keer gehoord hebt.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

14. Je speelt liever samen met je vrienden dan dat je alleen naar tv kijkt.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

15. Je kunt goed zelfstandig werken.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

16. Je onderzoekt graag hoe dieren leven en wat ze zoal doen.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

17. Je praat graag en stelt veel vragen.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

18. Je bent goed in hoofdrekenen.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

19. Je vindt gemakkelijk de weg.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

20. Wanneer je een toestel wilt leren kennen, probeer je het gewoon uit in plaats van eerst de handleiding te lezen.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

21. Wanneer je muziek hoort, kan je het niet laten om mee te bewegen.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

22. Kinderen komen naar je toe als ze problemen hebben.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

23. Je gaat liefst op vakantie naar een rustig plekje in plaats van naar een plaats met een massa volk.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

24. Je kijkt graag naar natuurfilms.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

25. Luisteren naar mensen die verhalen vertellen, vind je heel leuk.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

26. Je kan goed afstanden schatten.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

27. Je maakt graag foto's.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

28. Je bent handig en knutselt graag.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

29. Je bespeelt graag een muziekinstrument.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

30. Je maakt gemakkelijk vrienden.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

31. Je kent heel goed je goede en minder goede kanten.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

32. Je kent de namen van verschillende soorten vogels.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

33. Op school vind je Nederlands een leuk vak. Je leert graag nieuwe woorden bij.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

34. Je houdt van spelletjes waarbij je in stapjes moet denken zoals kaarten, dammen, schaken, of zeeslag.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

35. Je kan goed plannetjes lezen en allerlei dingen bouwen met legoblokken, kneckx.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

36. Je doet graag aan sport.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

37. Je luister vaak naar muziek. Ook tijdens het maken van je huiswerk hou je ervan om muziek op de achtergrond te laten spelen.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

38. Je werkt graag samen met anderen.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

39. Je zit graag na te denken over de dingen.

- ☐ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

40. Je vindt het belangrijk dat blikjes en papier apart verzameld worden zodat ze gerecycleerd kunnen worden.

- ☒ Nee ☐ Een beetje ☐ Veel

Format leerling gesprek



Naam:.....

Datum:.....

Aantekeningen naar aanleiding van de meervoudige intelligentie test

Bevindingen test

- Over welke talenten/interesses beschik je, zowel op school als daarbuiten?
- Wat vond je van het invullen van de meervoudige intelligentie test?
- Vind je dat de uitslag van de test klopt? Waarom wel of niet?
- Wat heb je ervan geleerd?

Behoeften peilen

- Op welke manier kunnen we de sterke punten in zetten om de wat zwakkere punten te verbeteren?
- Waar zou je graag aan willen werken/beter in willen worden op school?
(Samen met de leerling een doel opstellen).
- Welke manier van werken vind je fijn?
Samenwerken/individueel of bijvoorbeeld in een stille ruimte.
- Welke manier van hulp/ondersteuning vind je fijn?
Bijvoorbeeld klassikale/individuele uitleg of filmpjes.
- Zijn er bepaalde dingen binnen de school of de klas die veranderd zouden moeten worden?
- Zijn er bepaalde klusjes die jij graag zou willen doen binnen de school of klas?
Zoals het oud papier ophalen, keukenhulp en naar de bakker bellen.

Daarnaast kan het leerling gesprek benut worden om het OPP samen met de leerling te bespreken.

4.Meervoudig intelligentie profiel van leerlingen per klas

De tabel hieronder dient als voorbeeld om het meervoudig intelligentie profiel van de leerlingen in een klas overzichtelijk weer te kunnen geven naar aanleiding van de uitslag van de meervoudige intelligentie test. Hierdoor komt duidelijk naar voren op welke gebieden door wie het hoogst gescoord wordt. Op die manier kan hierop ingespeeld worden binnen de lessen. Daarnaast kan dit schema handig zijn om de leerlingen in groepjes te verdelen.

Als toevoeging kan met een ander symbool in de tabel aangegeven worden op welke gebieden de leerlingen minder hoog gescoord hebben bij de meervoudige intelligentie test. Ook kan ervoor gekozen worden om met kleuren te werken ter verduidelijking van de gegevens in de tabel.

	Beeld	Mens	Zelf	Beweeg	Natuur	Taal	Reken	Muziek
Naam								
a.	x	x	x			-	-	-
b.		x	-	x	x	-	-	
c.	x	x		x	-	-	-	
d.	x		x	-		-	-	x
e.	x	x		-	x		-	-
f.			x	x	x	-	-	-
g.	x	x	-		-	-		x
h.	x	-	x		x		-	-
i.		x	x	x	-	-	-	
j.	x		-	x	x	-		-
k.	x	x	x	-	-		-	
l.	x			x	x	-	-	-
m.		x	x	-		-	-	x
n.	x		x	x	-	-	-	
o.	x	x	x		-	-		-

5. Overzicht kenmerken meervoudige intelligentie (Bijkerk en van der Heijde, 2006).

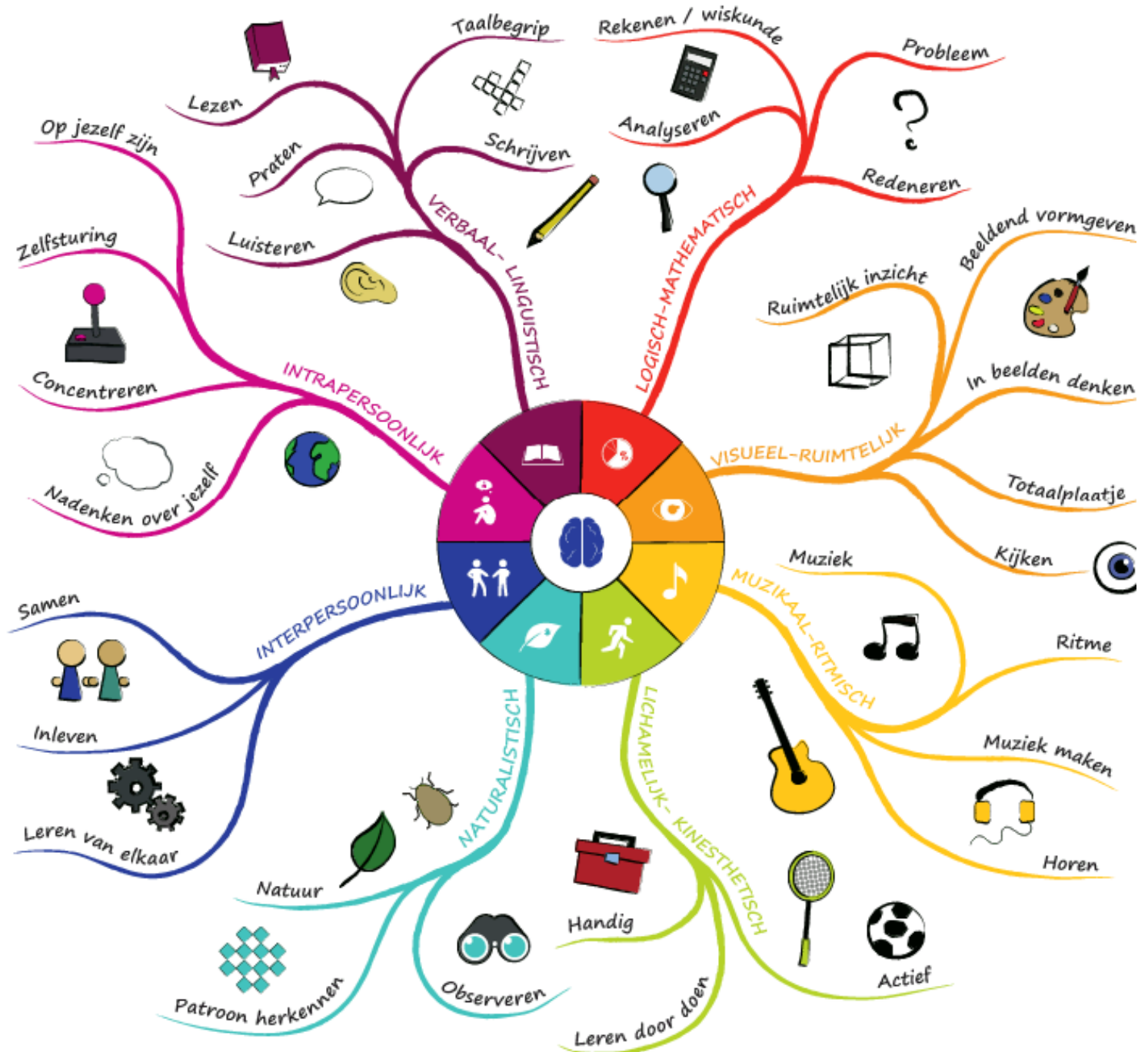
Verbaal linguïstisch	Logisch mathematisch	Visueel ruimtelijk	Lichamelijk kinesthetisch
			
• communiceert effectief • speelt met woorden • is gevoelig voor taalnues • integreert makkelijk nieuwe woorden • houdt van taal en woordspelletjes • houdt van lezen en schrijven • luistert graag naar verhalen • maakt graag aantekeningen • heeft een rijke woordenschat • houdt van discussiëren	• werkt planmatig • overweegt bij het oplossen van problemen • denkt kritisch • is goed in abstracte symbolen • houdt ervan problemen op te lossen • past logica makkelijk toe • werkt graag met getallen, schema's en symbolen • kan goed patronen herkennen • kan goed ordenen en redeneren	• heeft oog voor verhoudingen • maakt fantasiekrabbels • kleedt zich op eigen manier • let op het uiterlijk van anderen • kan goed beelden in z'n hoofd creëren • onthoudt goed wat hij gezien heeft • kan goed kaartlezen • heeft een levendige fantasie • kijkt graag naar een voorbeeld • is gevoelig voor kleurencombinaties	• wil graag dingen aanraken • heeft duidelijke gezichtsuitdrukkingen • heeft goede oog-handcoördinatie • gebruikt gebaren en bewegingen om te communiceren • is meestal sportief of actief • wil graag dingen doen en uitproberen • verbetert z'n concentratie door bewegen
Muzikaal ritmisch	Naturalistisch	Interpersoonlijk	Intrapersoonlijk
			
• heeft muzikale associaties • vertelt boeiend met goed stemgebruik • schrikt van harde geluiden • kan goed zingen of een instrument bespelen • beweegt graag op ritmes • hoort de structuur en het ritme in de muziek • houdt van rijmende of muzikale ezelsbruggetjes	• is snel in herkennen • verzamelt graag • bezit aanpassings-vermogen • voelt zich thuis in de natuur • is milieubewust • kan goed observeren en rubriceren • vindt daglicht in de werkomgeving belangrijk • is een echte verzamelaar • heeft oog voor details	• is uit op consensus • houdt van feesten • is assertief • neemt initiatief in de groep • is gevoelig voor stemmingen van anderen • is goed in het leggen van contacten • vindt het leuk om met anderen opdrachten uit te voeren • bemiddelt bij conflicten • leeft sterk met anderen mee • let goed op non-verbale signalen	• kan eigen doelen stellen • combineert eigen ervaring met theorie • heeft een sterke mening • kan goed luisteren • is geïnteresseerd in z'n eigen ontwikkeling • werkt graag zelfstandig • is erg zelfbewust • betreft graag zaken op zichzelf • houdt van stilte en alleen zijn • wil standpunten van alle kanten kritisch bekijken

6. Overzicht meervoudige intelligenties voor leerlingen (Houkema, 2009).

Rekenknap <i>Met een talent voor logisch denken en rekenen zie je goed bepaalde dingen.</i>	
Taalknap <i>Met een talent voor taal ben je goed met woorden en hou je van schrijven en lezen. Je hebt een goed taalbegrip en dit komt bij veel taken op school van pas. Een vreemde taal zoals Engels vind je leuk om te leren.</i>	
Natuurknap <i>Je begrijpt goed de natuur om je heen. Je kan goed omgaan met planten en dieren. Ook zie je overeenkomsten en verschillen tussen soorten en heb je veel interesse voor wat in de natuur leeft.</i>	
Muziekknap <i>Je hebt gevoel voor muziek. Misschien bespeel je zelf een instrument of zing je graag. Ook is het mogelijk dat je graag naar muziek luistert en hier echt van kan genieten.</i>	
Beweegknap <i>Met een talent voor bewegen zit je niet graag stil. Het liefst ben je actief bezig. Sporten doe je graag.</i>	
Beeldknap <i>Je kunt goed dingen in je hoofd voorstellen en denkt veel in beelden. Je ziet voor je hoe je iets kunt doen of maken. Een verhaal zie je in je gedachten als een soort film voorbij komen.</i>	
Mensknep <i>Je hebt talent voor het omgaan met andere mensen. Je begrijpt goed wat anderen denken en voelen.</i>	
Zelfknap <i>Je denkt veel na over jezelf. Ook ben je jezelf bewust van je sterke en minder sterke kanten. Je weet wat je wilt en hoe je dit kunt bereiken. Ook kun je goed met je eigen gevoelens omgaan.</i>	

7. Visueel overzicht meervoudige intelligenties (Houkema, 2009).

Ontdek jouw talenten en leervoorkeuren



8. Aangepast OPP (SBO De Veste, 2015).



ONTWIKKELINGSPERSPECTIEF SBO De Veste

Algemene gegevens:

Leerling: m/v

Adres:

Telefoonnummer:

School: Sbo De Veste

Groep/klas:

Leerkracht(en):

Schoolloopbaan:

Geb. datum/-plaats:

Naam ouder 1:

Naam ouder 2:

Wettelijk vertegenwoordiger(s):

LWOO/PrO-beschikking:

REC-indicatie:

Datum van invullen:

Startdatum van het document:

Ingevuld door: SBO De Veste

Doel OPP

☐ Planning en evaluatie onderwijs

☐ Aanvraag extra ondersteuning

☐ Aanvraag toelaatbaarheidsverklaring SBO/SO/VSO

Verwachtingen t.a.v. OPP

Leerling:

Ouders:

School:

WAARNEMEN



Korte beschrijving beginsituatie

Relevante voorgeschiedenis

Cognitieve gegevens

Datum	Gebruikte IQ-test	TIQ	VIQ	PIQ	Onderzoeker	Opmerkingen (sterke en zwakke onderdelen)

Vastgestelde diagnoses

Datum	Omschrijving	Onderzoeker	Hulpmiddel/medicatie

(Para)Medische gegevens

Datum	Omschrijving	Onderzoeker	Hulpmiddel/medicatie

Betrokken hulpverlening en overige instanties

Wie	Doel/activiteiten en datum aanvang/afsluiting

Ontwikkelingsgebied	Niveaubeschrijving¹					Ondernomen acties en effecten²
	vakgebied	datum	toets	niveau	LR%	
<i>Didactisch functioneren</i>	Rekenen					
	Begrijpend lezen					
	Technisch lezen					
	Spelling					
	Taal ³					
<i>Cognitief functioneren</i>						
<i>Fysiek functioneren</i>						
<i>Leren leren/ werkhouding</i>						

<i>Sociaal-emotioneel</i>							
ZIEN!	Betrokkenheid	Welbevinden	Sociaal Initiatief	Sociale Flexibiliteit	Sociale Autonomie	Impulsbeheersing	Inlevingsvermogen
d.d.							
Ondernomen acties en effecten:							

¹ Niveaubeschrijving: Hier moet in elk geval de datum van de niveaubeschrijving genoemd worden. De niveaubepaling gebeurt o.b.v. betrouwbare en valide toetsinstrumenten.

² Hier wordt beschrijving gegeven van de geleverde inspanningen door de school op het specifieke ontwikkelingsgebied en de resultaten ervan. (Bijv. periode RT noemen en de effecten).

³ De hier genoemde vakgebieden zijn een voorbeeld (en dus geen verplichting) van de vakgebieden zoals die binnen een PO-school beschreven kunnen worden. Dit vak is locatiespecifiek in te vullen.

BEGRIJPEN



Gegevens over de leerling in de context		
Leerlingenkenmerken		
	Bevorderende factoren	Belemmerende factoren
Didactisch functioneren		
Cognitief functioneren		
Sociaal functioneren		
Emotioneel functioneren		
Fysiek functioneren		
Leren leren/werkhouding		
Talentontwikkeling (Kijken welke intelligentie gebieden uit de test/gesprek bevorderend en belemmerend blijken te zijn met korte toelichting).	• Visualiseren helpt de leerling • Natuur en dieren zijn belangrijk • Werkt graag samen • Weet veel over zichzelf • Luistert graag naar muziek	• Houdt niet van bewegen/sporten • Houdt niet van rekenen • Heeft moeite met taal

Externe factoren		
	Bevorderende factoren	Belemmerende factoren
Onderwijsleersituatie		
Thuisituatie ⁴		
Vrije tijd		

Integratief beeld ⁵ : van overzicht naar inzicht

⁴ Thuisituatie hoeft niet per se als belemmerend en/of bevorderend beschreven te worden. Het kan ook alleen beschrijvend ingevuld worden.

⁵ Het integratief beeld wordt opgesteld door (of in ieder geval onder verantwoordelijkheid van) een gedragswetenschapper.

Verwachte uitstroombestemming: Uitzicht

- ☐ Regulier bao
☐ Voortzetten sbo
☐ Praktijkonderwijs
☐ VMBO ☐ BBL ☐ Leerwegondersteunend
☐ KBL
☐ G/TL
☐ HAVO
☐ VWO (Atheneum/Gymnasium)
- ☐ (V)SO (type/naam school)

Verwacht uitstroomniveau

Rekenen	Begrijpend lezen	Technisch lezen	Spelling

Leerroute

Rekenen	Begrijpend lezen	Technisch lezen	Spelling

Onderwijsbehoeften	
Wat heeft deze leerling nodig?	
<i>Leerstof</i>	
<i>Instructie</i>	
<i>Opdracht</i>	
<i>Leeromgeving</i>	
<i>Feedback</i>	
<i>Leerkraft</i>	
<i>Groepsgenoten</i>	
<i>Ouders</i>	
<i>Talentontwikkeling</i>	(Gebaseerd op de uitslag van de meervoudige intelligentie test en het individuele gesprek dat met de leerling gevoerd is →sluit aan bij de bevorderende factoren en tevens wordt er aan de belemmerende factoren gewerkt.) • Werken in een rustige omgeving werkt prettig als iets zelfstandig uitgevoerd moet worden (eventueel buiten de klas werken). • Filmpjes tijdens de lessen werken verhelderend. • Wil graag succeservaringen opdoen bij rekenen. • Samenwerken met klasgenoten werkt bevorderend. • Achtergrondmuziek werkt rustgevend.

PLANNEN



Ondersteuning die gerealiseerd kan worden binnen de school...

(alleen verplicht voor aanvraag extra ondersteuning/TLV)

Aandacht en tijd	
Voorzieningen	
Expertise	
Gebouw	
Samenwerking	

Ondersteuning die wij nodig hebben...

(alleen verplicht voor aanvraag extra ondersteuning/TLV)

Aandacht en tijd	
Voorzieningen	
Expertise	
Gebouw	
Samenwerking	

REALISEREN



Planning didactisch							
Datum							Eindperspectief
DL							
TECHNISCH LEZEN							
AVI							
DMT 1							
DMT 2							
DMT 3							
DMT 1+2+3							
BEGRIJPEND LEZEN/LUISTEREN							
B.L. Cito SL							
Begrijpend Luisteren Cito							
TAAL							
Taal voor kleuters Cito							
Woordenschat							
SPELLING							
PI-dictee							
Spelling Cito							
Pi-spello							
REKENEN							
Rekenen voor kleuters Cito							
Rekenen Cito SL							
Wis en Reken							
TALENTONTWIKKELING							
Meervoudige intelligentie test (overzicht van 3 hoogst en 3 laagst scorende MI gebieden).	+Beeld	+Mens	+Zelf	-Taal	-Reken	-Muziek	
THERAPIEEN							
Logopedie							
Motorische Remedial Teaching							
Fysiotherapie							
Hulpplannen							

Sociaal-emotioneel							
ZIEN!	Betrokkenheid	Welbevinden	Sociaal Initiatief	Sociale Flexibiliteit	Sociale Autonomie	Impulsbeheersing	Inlevingsvermogen
d.d.							
Doelen groepsplan/hulpplan:							
Evaluatie d.d.:							

Evaluatie: d.d.

PO

Ondertekening voor akkoord	
Naam wettelijk vertegenwoordiger(s)	Namens school Naam Functie
Datum	Datum
Handtekening(en)	Handtekening